

ПОСІБНИК З
РОЗРОБКИ ПОЛІТИКИ

ЗАХИСТ СВОБОДИ МЕДІА В ЕПОХУ ПЛАТФОРМ ТЕХНОГІГАНТІВ І ШІ

Це видання є частиною проєкту «Здоровий інформаційний онлайн-простір: SAIFE Renewed». Його було створено за співпраці з організацією «Форум з інформації та демократії» (Forum on Information and Democracy).

Погляди, результати, тлумачення, рекомендації та висновки, висловлені в цьому документі відображають думку авторів і не обов'язково представляють офіційну позицію ОБСЄ та/або її держав-учасниць.

© 2025, Офіс представника з питань свободи медіа
Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)

6a Wallnerstrasse
1010 Vienna, Austria (Австрія)
Тел.: +43-1-514-36-68-00
Ел. пошта: pm-fom@osce.org
<https://www.osce.org/fom/ai-free-speech>

ISBN: 978-92-9234-725-3

Авторське право: ліцензія Creative Commons із зазначенням авторства — некомерційна — розповсюдження на тих самих умовах, версія 4.0 міжнародна (CC BY-NC-SA 4.0)
Жовтень 2025 р.

**TOWARDS HEALTHY
ONLINE INFORMATION
SPACES**

FID | FORUM
INFORMATION
DEMOCRACY

Автори (за алфавітом)

Аня Шифрин (Anya Schiffrin), Бояна Костиц (Bojana Kostić), Іва Ненадич (Iva Nenadić), Юлія Хаас (Julia Haas), Наталі Хельбергер (Natali Helberger) і Макс ван Друнен (Max van Drunen).

Цей Посібник з розробки політики було написано спільно Бояною Костиц (Bojana Kostić), яка виступала доповідачем із пильності/безпеки медіа, Івою Ненадич (Iva Nenadić), яка виступала доповідачем із життєздатності медіа, та Максом ван Друненом (Max van Drunen), який виступав доповідачем із видимості медіа. Аня Шифрин (Anya Schiffrin) і Наталі Хельбергер (Natali Helberger) виступали керівницями ініціативи «Медіа та техногіганти».

Редактори

Юлія Хаас (Julia Haas) і Катаріна Цугель (Katharina Zügel)

Керівний комітет (за алфавітом)

Емі Бруйлетт (Amy Brouillette), Бегайм Усенова (Begaim Usenova), Даміан Тамбіні (Damian Tambini), Ханна Молерс (Hanna Möllers), Хелле Сйєвааг (Helle Sjøvaag), Міра Мілоевич (Mira Milosevic)

Імплементуючий партнер: Організація «Форум з інформації та демократії» Катаріна Цугель (Katharina Zügel) і Камілл Гренієр (Camille Grenier)

Асистентка проєкту ОБСЄ

Клер Херінг (Claire Haering)

Експерти (за алфавітом)

Алі-Аббас Алі (Ali-Abbas Ali), Джеф Аллен (Jeff Allen), Аїзірек Алмазбекова (Aizirek Almazbekova), Тетяна Авдєєва (Tetiana Avdieieva), Лаура Бекана Болл (Laura Becana Ball), Наталія Белікова (Natalia Belikova), Родні Бенсон (Rodney Benson), Блер'яна Біно (Blerjana Bino), Александра Борхардт (Alexandra Borchardt), Таяна Броз (Tajana Broz), Павло Бурдяк (Pavlo Burdiak), Мая Чалович (Maja Čalović), Мая Каппелло (Maja Carrello), Паоло Кавалієре (Paolo Cavaliere), Румман Чоудхурі (Rumman Chowdhury), Клер Кук (Clare Cook), Лучіна Ді Мекко (Lucina Di Meco), Марія Донде (Maria Donde), Шушан Дойдоян (Shushan Doydoyan), Максим Дворовий (Maksym Dvorovyi), Тамара Філіпович (Tamara Filipović), Хлое Фіодієр (Chloé Fiodiere), Мелісса Флемінг (Melissa Fleming), Сара Анн Гантер (Sarah Anne Ganter), Пікі-Лі Гербрандт (Ricki-Lee Gerbrandt), Маріам Герсамія (Mariam Gersamia), Арзу Гейбулла (Arzu Geybulla), Том Гібсон (Tom Gibson), Джоді Гінсберг (Jodie Ginsberg), Наталя Гуменюк (Natalya Gumenyuk), Пауліна Гутієррез (Paulina Gutiérrez), Рікардо Гутієррез (Ricardo Gutiérrez), Шанталь Жорі (Chantal Joris), Пієррік Жюдо (Pierrick Judéaux), Тімоті Карр (Timothy Karr), Александер Кашумов (Alexander Kashumov), Девід Кей (David Kaye), Емре Кизилкая (Emre Kizilkaya), Девід Клотсоніс (David Klotsonis), Александра Кучерави (Aleksandra Kuczerawy), Любош Кукліш (Luboš Kukliš), Феджа Куленович (Feđa Kulenović), Феліпе Лаурітзен (Felipe Lauritzen), Саллі Лерман (Sally Lehrman), Девід Леві (David Levy), Таня Максич (Tanja Maksić), Майкл Марковітз (Michael Markovitz), Елеонора Маццолі (Eleonora Mazzoli), Квінн Мак'ю (Quinn McKew), Джо Макнамі (Joe McNamee), Марко Мілосавл'євич (Marko Milosavljević), Лаура Мур (Laura Moore), Мартін Мур (Martin Moore), Насір Муфтич (Nasir Muftić),

Расмус Клейс Нільсен (Rasmus Kleis Nielsen), Майкл Дж. Оріа (Michael J. Oghia), Діана Окременова (Diana Okremova), Мортен Остерванг (Morten Østervang), Артур Пап'ян (Artur Papayan), Пієр Луїджі Парку (Pier Luigi Parcu), Якуб Парусінскі (Jakub Parusinski), Ян Пенфрат (Jan Penfrat), Аудріус Перкаускас (Audrius Perkauskas), Джил Філліпс (Gill Phillips), Елішка Піркова (Eliška Pírková), Джулі Посетті (Julie Posetti), Мануель Пуппіс (Manuel Puppis), Кортні Радш (Courtney Radsch), Сусан Рагеб (Susan Ragheb), Вікторіо Ріо (Victoire Rio), Крістіна Розгоній (Krisztina Rozgonyi), Борка Рудич (Borka Rudić), Ахмет Алпхан Сабанджи (Ahmet Alphan Sabanci), Бенжамен Сабба (Benjamin Sabbah), Ніна Сантос (Nina Santos), Ральф Шродер (Ralph Schroeder), Ренате Шродер (Renate Schroeder), Тереза Жозефін Сеіпп (Theresa Josephine Seipp), Ніна Шенгелія (Nina Shengelia), Фелікс Саймон (Felix Simon), Аніда Сокол (Anida Sokol), Анна Сеедер (Anna Sööder), Ела Степлі (Ela Stapley), Мар'я Луїса Стазі (Maria Luisa Stasi), Олаф Стеенфадт (Olaf Steenfadt), Катажина Шимелевіч (Katarzyna Szymielewicz), Ана Тоскич (Ana Toskić), Еліра Турдубаєва (Elira Turdubaeva), Молдір Утегенова (Moldir Utegenova), Елоді В'яллі (Elodie Vialle), Колетт Вальквіст (Colette Wahlqvist), Марієль Вієрмарс (Mariëlle Wijermars), Софія Вістехубе (Sophia Wistehube), Пінар Йілдірім (Pinar Yildirim) та багато інших.

Редактор тексту: Родні Болт (Rodney Bolt)

Дизайн і верстка: Маріанна Варданян (Marianna Vardanyan) і Пено Мішоян (Peno Mishoyan)

Зміст

Передмова	8
ВИКЛАД	14
1. Стислий виклад	16
2. Ключові результати і рекомендації	20
2.1 Ключові результати.	20
2.2 Основні рекомендації	26
ПОГЛИБЛЕНИЙ АНАЛІЗ	38
3. Вступ	40
4. Монополізований інформаційний онлайн-простір	46
4.1 Концентрація влади в сьогоdnішній інформаційній онлайн-екосистемі.	46
4.2 Виклики для свободи медіа: небезпека концентрації влади	52
4.3 Генеративний штучний інтелект завдає подальшої шкоди	64
5. Видимість медіа	72
5.1 Політичні і регуляторні ініціативи з покращення видимості медіа.	72
5.2 Короткострокові пом'якшувальні заходи для сприяння видимості медіа	94

6. Життєздатність медіа.....	106
6.1 Політичні і регуляторні ініціативи, спрямовані на компенсацію платформами роботи журналістів	106
6.2 Короткострокові пом'якшувальні заходи для захисту життєздатності медіа	126
7. Пильність медіа (безпека).....	136
7.1 Політичні і регуляторні ініціативи з посилення пильності медіа та безпеки журналістів	136
7.2 Короткострокові пом'якшувальні заходи для посилення безпеки журналістів	151
8. Наступні кроки: плани на майбутнє	162
8.1 Новий спосіб мислення	162
8.2 Фактори, які слід взяти до уваги, для впровадження державних заходів	168
8.3 Структурні зміни та інвестиції, необхідні для виходу за межі чинної інформаційної екосистеми	175
Додаток.....	182

Передмова

Шановний читачу!

Ми стаємо свідками тектонічних змін у світовій інформаційній екосистемі. Декілька панівних цифрових платформ і ШІ-компаній все сильніше впливають на створення, поширення і монетизацію інформації, а також доступ до неї. Такі обставини створюють не тільки технічні і регуляторні труднощі, але й серйозні виклики для ролі медіа у демократії та для права шукати, одержувати і передавати інформацію.

Це стосується не просто технологічних змін. Це зрештою стосується свободи інформації та свободи вираження поглядів. Це стосується доступу до інформації, того, як алгоритми формують дискурс, і чи журналістика суспільного інтересу сприяє демократичному прийняттю рішень. Сьогодні цифрове інформаційне середовище характеризується непрозорістю, асиметрією, ґейткіпінгом, що становить загрозу для свободи медіа і демократії участі. Це підкреслює обов'язок держав поважати, захищати та виконувати зобов'язання щодо свободи медіа. Це означає, що держави повинні не тільки утримуватися від неправомірного контролю або втручання, але також створювати умови, в яких зможуть процвітати плюралізм, незалежність і журналістика суспільного інтересу. В умовах сьогодення для відновлення рівноваги і захисту цілісності інформації необхідні амбітні заходи, що орієнтовані на права людей.

Коли я вступив на посаду, я взяв на себе обов'язок створити чіткі далекоглядні стандарти в цій галузі на основі ґрунтовного аналізу і залучення різних зацікавлених сторін. Хоча багато попередніх зусиль щодо розробки політик й ініціативи із саморегулювання мають цінність, вони часом виявлялися недостатніми, коли стикалися з лобістським тиском, політичним спротивом та інколи навіть із неочікуваними наслідками. Ретельний аналіз цих заходів, їхніх недоліків, успіхів та актуальності для медіа-ландшафту, який постійно змінюється, підкреслює необхідність

переосмислити підтримку демократичної інформаційної екосистеми. Держави-учасниці ОБСЄ уповноважили мене відстоювати та сприяти свободі медіа. Через цей Посібник з розробки політики (*прим. пер.: тут і далі — Посібник*) ми надаємо керівництво щодо розбудови інформаційного простору, вільного від олігопольного контролю, стійкого до маніпуляцій і сприятливого для незалежних плюралістичних медіа.

У цьому Посібнику запропоновано як структурні реформи, так і цільові пом'якшувальні заходи, що зосереджуються на видимості, життєздатності і пильності медіа. Якщо журналісти не можуть безпечно висвітлювати події, якщо їхня робота стає невидимою або економічно нестабільною, то не вдасться захистити ані цілісність суспільного дискурсу, ані свободу медіа. Обережне та принципове залучення держави необхідне, щоб гарантувати, що інформація (разом з інформаційним простором) не буде захоплена ані приватними компаніями, включно з платформами та ШІ-гігантами, ані чинними урядами. Це обов'язкова передумова для того, щоб медіа могли відігравати свою демократичну роль.

Визнаючи розмаїття правових систем і суспільних контекстів у різних державах-учасниках ОБСЄ, у цьому Посібнику не пропонується «стригти всіх під один гребінець». Натомість в ньому пропонується принциповий і придатний для адаптації підхід, який спирається на міжнародні стандарти прав людини та зобов'язання ОБСЄ, щоб допомогти державам створити системи, які захистять плюралізм медіа, незалежність і суспільний інтерес, а не спотворюватимуть, вводитимуть в оману та розколюватимуть. Ми прагнемо, щоб цей документ був як інструментом, так і заклик до дій. У ньому міститься заклик до держав відійти від реакційного «залатування дір» на користь активного бачення майбутнього нашої інформаційної екосистеми, що керується правами людини, — бачення, в якому плюралізм та підзвітність буде відновлено.

Я висловлюю подяку експертам, доповідачам, керівникам, керівному комітету, імплементуючому партнеру та всім зацікавленим сторонам, які зробили свій внесок шляхом

публічних і цільових дискусій та консультацій, а також моїй команді, завдяки експертним знанням, відданості та співпраці якої, цей доробок став можливим. Я вірю, що цей Посібник стане компасом для навігації на складному перетині технологій, державного управління і свободи медіа. Настав час перетворити зобов'язання на дії, щоб захистити свободу медіа в нашу керовану технологіями епоху.

Ян Браату (Jan Braathu)
Представник ОБСЄ з питань свободи медіа

Посібник з розробки політики та його структура

Посібник з розробки політики — це результат ретельного дослідження, численних експертних круглих столів, а також широкого консультування, що проводилися впродовж одного року. В ньому поєднано експертні знання і досвід понад 150 провідних вчених і фахівців у галузі свободи медіа, технологій та прав людини, які представляли широкий діапазон зацікавлених сторін, включно з медіа, громадянським суспільством, урядом і освітнім середовищем із регіону ОБСЄ та з-поза нього. Дослідження передбачало ретельний аналіз відповідних правових і політичних систем у всьому світі, а його результати були збагачені завдяки інтерв'ю з платформами техногігантів та громадським консультаціям, які залучили понад 30 коментарів від 16 країн та міжнародних організацій: від освітян, громадянського суспільства, медіа, журналістів і спілок мовників, приватного сектора та представників держав, включно з представниками регуляторних органів.

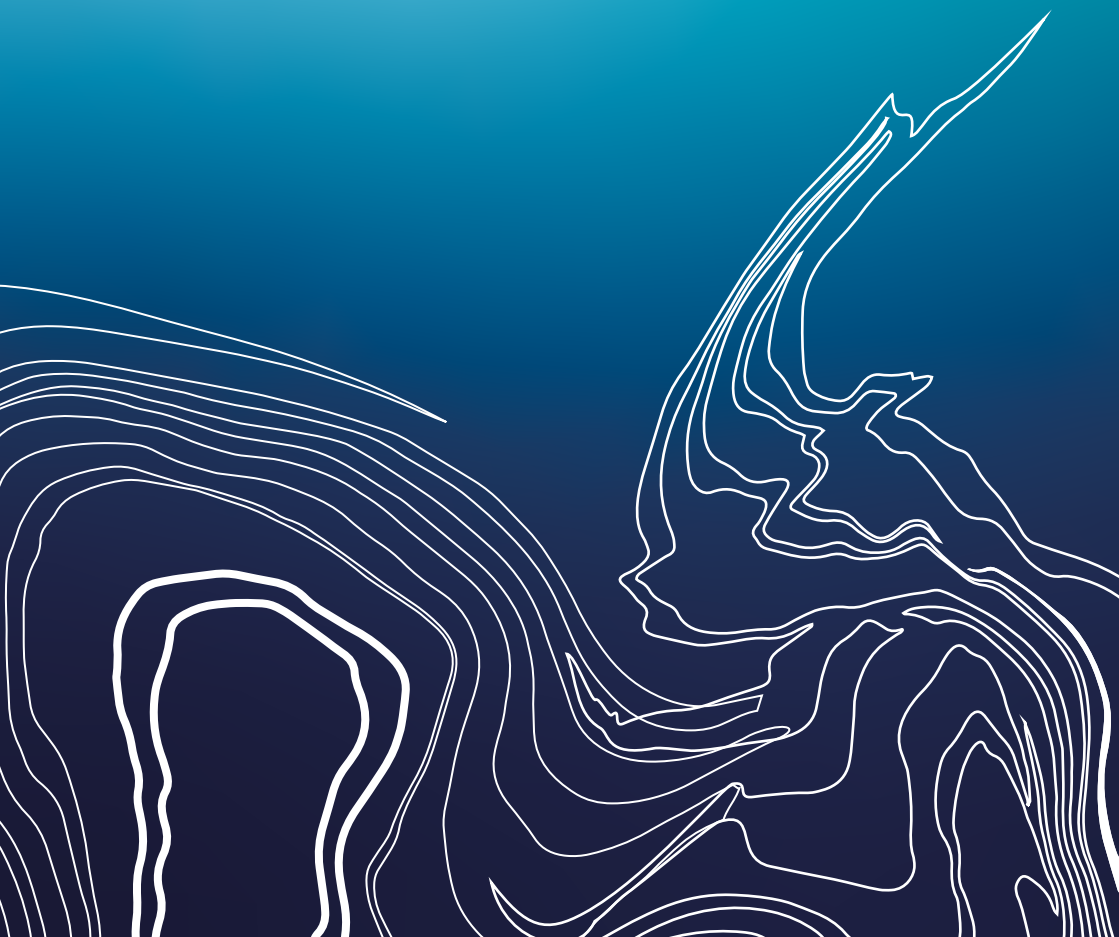
У першій частині Посібника — розділі **«Стислий виклад»** (сторінки 14–37) — подано огляд основних результатів і рекомендацій у трьох ключових сферах: видимість, життєздатність і пильність (безпека) медіа. Кожну з цих сфер детальніше досліджено в подальших розділах цього Посібника. Перехресні посилання в цій частині направляють читача до відповідних розділів у Частині II.

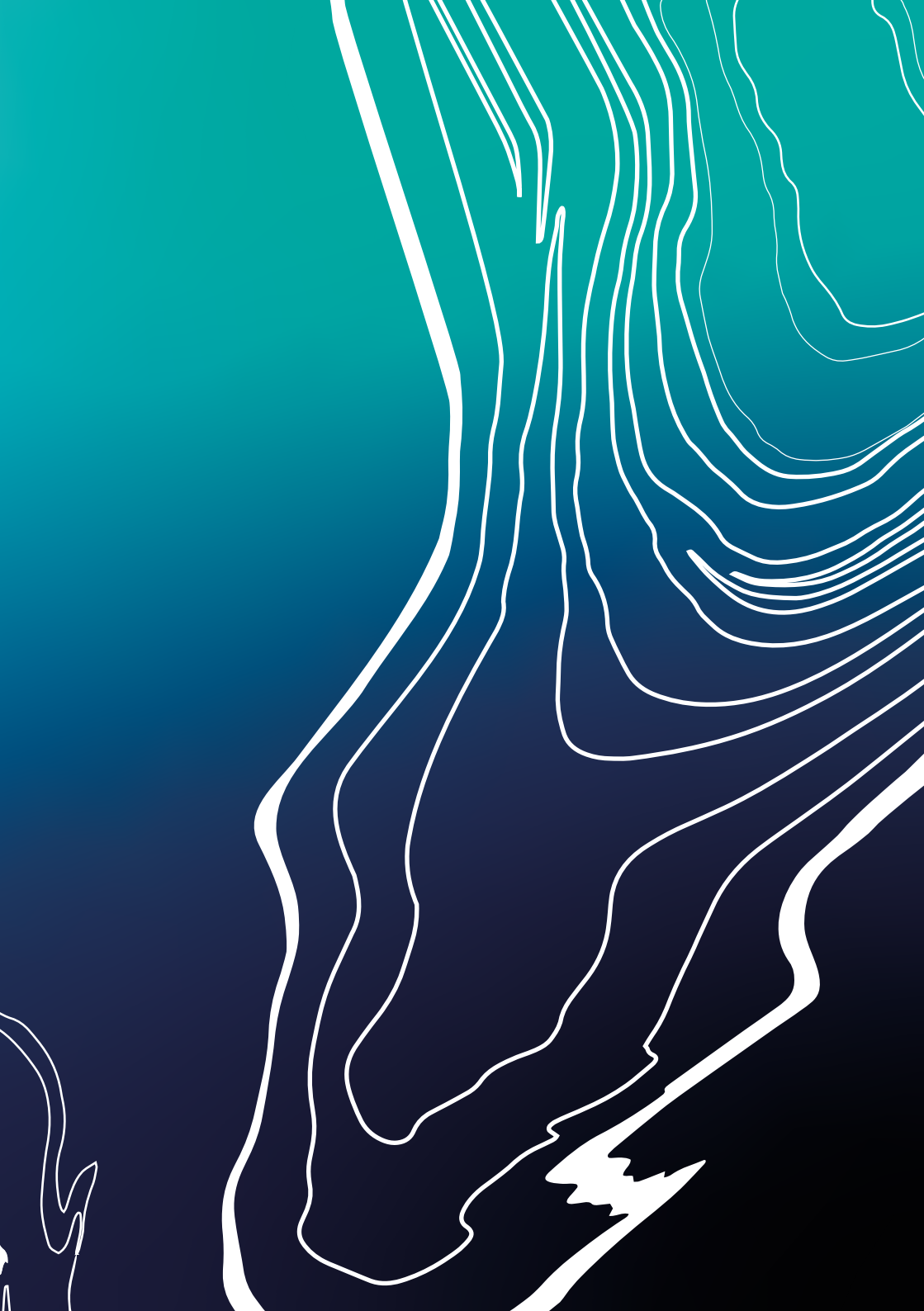
У другій частині — розділі **«Поглиблений аналіз»** (сторінки 38–181) — описано головні перешкоди для свободи медіа в поточній інформаційній онлайн-екосистемі, де панують декілька великих технологічних компаній. У цій частині запропоновано поглиблений аналіз політичних заходів для боротьби з цими викликами. Наостанок в ній наводяться технічні рекомендації державам, спрямовані на пом'якшення вже наявної шкоди, і пропонується керівництво зі створення здорових інформаційних онлайн-просторів на засадах свободи медіа та суспільного інтересу.

Список обраних скорочень

ACCC	Австралійська комісія з питань конкуренції та захисту споживачів (Australian Competition and Consumer Commission)
ШІ	штучний інтелект
AVMSD	Директива ЄС про аудіовізуальні медіапослуги (EU Audiovisual Media Services Directive)
DPCMO	Організація колективного управління авторськими правами видавців Данії (Danish Press Publications' Collective Management Organisation)
DSA	Акт ЄС про цифрові послуги (EU Digital Services Act)
DSC	Координатор цифрових послуг (Digital services coordinator)
DST	Податок на доходи з цифрових послуг (digital services tax)
EMFA	Європейський акт про свободу медіа (European Media Freedom Act)
ЄС	Європейський Союз
JTI	Ініціатива журналістської довіри (Journalism Trust Initiative)
BMM	велика мовна модель
NCDII	Поширення інтимних зображень без згоди (Non-consensual dissemination of intimate images)
ОПМ	обробка природної мови
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
PSM	суспільне мовлення (public service media)
RAG	генерування з доповненою вибіркою інформації (retrieval-augmented generation)
RFoM	Представник ОБСЄ з питань свободи медіа (Representative on Freedom of the Media)
SLAPP	Стратегічні позови проти участі громадськості (strategic lawsuit against public participation)
UK OSA	Закон Великої Британії про безпеку в інтернеті (United Kingdom Online Safety Act)
VLOP	дуже велика онлайн-платформа (very large online platform)

ВИКЛАД

1. СТИСЛИЙ ВИКЛАД

У Посібнику з розробки політики підкреслюється, що чинна цифрова інформаційна екосистема, в якій домінують платформи техногігантів (дуже великі соціальні мережі та пошукові системи, а також все частіше — ШІ-компанії), стає все більш контрольованою в спосіб, що підриває свободу медіа. У ньому наголошується на необхідності демократичного втручання держави, що враховуватиме верховенство права, з метою створення середовища для незалежної плюралістичної журналістики. У Посібнику пропонується бачення здорового інформаційного онлайн-простору, що забезпечує наявність інформації в суспільному інтересі, а також доступ до неї.

У Посібнику пропонуються до уваги **пом'якшувальні заходи і ключові рекомендації для держав-учасниць** задля втілення довгострокових структурних реформ і стійкого інвестування з метою боротьби з викривленнями у сьогоднішній інформаційній онлайн-екосистемі. Рекомендовані пом'якшувальні заходи охоплюють три ключові сфери:

- **Видимість журналізму та інформації в суспільному інтересі онлайн.** У Посібнику розглянуто механізми сприяння незалежній журналістиці

та поширенню інформації в суспільному інтересі, включно з вимогами щодо обов'язкового розміщення (must-carry) новин (див. стор. 74), що супроводжуються стійкими гарантіями щодо свободи медіа.

- **Життєздатність медіа і моделі фінансування, які сприяють поширенню інформації в суспільному інтересі.** У Посібнику обговорюється важливість платформ в екосистемі медіа, а також розглядаються варіанти справедливої винагороди, включно з переговорними кодексами та цифровими податками/зборами.
- **Пильність, або безпека журналістів онлайн.** Посібник підкреслює роль регулювання, змін дизайну платформ і змістовної співпраці багатьох зацікавлених сторін для запобігання та зменшення шкоди внаслідок онлайн-насилства.

Суть цього Посібника — надати керівництво щодо того, як сприяти **здоровому інформаційному онлайн-простору** шляхом звільнення екосистеми від сильно сконцентрованої влади ґейткіперів (*прим. пер.: від англ. gatekeeper — вартовий, який контролює доступ*) та культивування натомість **сприятливого середовища для свободи медіа в епоху алгоритмів і штучного інтелекту (ШІ)**. У ньому робиться висновок, що для захисту свободи медіа, самого лише вирішення проблем, пов'язаних із платформами, не достатньо. Натомість необхідно провести більш **амбітні структурні реформи**, щоб не тільки зменшити залежність медіа, але й створити незалежний плюралістичний онлайн-ландшафт інформації та медіа, який зможе підтримувати демократичні обговорення і громадську стійкість.

У цьому Посібнику з розробки політики термін **«платформи техногігантів»** використовується для опису невеликої кількості впливових технологічних компаній, особливо соціальних мереж і пошукових систем, а також все частіше — ШІ-компаній, які панують в інформаційному онлайн-просторі. Хоча єдиного визначення «техногігантів» не існує, публікації у сфері нормативного регулювання і наукові роботи дають керівні вказівки з цього приводу. Наприклад, визначення «дуже великих онлайн-платформ» (VLOP) в Акті Європейського Союзу про цифрові послуги спирається на кількість користувачів, а в наукових роботах¹ описано різні категорії і типи платформ. У цьому Посібнику термін «техногіганти» використовується для підкреслення ролі незначної кількості великих технологічних компаній, які (завдяки своєму розміру і впливу) здійснюють суттєвий контроль над інформаційним середовищем. *Більш детальну інформацію див. у розділі 4.*

Під терміном **«здоровий інформаційний онлайн-простір»** у цьому Посібнику слід розуміти плюралістичну, незалежну, інклюзивну і безпечну екосистему для пошуку, отримання і поширення інформації в цифровому світі. У такій екосистемі видимість і життєздатність інформації, яка служить суспільному інтересу і дотримується стандартів професійної журналістики, захищаються, а разом із ними безпека (пильність) тих, хто її створює і поширює. У здоровій цифровій інформаційній екосистемі не панує один або декілька ґейткіперів, які контролюють інформаційні потоки, а натомість діє збалансована система, яка сприяє плюралізму, підзвітності і стійкості.

¹ Див., наприклад, R. Gorwa, R. Binns, and C. Katzenbach, "Algorithmic content moderation: Technical and political challenges in the automation of platform governance." In *Big Data & Society* Vol. 7 Issue 1 (2020), <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2053951719897945>.

Аналіз і рекомендації, представлені в цьому документі, спираються на **міжнародну належну практику, міжнародне право в галузі прав людини та зобов'язання ОБСЄ**, а також на всебічний аналіз нових законодавчих ініціатив у державах-учасниках ОБСЄ та за її межами. В цьому контексті особливо надихають Європейський Союз (ЄС), його держави-члени, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Австралія, Канада й інші юрисдикції, які проклали шлях до відповідних нормативних підходів.

Місією **Організації з безпеки і співробітництва в Європі** (ОБСЄ) є сприяння стабільності, безпеці і демократії — цінностям, які глибоко переплетені із захистом і стимулюванням свободи медіа. Враховуючи цей дух, у Посібнику Представник ОБСЄ з питань свободи медіа (RFoM) дає рекомендації щодо того, як держави-учасниці ОБСЄ можуть сприяти здоровій, сталій і плюралістичній інформаційній онлайн-екосистемі, що базується на свободі медіа та суспільному інтересі.

2. КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

У цьому розділі наведено огляд ключових результатів і рекомендацій, детально описаних у Частині II. У подальших розділах містяться поглиблений аналіз і більш розгорнуті рекомендації.

2.1 Ключові результати

Сила ґейткіпінгу платформ техногігантів визначає, які новини будуть побачені та почуті

Медіа працюють на платформах. Багато труднощів, з якими сьогодні стикаються журналісти, — це результат змін у способі поширення і споживання медіаконтенту, а також ролі нових цифрових технологій як рушійної сили цієї трансформації, особливо в тому, що стосується платформ соціальних мереж, пошукових систем та інструментів генеративного ШІ. Платформи техногігантів сконцентрували свої потужності ґейткіпінгу інформації, **не тільки вирішуючи, який контент буде у наявності, але й який контент отримуватиме увагу.**

Більш детальну інформацію про масштаби платформної економіки див. у [розділі 4.1](#) цього Посібника.

Концентрований контроль становить ризик для плюралізму і демократії

Платформи техногігантів здійснюють масштабний контроль над інформацією: процесами її створення, поширення, пріоритизації, монетизації та доступу до неї. Вони отримують колосальні прибутки від поширеного контенту і активно лобіюють проти регулювання. Таке домінування породжує **силу контролю, яка зосереджена в руках декількох технологічних компаній**. Така сила становить системну загрозу для свободи медіа, плюралізму і демократії в широкому сенсі. Відносини між медіа та технологічними олігополіями характеризуються **незбалансованим доступом до інформації**, нерівними переговорними можливостями, конкуруючими бізнес-моделями, а також відсутністю узгодження між цінностями і винагородами.

Більш детальну інформацію про залежність медіа див. у розділі 4.2 цього Посібника.

Видимість, життєздатність і пильність (безпека) медіа взаємозалежні за своєю природою

Відсутність **видимості** новин у суспільному інтересі та незалежної журналістики пов'язана з тим, що їхнє поширення контролюють платформи техногігантів, бізнес-моделі й алгоритми яких ставлять за пріоритет прибуток, а не якість інформації. Захоплення платформами ринку реклами призводить до несправедливого розподілу рекламних прибутків, а також інших форм монетизації на цінності журналістського контенту без **справедливої винагороди (життєздатності)**. Уможливлення і посилення **насилення** проти журналістів онлайн пов'язані із дизайном платформ, орієнтованим на активність користувачів, і слабкими системами модерації контенту (**пильність/безпека**).

Ці проблеми посилюють одна одну. Коли платформи техногігантів обмежують видимість журналістського контенту, це підриває фінансову життєздатність журналістики, а відсутність сталості і захисту послаблює здатність журналістів створювати інформацію в суспільному інтересі

й залишатися видимими в мережі, що створює замкнені цикли, які руйнують всю інформаційну екосистему.

Держави-учасниці повинні поважати, захищати та виконувати зобов'язання щодо свободи медіа, включно із запровадженням проактивних політичних заходів

Держави-учасниці мають гарантувати свободу медіа. Вони несуть першочергову відповідальність за створення сприятливого середовища, в якому свобода медіа зможе процвітати. Це охоплює обов'язок гарантувати, що інформація та медіа-ландшафт не будуть контролювані або придушені приватними акторами (як-от, корпорації техногігантів) або приватними акторами разом із державами. Держави повинні вжити заходів для забезпечення сталості, доступності і незалежності медіа на платформах. **Короткострокові пом'якшувальні заходи можуть допомогти пом'якшити описані виклики.**

Для ознайомлення із запропонованими рекомендаціями щодо політики видимості медіа див. [розділ 5](#), життєздатності медіа — [розділ 6](#), пильності (безпеки) медіа — [розділ 7](#).

Проте в довгостроковій перспективі медіа необхідно буде створити нові і сталі бізнес-моделі та **відійти від залежності від платформ техногігантів**, особливо соціальних мереж у тому вигляді, в якому ми знаємо їх сьогодні. Для цього необхідно створити сприятливу екосистему з альтернативними моделями поширення контенту та фінансування, а державам-учасницям слід сприяти цьому.

Більш детальну інформацію про структурні зміни див. у [розділі 8](#).

Держави реалізують політичні заходи для створення нових привілеїв і захисних механізмів для медіа та журналістів

Упродовж останнього десятиліття все частіше визнають, що в поточній цифровій екосистемі **життєздатність медіа**

безпосередньо пов'язана із видимістю їхнього контенту, а журналісти стають мішенню онлайн, часто — за сприяння алгоритмів, орієнтованих на прибутки. Створення стратегій і політик, спрямованих на вирішення цих труднощів, стало предметом для ґрунтовних роздумів. Регулятори спробували створити добровільні кодекси поведінки для платформ, розробити вимоги щодо прозорості даних, механізми оподаткування і законодавство. Хоча було докладено значних зусиль для забезпечення справедливої винагороди за поширення контенту журналістів, асиметрія сил між платформами техногігантів і видавцями залишається критичною проблемою. **Платформи рішуче опиралися оплаті журналістської роботи, винаходили винахідливі способи уникнення оподаткування і посилено лобіювали проти законодавчого регулювання.** Регуляторні заходи, спрямовані на захист журналістики, часто не виправдовували очікувань, а інколи призводили до непередбачуваних негативних наслідків. Регуляторні органи стали все більше розуміти, що основа проблеми лежить у домінуванні з боку платформ і асиметрії сил.

Наприклад, в Австралії антимонопольне регулювання забезпечило виплати видавцям з боку компаній Google і Meta. Водночас подібні закони в Канаді призвели до того, що компанія Meta перестала поширювати новини. Окрім того, в Австралії Meta також відмовилася продовжити договори на новий термін. Google лобіювала проти таких і подібних регуляторних заходів в інших країнах, включно з Бразилією, Південною Африкою, Каліфорнією, а в деяких регіонах Європи припинила поширювати новини «в тестовому режимі». Такі дії вказують на готовність платформ техногігантів **радше обмежити доступ до журналістики, ніж змінити модель своїх прибутків.** Така непримиренність платформ змусила регуляторні органи розглядати **нові заходи.**

Австралія запропонувала стягувати **збір за цифрові послуги** з платформ, які відмовляються вести

переговори з видавцями. Такі країни, як Албанія, Австрія, Німеччина, Південна Африка та інші, розглядають (або вже запроваджують) подібні заходи, наприклад, ширші заходи податкової політики або податки на цифрові послуги, які могли б допомогти фінансувати журналістику.

Платформи техногігантів применшують економічну цінність новин на їхніх сервісах, а спротив виплаті винагороди призвів до того, що деякі держави також розглядають запровадження політики, яка зробить доступ до журналістики суспільного інтересу обов'язковим. Сюди належать **політики обов'язкового розміщення (must-carry) або видимості, а також привілеї для медіа, що гарантуватимуть наявність і доступність журналістики онлайн**. Це відзначає суттєву зміну в політичному мисленні, хоч і залишаючи запитання щодо ефективності і всесвітнього впровадження таких заходів, особливо враховуючи занепокоєння щодо потенційних зловживань.

*Для ознайомлення з поглибленим аналізом щодо втручань в політики видимості медіа див. **розділ 5.1**, життєздатності медіа — **розділ 6.1**, пильності (безпеки) медіа — **розділ 7.1**.*

Парадокс привілею — втручання в політики можуть мати ризики для свободи медіа

Запровадження політик видимості для «високоякісної» інформації або інформації в «суспільному інтересі» може здаватися привабливим рішенням для протидії наявній залежності медіа, яке водночас сприятиме доступу до надійної інформації та сталості медіа. Такі політики піднімають **фундаментальні питання** щодо того, що повинно вважатися **«журналістикою суспільного інтересу» і хто це вирішуватиме**, і породжують занепокоєння **щодо потенційних політичних зловживань або порушення динаміки сил**. До того ж інші політичні заходи, що обговорюються в цьому Посібнику зі створення політики, несуть внутрішні ризики, наприклад, ризик регуляторного захоплення або

посилення наявної асиметрії сил, особливо в умовах відсутності незалежного контролю або міцних демократичних інституцій.

Ризики та динаміку сил описано у відповідних тематичних розділах і в [розділі 8.2](#).

Політичні заходи вимагають чітких запобіжників на основі верховенства права

Захист свободи медіа вимагає пом'якшення викликів, з якими стикаються медіа, а також подолання структурного захоплення цифрової інформаційної екосистеми. Будь-які політичні заходи слід здійснювати обережно і передбачати чіткі запобіжні заходи, що **забезпечать дотримання прав людини та виконання інституційних принципів стримувань і противаги**. У заходах необхідно визнавати **взаємозв'язок політик життєздатності і видимості та аспектів пильності**, необхідних для забезпечення безпеки журналістів.

У цьому Посібнику в [розділі 5.2](#) надаються рекомендації стосовно політичних заходів щодо видимості медіа, в [розділі 6.2](#) — життєздатності медіа, а в [розділі 7.2](#) — пильності (безпеки) медіа.

Пом'якшення наслідків конче необхідне, але захист свободи медіа вимагає трансформації у вигляді структурних змін і сталих інвестицій у здорове інформаційне онлайн-середовище

Хоча державам-учасницям і необхідно вирішити проблеми з новими та вже наявними ризиками та пом'якшити ті, що підривають свободу медіа, їм також необхідно інвестувати в майбутнє, в якому свобода медіа зможе розвиватися в цифрових інформаційних просторах, створених для суспільного інтересу. Створення **здорових інформаційних онлайн-середовищ** вимагає їхнього звільнення від панівної сили ґейткіпінгу. У цьому контексті визначальним є сприяння створенню нової **цифрової інфраструктури в суспільному інтересі** та інвестиціям в неї.

Більш детальну інформацію на цю тему див. у [розділі 8.3](#).

2.2 Основні рекомендації

У Посібнику з розробки політики запропоновано **низку потенційних політичних заходів** для забезпечення наявності і доступності **інформації в суспільному інтересі** та стимулювання **оздоровлення інформаційної екосистеми** онлайн. Вони спираються на порівняльний поглиблений аналіз спроб здійснення втручань у політику, консультації експертів та уроки, винесені з національного і регіонального досвіду, з метою створення можливих шляхів для майбутнього. Проте запропоновані варіанти політик **не** слід трактувати як **універсальний рецепт**. Ефективність і доцільність будь-яких політичних заходів **залежить від конкретного політичного, правового та інституційного контексту**.

Розглянуті тут підходи до формування політик **чутливі до контексту**, а **деякі навіть спірні**, оскільки їхній вплив на плюралізм і свободу медіа ще не повністю відомий. Деякі політичні заходи розглядаються, оскільки попередні, здавалося б кращі, варіанти або варіанти, які передбачали м'якше втручання, зазнали невдачі (наприклад, оподаткування цифрових платформ розглядається як відповідь на обмежений успіх спроб запровадити справедливую винагороду, а інтерес до вимог щодо обов'язкового розміщення [must-carry] віддзеркалює занепокоєння щодо обмеження платформами доступу до

новин, щоб обійти обов'язки виплачувати компенсацію). Критично важливо, щоб кожен **політичний захід базувався на верховенстві права**, дотримувався **міжнародних стандартів у сфері прав людини**, створювався шляхом інклюзивної, прозорої **правової експертизи** із залученням багатьох зацікавлених сторін, а також забезпечувався санкцією **незалежних регуляторних органів і судів**.

Більш детальну інформацію щодо ключових принципів втручання держави див. у [розділі 8.2](#).

Хоча деякі політичні заходи необхідні для вирішення наявних проблем у поточній платформній економіці, сталий **захист свободи медіа вимагатиме структурних реформ, подолання концентрації влади та розвитку інфраструктури, що керується суспільним інтересом**. Більшість з описаних пом'якшувальних заходів вирішила б лише одну з основних проблем, з якими стикаються медіа. Ця проблема — це факт того, що у відносинах між медіа та їхньою аудиторією посередником виступають платформи технологічних гігантів, котрі оптимізують свої алгоритми для інших цілей, ніж надання людям різнобічної і надійної інформації.

Рухаючись вперед, зрештою потрібно створити **незалежну цифрову інформаційну екосистему**, в якій медіа зможуть виконувати свою демократичну функцію інформування громадськості без необхідності покладатися на декілька технологічних компаній, які зосереджують контроль над інформаційною інфраструктурою. У зв'язку з цим описані в Посібнику підходи слід сприймати як **відправні точки для аналізу конкретних ситуацій, дискусій та створення політик, що базуватимуться на доказах**, а також для створення довгострокових стратегій перебудови інформаційного онлайн-середовища, що підтримуватиме свободу вираження поглядів, плюралізм медіа та демократичну стійкість. Офіс представника ОБСЄ з питань свободи медіа пропонує свою підтримку саме в цьому.

Короткострокові пом'якшувальні заходи для сприяння видимості медіа

Політики щодо видимості медіа можуть втручатися в ґейткіпінг платформ техногігантів у різні способи. Вони можуть варіюватися від маркування та «сигналів довіри», які дозволяють людям розпізнати контент медіа і стежити за ним, до особливого режиму видалення контенту і вимог стосовно належного позначення контенту медіа для його пріоритизації.

Більш детальну інформацію щодо різних форм політик видимості див. у [розділі 5](#).

Незалежно від обсягу втручання, більшість політик видимості вимагатимуть **категоризації і визначення, які (медійні) організації або який «контент в суспільному інтересі»** відповідатиме вимогам до застосування зазначеної політики, і це — головний виклик. У цьому випадку припускається існування юридично прийнятного визначення, але відповідним характеристикам журналістики суспільного інтересу (наприклад, об'єктивність, справедливість, різнобічність) складно дати визначення і виміряти їх алгоритмічно². Так само складно дати визначення незалежному і надійному процесу для оцінювання і примусового виконання запроваджених стандартів.

На додаток до політик видимості, спрямованих безпосередньо на захист свободи медіа, низка інших варіантів політик може підвищити видимість інформації в суспільному інтересі. До прикладів належить обов'язкове **коригування рейтингів контенту**, що базується на дизайні платформ, який пріоритизує не залучення більшої кількості користувачів, а суспільний інтерес, або вимога **функціональної сумісності (інтероперабельності)** різнобічних і сторонніх рекомендаційних систем, що дасть можливість користувачам вибирати між різними алгоритмами пріоритизації.

² Для прикладу щодо різнобічності див. S. Vrijenhoek et al., "RADio - Rank-Aware Divergence Metrics to Measure Normative Diversity in News Recommendations," In *Proceedings of the 16th ACM Conference on Recommender Systems* (2022), p. 208-219, <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/3523227.3546780>. Наприклад, спроби алгоритмічно виміряти журналістику зробили Deepnews.AI і Newsguard.

Враховуючи обов'язок держав забезпечувати доступ до надійної інформації, включно з наявністю і доступністю журналістського контенту³, їм слід розробити і запровадити політики видимості, які беруть до уваги такі аспекти:

- **Адекватні запобіжні заходи.** Будь-яка політика видимості повинна включати чіткі запобіжні заходи, щоб перешкоджати політичному або платформному пануванню. **Чим вищий рівень втручання, тим сильніші запобіжні заходи** із доведеною ефективністю необхідні. **Ключові запобіжні заходи:** гарантувати, що процес встановлення відповідності вимогам щодо привілеїв для медіа є доступним широкому діапазону суб'єктів медіа; приймати рішення стосовно відповідності вимогам політики видимості через незалежний, прозорий і децентралізований процес саморегулювання медіа; гарантувати, що політики видимості забезпечуються санкціями незалежних органів; вимагати від платформ техногігантів розкривати дані стосовно того, хто відповідає критеріям політики видимості, і які пільги вони отримують. Політики видимості слід розробляти обережно, щоб не вкоренити залежність медіа від платформ або не наразити їх на політичні зловживання.
- **Політики видимості.** Спочатку держави повинні прийняти політики, спрямовані на прозорість, функціональну сумісність та посилення ролі користувачів. Такі заходи передбачають політики, які **вимагатимуть від платформ техногігантів розкривати критерії та алгоритми, які вони використовують для добору і ранжування контенту (з авторитетних джерел або такого, що належить до суспільного інтересу)**, а також даватимуть користувачам можливість використовувати рекомендаційні системи, які покажуть їм різнобічну інформацію та незалежну журналістику. Держави повинні вимагати від платформ техногігантів давати

3 EMFA, наприклад, зобов'язує держави-члени ЄС забезпечувати доступ до «плюралізму редакційно незалежного медіаконтенту». Європейський суд з прав людини також регулярно підкреслює цей обов'язок, наприклад, у справі NIT S.R.L. проти Республіки Молдова, Страсбург (5 квітня 2022 р.), <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-216872%22%5D%7D>.

можливість третім сторонам пропонувати функціонально сумісні рекомендаційні системи на вибір користувачів. Окрім того, держави повинні гарантувати примусове виконання чинних нормативних актів, які захищають права користувачів на свободу вираження поглядів на платформах технологічних гігантів, та віддавати головну роль у процесі створення політики свободі медіа і суспільному інтересу.

- **Подальші політики видимості з чіткими запобіжними заходами.** У ситуаціях, коли верховенство права та інституційні спроможності є міцними, держави повинні подумати про те, щоб **активніше вимагати від платформ гарантувати наявність і доступність журналістики суспільного інтересу.** До цього можуть належати такі заходи, як вимоги впровадити прозорі механізми для своєчасного оскарження медіа рішень щодо модерації, а також послідовного застосування політик модерації і рекомендування, щоб запобігти дискримінації конкретних медіа. Це також включає накладання на платформи обов'язку давати більше видимості журналістському контенту та контенту з авторитетних джерел, щоб покращити доступ громадян до надійної інформації. Це можна реалізувати, наприклад, якщо зобов'язати платформи технологічних гігантів давати більше видимості журналістському контенту, особливо місцевого або регіонального значення, в алгоритмічному ранжуванні контенту.
- **Політики видимості для генеративного ШІ.** Держави повинні впровадити вимоги, щоб забезпечити, що у створеному генеративним ШІ контентом наводиться **посилання на першоджерела новин.** Вони також повинні зробити заохочення надавати посилання на декілька джерел новин обов'язковою частиною для стандартів плюралізму в медіа. Розробники ШІ повинні бути зобов'язаними впроваджувати запобіжні заходи для захисту репутації медіа, а також налаштувати способи обробки скарг і швидкого надання відповіді.

Детальні рекомендації щодо видимості медіа див. у розділі 5.2.

Короткострокові пом'якшувальні заходи для сприяння життєздатності медіа

Для покращення фінансової сталості та життєздатності медіа державам слід зробити такі кроки:

- **Забезпечення справедливої компенсації.** Держави повинні забезпечити справедливу компенсацію за медійний і журналістський контент, який платформи техногігантів використовують для отримання рекламних надходжень та іншої вигоди для своїх сервісів. Можливості для розробки політики включають спільне регулювання, авторське право, закони про конкуренцію та оподаткування цифрових платформ. Для кожної з цих можливостей необхідно передбачити механізми впровадження через запобіжні заходи заради плюралізму, незалежного нагляду і застосування пропорційних санкцій. У **переговорні кодекси і рамки** необхідно вбудувати основні принципи, що заохочуватимуть колегіальні процеси, підтримуватимуть колективне ведення переговорів, захищатимуть плюралізм у медіа і незалежність медіа, особливо в середовищі, вразливому до пригнічення медіа. У переговорних кодексах і рамках слід врахувати **запобіжні заходи для збереження видимості** (які можуть передбачати як позначення, так і пошукову доступність контенту) задля зниження ризику негативної реакції з боку платформ (наприклад, компанії припиняють поширювати новини, як це спостерігається в Канаді та інших країнах).
- **Можливості запровадження положень щодо обов'язкового розміщення.** Досліджуються концепції положень щодо обов'язкового розміщення, проголошення певних послуг або функцій, що постачаються **техногігантами, суспільними послугами** та накладання обов'язків «**універсальної послуги**» для того, щоб боротися з діями техногігантів у відповідь на спроби регулювання (негативні реакції, повне блокування новин, інтенсивне лобіювання проти законодавчого регулювання тощо). Хоча ефективність (також у різних юрисдикціях), ризику посилення влади

платформ і потенціал до зловживання за таких підходів є спірними питаннями, вивчення варіантів може допомогти забезпечити видимість, а отже і життєздатність журналістики суспільного інтересу.

- **Вирішення проблеми ринкової концентрації в галузі реклами.** Держави і міжурядові організації повинні боротися зі зростаючим пануванням на світовому ринку реклами, особливо тих технологічних компаній, які одночасно є посередниками і прямими конкурентами медіа на рекламному ринку. Для забезпечення рівних умов держави повинні:
 - забезпечити **більш справедливий розподіл прибутку від реклами**, який платформи техногігантів отримують від поширення і монетизації журналістського контенту;
 - докласти більше зусиль, щоб забезпечити **демонетизацію дезінформації і шахраїв**;
 - **стимулювати рекламодавців інвестувати в журналістику суспільного інтересу.**
- **Запровадження податку на цифрові платформи, щоб підтримати медіа суспільного інтересу.** Державам слід ввести збір на цифрові послуги і призначати цей прибуток на підтримку незалежних медіа суспільного інтересу. Розподіл коштів повинен базуватися на чітких і прозорих критеріях, а керувати ним повинні незалежні органи із вбудованими запобіжниками проти політичного або іншого неправомірного впливу.
- **Регулювання генеративного ШІ.** Держави повинні регулювати генеративний ШІ, щоб забезпечити **адекватну компенсацію** авторам і видавцям контенту в контексті використання їхнього контенту для тренування та застосування ШІ⁴, включаючи:

4 Forum on Information and Democracy, *AI as a Public Good: Ensuring Democratic Control of AI in the Information Space*. (February 2024), <https://informationdemocracy.org/wp-content/uploads/2024/03/ID-AI-as-a-Public-Good-Feb-2024.pdf>.

- право на отримання інформації;
 - право погодитись (і відмовитися на будь-якому етапі);
 - право на справедливу компенсацію.
- **Підтримка диверсифікації джерел прибутків для медіа.** Держави повинні сприяти сталим моделям фінансування завдяки суміші:
- сприятливих політик оподаткування;
 - прозорого і незалежного державного фінансування журналістики суспільного інтересу з конкретними формами компенсації для місцевих і регіональних медіа;
 - механізмів фінансування громадянами (тобто, підписки, мікроплатежі, платформи для благодійних внесків);
 - грантів на інновації.

Детальні рекомендації щодо життєздатності медіа див. у [розділі 6.2](#). Більш детальну інформацію щодо обов'язкового розміщення див. у [розділі 5.1](#).

Короткострокові пом'якшувальні заходи для сприяння безпеці журналістів

Як найвищі гаранті безпеки журналістів держави повинні розробити політичні заходи, які візьмуть до уваги різну динаміку взаємодії техногігантів і медіа та вирішать ці проблеми холістичним і міжсекторальним способом. Їм слід віддавати пріоритет активній участі всіх зацікавлених сторін, функціональній сумісності (інтероперабельності) різних технологічних систем і технічним нормативам у відкритому доступі.

- **Функції безпеки і технічне втручання.** Державам слід заохочувати і стимулювати платформи техногігантів і розробників ШІ проєктувати нові і поліпшувати наявні функції безпеки, що пропонують **превентивні** (наприклад, інструменти оцінки ризику, протоколи на випадок кризових ситуацій), **проактивні** (наприклад, розширений контроль з боку користувача і режими безпеки для журналістів) і **реакційні заходи** (наприклад, інформаційні панелі документування

і безпеки, підтримка очевидців) із запобіжниками від зловживань ними з метою цензурування і заподіяння іншої шкоди в цифровому середовищі.

- **Безпека на стадії проєктування.** Державам слід вимагати від платформ техногігантів демонструвати підхід «безпека на стадії проєктування» щодо функцій безпеки, щоб ці функції розроблялися за **змістовної участі журналістів**, суб'єктів у сфері медіа та інших суб'єктів, які зазнають шкоди від насильства в інтернеті. Державам слід зробити обов'язковими регулярні незалежні аудити та оцінки впливу на права людини, що зосередяться на наслідках для свободи медіа і безпеки журналістів, включно з гендерно зумовленими ризиками.
- **Втручання в правотворчість і політику.** Будь-яке юридичне втручання, спрямоване на боротьбу з онлайн-насильством проти журналістів, повинно повною мірою **дотримуватися принципів верховенства права** і містити в собі **чіткі принципи стримування і противаги** для недопущення зловживань. Державам слід утриматися від прийняття кримінального законодавства, яким можна зловживати для обмеження свободи вираження поглядів, а натомість — гарантувати доступні та ефективні механізми відшкодування збитків. Державам слід **розробляти** такі політичні заходи **шляхом консультацій** з відповідними зацікавленими сторонами, а також:
 - Забезпечити застосування **кримінального законодавства** в онлайн-контексті та їхнє поширення на онлайн-насильство, включно з гендерно зумовленим насильством, вчиненим із застосуванням технологій.
 - Проводити дозаконодавчі та регулярні **оцінки впливу на права людини**, що оцінюватимуть ризики для свободи медіа, включно з гендерно зумовленим насильством.
 - Здійснювати моніторинг **онлайн-насильства** проти журналістів і зобов'язувати платформи надавати дані щодо безпеки, включно з даними, згрупованими за гендером, країною, результатом справи, порушниками тощо.

- Створити цільовий **фонд солідарності** для підтримки журналістів і працівників медіа, які стали мішенями онлайн-насилъства.
- **Фінансово підтримувати** суб'єктів та організацій у сфері медіа, що виконують **функцію нагляду**, і пропонувати допомогу журналістам, які стикаються з онлайн-насилъством.
- **Інклюзивні і змістовні моделі безпеки для багатьох зацікавлених сторін.** Державам слід наростити зусилля і ресурси для посилення онлайн-безпеки в рамках форумів за участю багатьох зацікавлених сторін на державному, регіональному і міжнародному рівні. Їм необхідно:
 - **Створити або розширити наявні механізми безпеки**, які об'єднують державних діячів і медійні організації, включно з невеликими і регіональними інформаційними платформами, журналістами (і журналістками) і членами недостатньо представлених або маргіналізованих спільнот. Фінансування, процесуальні норми і системи підзвітності повинні забезпечити прозорість, а також спільний розвиток протоколів і стратегій безпеки.
 - **Створити ефективні і сталі фінансові механізми** для підтримки життєздатності механізмів безпеки в довгостроковій перспективі, особливо для вже наявних каналів ескалації та довірених партнерських організацій, котрі займаються захистом роботи журналістів.

Детальні рекомендації щодо пильності (безпеки) медіа див. у розділі 7.2.

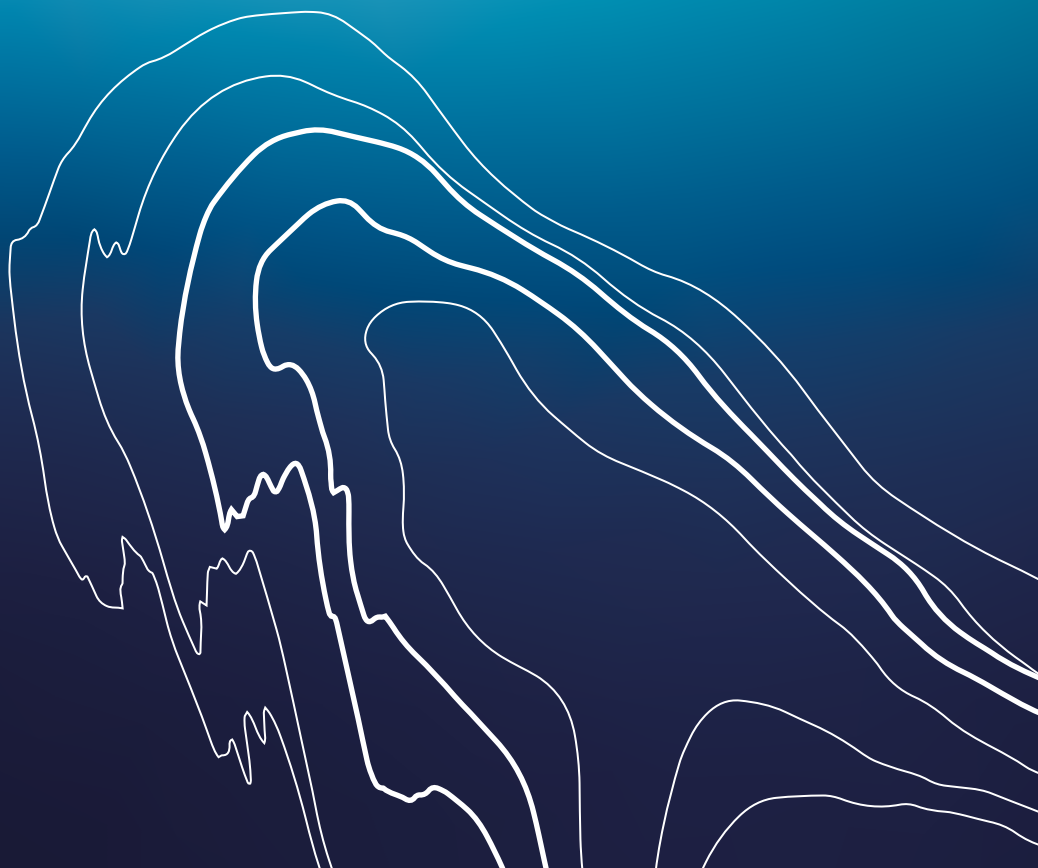
Від пом'якшення до трансформації: структурні зміни для відновлення інформаційної екосистеми

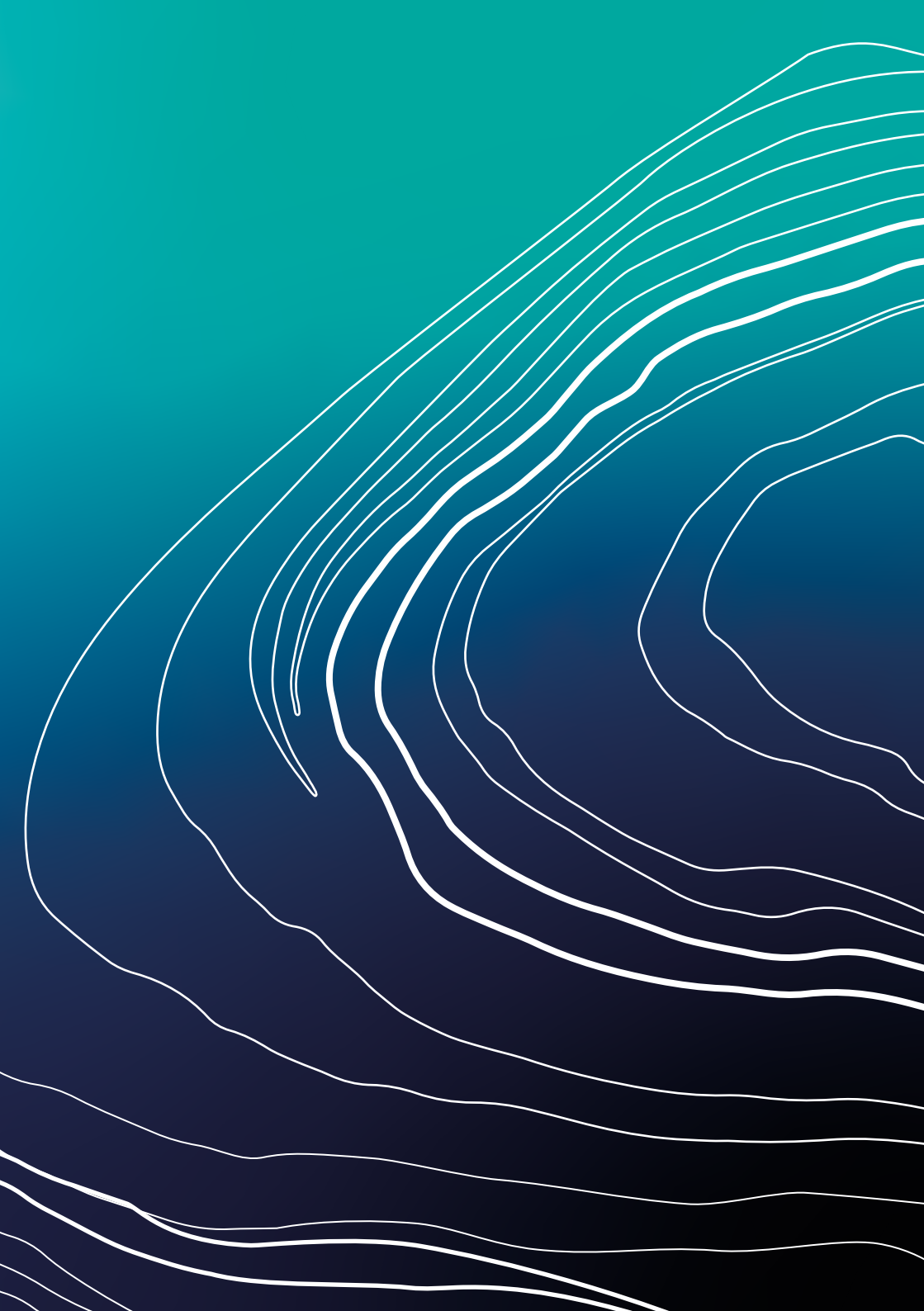
На додаток до раніше зазначених пом'якшувальних заходів, для подолання надмірної концентрації влади і побудови більш здорових і сталих альтернатив необхідні **структурні зміни**. Необхідна **нова інформаційна інфраструктура, що керується суспільним інтересом**, спирається на **силу децентралізації** і забезпечує **функціональну сумісність**

(інтероперабельність). Хоча державам необхідно боротися зі вже існуючою шкодою, також за допомогою регламентування, їм також необхідно інвестувати в перетворення цифрового інформаційного середовища на екосистему, покликану служити суспільному інтересу. Державам слід забезпечити більш демократичну підзвітність в інформаційних онлайн-просторах і не допускати концентрації надмірної економічної, технологічної або політичної влади. Критично важливо, щоб держави давали можливість для створення різнобічної і незалежної екосистеми медіа, використовуючи технології та інші засоби для сприяння свободі медіа, щоб зміцнити демократичні процеси і надати здоровий інформаційний простір для проведення добре поінформованого громадського обговорення.

Більш детальні рекомендації див. у [розділі 8](#).

ПОГЛИБЛЕНИЙ АНАЛІЗ

3. ВСТУП

У цьому розділі описано ключові принципи, на яких ґрунтується право на свободу медіа в контексті економіки платформ сьогодення. Він слугує вступом до детального аналізу результатів і рекомендацій, представлених у Частині I цього Посібника з розробки політики.

Держави-учасниці ОБСЄ урочисто заявили, що «права людини і фундаментальні свободи належать людям від народження, не відчужуються і гарантуються законом»⁵, і зобов'язалися **«забезпечувати свободу медіа як основну умову існування плюралістичних і демократичних суспільств»**⁶. У Гельсінському заключному акті 1975 р. вони погодилися «сприяти більш вільному та широкому поширенню інформації всіх видів, заохочувати співпрацю в галузі інформації та обмін інформацією з іншими державами»⁷. Ще раз підтверджуючи важливість незалежних медіа, вільного потоку інформації і права громадськості на отримання доступу до інформації, держави-учасниці взяли на себе обов'язок зробити всі необхідні кроки, щоб **забезпечити основні умови для функціонування вільних і незалежних медіа**⁸. Визнаючи, що незалежні і плюралістичні медіа є основою вільного і відкритого суспільства та систем підзвітності уряду⁹, держави-учасниці також засвідчують специфічні ризики, пов'язані з безпекою журналістів у цифрову епоху¹⁰.

5 Charter of Paris for a new Europe (1990), <https://www.osce.org/mc/39516>.

6 Istanbul Document (1999), <https://www.osce.org/mc/39569>.

7 Helsinki Final Act (1975), <https://www.osce.org/helsinki-final-act>.

8 Istanbul Document (1999), <https://www.osce.org/mc/39569>.

9 Budapest Document Towards a Genuine Partnership in a New Era (1994), <https://www.osce.org/mc/39554>.

10 OSCE Ministerial Council Decision No. 3/18 on the Safety of Journalists, MC.DEC/3/18, <https://www.osce.org/chairpersonship/406538>.

Вони погодилися гарантувати, що люди зможуть вільно вибирати свої джерела інформації¹¹ і що **інтернет залишиться відкритим загальнодоступним майданчиком** для вільного вираження поглядів і свободи думки¹².

В цьому контексті **плюралізм виступає наріжним принципом** не тільки для свободи медіа, але й демократичних суспільств, гарантуючи, що різнобічні ідеї і точки зору будуть висловлені і почуті. Поінформований суспільний дискурс, демократичні дебати та посилення ролі людей можливі, лише якщо у спільному інформаційному просторі будуть численні голоси й інтереси. Якщо держава або приватні монополії будуть домінувати в інформаційній екосистемі або контролювати її, то плюралізм стане неможливим.

Свобода медіа обумовлюється незалежністю, плюралізмом і життєздатністю новинних медіа. Цій незалежності загрожують суттєві залежності, що виникли в чинній інформаційній екосистемі. Вони проявляються багатьма взаємопов'язаними способами. Для того щоб бути побаченими або почутими, медіаакторам доводиться орієнтуватися на політики платформ — непрозорі, керовані алгоритмами середовища, де увага визначає видимість, а суспільний інтерес, достовірність або різнобічність не враховуються або майже не враховуються. Аналогічним чином техногіганти захоплюють потоки прибутку, оскільки дохід від реклами виводиться через посередників, які отримують неспіврозмірний прибуток від поширення новинного контенту медіа через свої сервіси та експлуатують журналістський контент для тренування ШІ без згоди або компенсації. Спроможність журналістів працювати в безпеці, без онлайн-насилства і системного упередження залежить від непослідовних, неадекватних або недосконалих систем управління контентом. Такі тенденції — це не випадок, а симптом інформаційного середовища,

11 Concluding Document of the Third Follow-up Meeting, Vienna Document (1986), <https://www.osce.org/mc/40881>.

12 OSCE Ministerial Council Decision No. 12/04 on Tolerance and Non-Discrimination (2004), <https://www.osce.org/mc/23133>.

формуванням і винесенням рішень щодо якого займаються декілька глобальних технологічних компаній. У цьому контексті права людини, демократичні цінності і суспільний інтерес стали підпорядковуватися стимулам до отримання прибутку, приватним інтересам і політичному впливу.

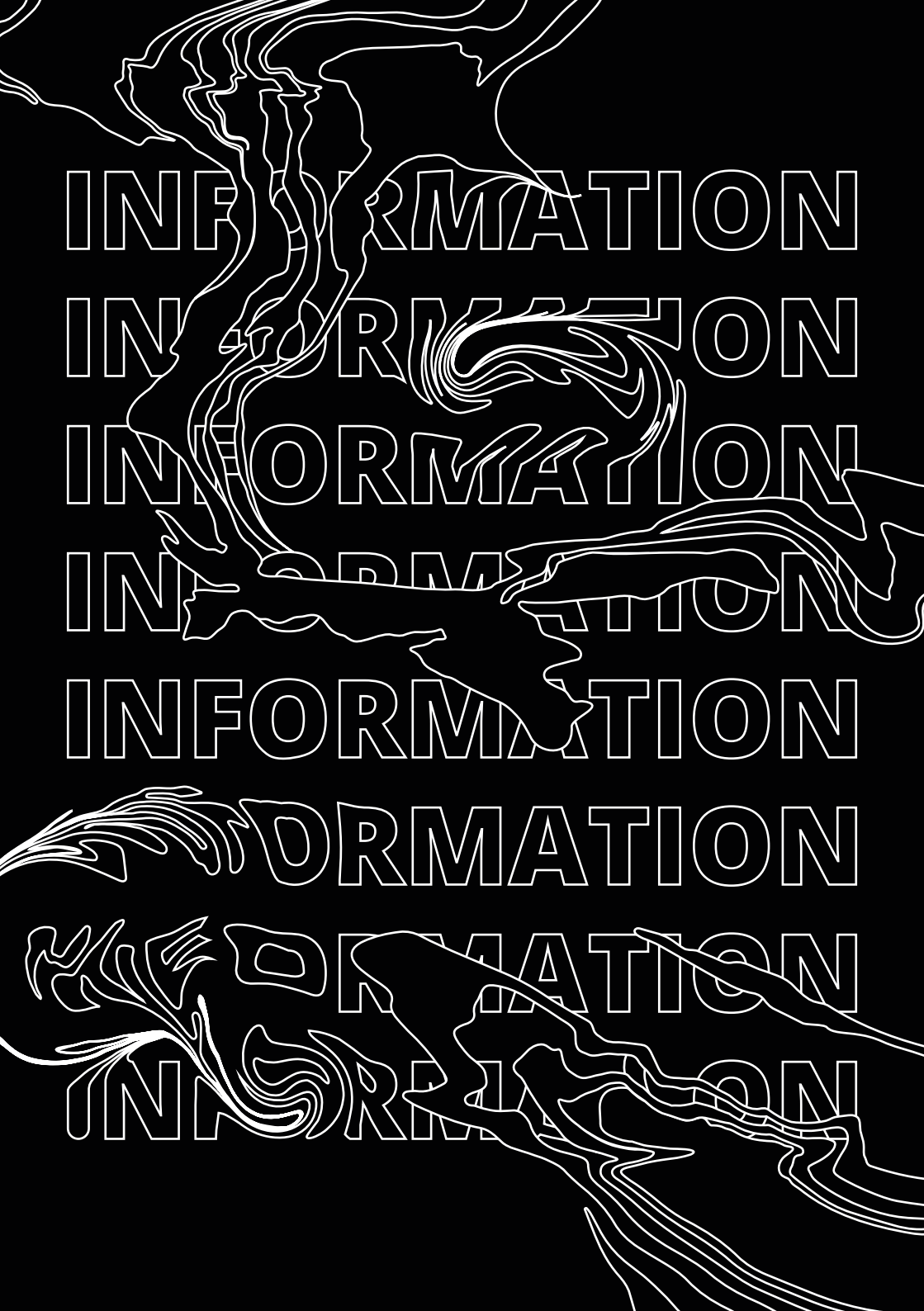
Під терміном «**платформне пригнічення**» стали розуміти те, як медіа залежать від великих технологічних олігополій в питаннях доступу до аудиторії, рекламних надходжень, поширення, інфраструктури і безпеки¹³. У цьому Посібнику говориться про «платформи техногігантів», щоб привернути увагу до невеликої кількості великих впливових технологічних компаній (особливо соціальних мереж і пошукових систем, а також все частіше — ШІ-компаній), які домінують в нашій глобальній інформаційній і комунікаційній екосистемі. Ці домінантні технологічні компанії вважаються «гігантами» не тільки через свій розмір, але й через те, що їхня системна влада над створенням, поширенням і монетизацією інформації фактично примусово нав'язує структурну залежність всім авторам контенту, включно з медіа.

Наслідки такої динаміки **спостерігалися в усьому світі в контексті виборів, стихійних лих, збройних конфліктів, надзвичайних ситуацій в системі громадського здоров'я та інших криз**. Їхня корпоративна влада все більше віддаляється від демократичного контролю. В останні роки інформаційний онлайн-простір неодноразово перетворювався на зони інформаційної війни і політичних суперечок, в яких влада держави та платформ часто зіштовхувалися і часом підсилювали одна одну на шкоду різнобічності та цілісності суспільного дискурсу. Екосистема ослаблена структурно настільки, що з багатьма проблемами більше не можна впоратися в межах чинних рамок. Попередні заклики і політичні

13 E. Nechushtai, "Could digital platforms capture the media through infrastructure?" in *Journalism* Vol. 19 Issue 8 (2018), p. 1043-1058, <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1464884917725163> та F. Simon, "Uneasy Bedfellows: AI in the News, Platform Companies and the Issue of Journalistic Autonomy." In *Digital Journalism* Vol. 10 Issue 10 (2022), p. 1832-1854, <https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2063150>.

заходи для «виправлення» проблем, створених внаслідок розповсюдження інформації через платформи техногігантів, були значною мірою невдалими. Проте це означає не те, що треба повністю змістити фокус уваги у сфері регулювання з техногігантів, а те, що будь-які серйозні спроби відновити свободу медіа і демократичну стійкість повинні початися з боротьби із вкоріненою динамікою сил і монопольними тенденціями з метою **відбудови інформаційної екосистеми, де плюралізм голосів і незалежна журналістика зможуть процвітати, — екосистеми, яка забезпечить наявність і доступність інформації в суспільному інтересі.**

У цьому Посібнику з розробки політики державам надається керівництво щодо захисту свободи медіа в епоху техногігантів, концентрації влади і ШІ.

INFORMATION

INFORMATION

INFORMATION

INFORMATION

INFORMATION

INFORMATION

INFORMATION

INFORMATION

4. МОНОПОЛІЗОВАНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОНЛАЙН-ПРОСТІР

У цьому розділі описуються основні виклики для журналістики і свободи медіа в цифровій інформаційній екосистемі, в якій домінують платформи техногігантів, котрі формують спосіб створення, пріоритизації, поширення і монетизації інформації. Тут досліджуються залежності медіа, концентрація влади, контроль над інфраструктурою і набирання впливу генеративним ШІ.

4.1 Концентрація влади в сьогоднішній інформаційній онлайн-екосистемі

За останні два десятиліття платформи техногігантів отримали **контроль над інфраструктурою і технологіями, необхідними для участі в суспільному дискурсі**, а отже над самою інформаційною екосистемою. Вони зайняли центральне положення не за один день. Ця можливість була створена і закріплена внаслідок **виборів, зроблених на ранньому етапі регулювання**, як-от системи з обмеженою відповідальністю, що заохочували оптимізацію заради масштабу та охоплення, а також загальна відсутність регулювання протягом десятиліть. Цим також керувало усвідомлення відсутності юрисдикції і повноважень у сфері правозастосування щодо міжнародних корпорацій. Центральне положення платформ техногігантів ще сильніше закріпилося внаслідок **стратегічних рішень медіа** покладатися на зовнішні механізми розповсюдження, рішень національних урядів не інвестувати в інфраструктуру

в суспільному інтересі та рішень людей проводити все більше і більше часу на цих онлайн-платформах¹⁴.

Це призвело до ситуації, в якій невелика кількість приватних компаній в цей час стала **глобальними арбітрами свободи слова**. Це проявляється в декількох аспектах, які включають збільшення впливу на спосіб поширення новин, потенційне отримання прибутку від новин і взаємини між медіа та їхньою аудиторією. Тоді як **демократичною функцією медіа в суспільстві є сприяння громадській і політичній участі** шляхом надання надійної і підтвердженої інформації, сьогодні **олігополії соціальних мереж і пошукових систем взяли на себе роль доміантних ґейткіперів інформації**. Проаналізувавши способи доступу людей до інформації в усьому світі¹⁵, Звіт Reuters щодо цифрових новин (Reuters Digital News Report) за 2025 р. продемонстрував, що соціальні мережі були головною точкою доступу до онлайн-новин для більш ніж третини респондентів, після них були пошук і наростаюче застосування ШІ-платформ і чат-ботів¹⁶.

Контроль видимості

Платформи техногігантів встановлюють правила щодо того, який (новинний) контент буде присутнім на їхніх сервісах, через «Умови користування», «Політику для користувачів» і алгоритмічний дизайн. Ці норми зазнають постійних змін, їхнє застосування часто непослідовне і зазвичай непрозоре¹⁷.

14 Низка результатів досліджень свідчить, що соціальні мережі були створені так, щоб узалежнювати. Для огляду дослідження див. <https://petrieflom.law.harvard.edu/2024/10/14/addictive-design-and-social-media-legal-opinions-and-research-roundup>.

15 Детальніше див. N. Newman et al., *Reuters Institute Digital News Report 2025*. Reuters Institute for the Study of Journalism (2025), https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2025-06/Digital_News-Report_2025.pdf.

16 N. Newman et al., *Reuters Institute Digital News Report 2024*. Reuters Institute for the Study of Journalism (2024), https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2024-06/RISJ_DNR_2024_Digital_v10%20lr.pdf. Згідно зі звітом доступ до новин розподіляється так: 29 % респондентів отримують доступ до новин через соціальні мережі, 25 % — через пошук, 22 % — через безпосередній доступ до вебсайтів/додатків, а 8 % — через агрегатори новин.

17 R. Gorwa, R. Binns, and C. Katzenbach, "Algorithmic content moderation: Technical and political challenges in the automation of platform governance." In *Big Data & Society* Vol. 7 Issue 1 (2020), <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2053951719897945>.

Процедури керування контентом на платформах техногігантів визначають наявність інформації, доступність контенту в суспільному інтересі та управління інформацією в різних країнах¹⁸. **Контент, який не дотримується правил платформ щодо прийнятності, проходить модерацію незалежно від того, чи є правомірним за міжнародними стандартами¹⁹, або чи пройшов він власні ретельні редакційні процеси медіа.** Як результат, окремі одиниці контенту можуть бути видалені, знижені в пріоритеті або демонетизовані, а обліковий запис може бути заблоковано. Водночас платформи техногігантів схильні модерувати тільки контент, що шкодить їхньому власному бренду²⁰. Окрім того, рішення про модерацію контенту часто застосовуються свавільно або націлені на критичні голоси. Наприклад, після придбання платформи Twitter (тепер X) у 2022 р. декілька журналістів, які опублікували або відправили посилання на критичні статті, були заблоковані на платформі²¹. Згідно з повідомленням викривача платформа Facebook компанії Meta ліквідовувала облікові записи дисидентів під тиском урядів²². Окрім того, застосування автоматизованих інструментів для прийняття рішень щодо модерації контенту часто призводить до високого відсотку помилок, що непропорційно впливає на маргіналізованих осіб або групи²³.

18 Суди відкинули аргумент техногігантів, що вони є тільки нейтральними платформами. Див., наприклад, CJEU, 13 травня 2014 р., Google Spain SL i Google Inc. проти Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) i Mario Costeja Gonzalez, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62012CJ0131>.

19 У 2018 р. Спеціальний доповідач ООН з питань сприяння і захисту права на свободу поглядів та їх вільне вираження підкреслив, що компанії повинні поважати закон у сфері прав людини, а не власні приватні інтереси або різноманітні національні закони, як авторитетний світовий стандарт забезпечення свободи вираження поглядів на своїх платформах; див. A/HRC/38/35, <https://docs.un.org/en/A/HRC/38/35>.

20 European Digital Rights, Targeted Online: An Industry broken by Design and by Default. (2021), <https://edri.org/wp-content/uploads/2021/03/Targeted-online-An-industry-broken-by-design-and-by-default.pdf>.

21 Огляд прикладів і аналіз відповідей журналістів див. у A. Claesson, "Twitter: A necessary evil?" In *Journalism* Vol. 25 Issue 12 (2023), p. 2604-2621, <https://doi.org/10.1177/14648849231221616>.

22 The Washington Post, "Zuckerberg's Meta considered sharing used data with China, whistleblower alleges" (9 March 2025), <https://www.washingtonpost.com/technology/2025/03/09/meta-china-censorship-facebook-mark-zuckerberg/>.

23 Office of the OSCE Representative on Freedom of the Media, *Spotlight on Artificial Intelligence and Freedom of Expression - A Policy Manual*. (2021), https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/510332_1.pdf.

Навіть сильніше, ніж у випадку з модерацією контенту, способи добору і рекомендації платформами контенту непрозорі і зазнають постійних змін. Компанія Meta, наприклад, раніше заявляла, що встановить вищий пріоритет для контенту від друзів і родини, ніж для новин, але скасувала ці зміни на початку 2025 р.²⁴. Інший приклад — платформа Telegram зазнавала критики через системне просування екстремістського контенту і бездіяльність щодо незаконних матеріалів²⁵, але під тиском правоохоронних органів скоригувала свої методи пріоритизації контенту. Загалом їхні політики вказують (і про це свідчать результати досліджень), що **платформи техногігантів пріоритизують контент в основному за показником активності користувачів**, прирівнюючи «активність» до «актуальності»²⁶. На практиці «актуальність» стала означати контент, який задовольняє негайні інтереси користувачів, що вимірюється тим, на що вони натискають, перегляду чого приділяють час, що «вподобають» або поширюють — усе це визначається непрозоро без громадського контролю. У самих користувачів зазвичай обмежені можливості вплинути на рекомендації контенту, окрім як вподобати чи поширити його або повністю вимкнути персоналізовані рекомендації²⁷.

24 J. Hendrix, "Transcript: Mark Zuckerberg Announces Major Changes to Meta's Content Moderation Policies and Operations." In *Tech Policy Press* (7 January 2025), <https://www.techpolicy.press/transcript-mark-zuckerberg-announces-major-changes-to-metas-content-moderation-policies-and-operations/>.

25 Alliance4Europe and Science Feedback, "Sanctioned but Thriving" (December 2024), <https://science.feedback.org/wp-content/uploads/2024/12/Sanctioned-but-Thriving-How-Online-Platforms-Fail-To-Address-the-Widespread-Presence-of-Entities-Under-EU-Sanctions.pdf> та Southern Poverty Law Center "Digital Threat Report: Telegram's Toxic Recommendations Perpetuate Extremism" (December 2024), <https://www.splcenter.org/resources/hatewatch/telegrams-toxic-recommendations-perpetuate-extremism>.

26 European Commission, *Study on Media Plurality and Diversity Online: Final Report*. Publications Office of the European Union (2022), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/475bacb6-34a2-11ed-8b77-01aa75ed71a1/language-en>; K. Rozgonyi, "Accountability and Platforms' Governance: The Case of Online Prominence of Public Service Media Content." In *Internet Policy Review* Vol. 12 Issue 4 (2023), p. 75, <https://policyreview.info/articles/analysis/accountability-and-platforms-governance-public-service-media>.

27 Надання можливості вимкнути персоналізовані рекомендації є вимогою Закону ЄС «Про цифрові послуги». Для отримання більш детальної інформації див. U. Reviglio and M. Fabbri, *Navigating the Digital Services Act: Scenarios of transparency and user control in VLOPs' recommender systems*. NORMALIZE '24: The second workshop on the normative design and evaluation of recommender systems (18 October 2024), https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5040307.

Подальше широке звільнення від відповідальності (навіть якщо це могло бути виправданим спочатку, коли платформи справді надавали інфраструктуру, а не мали глибокого контролю над контентом) зробило свій внесок у появу непрозорих практик модерації контенту, обмеженої підзвітності і навіть значних фінансових прибутків, водночас відбираючи у медіа з редакційним контролем бажання інвестувати в розробку альтернативної інфраструктури для розповсюдження.

Контроль прибутку

Фокус платформ техногігантів на рекомендації захопливого контенту має для них значущу економічну перевагу, оскільки їхня бізнес-модель спирається на рекламу, а більша активність користувачів означає більше рекламних прибутків. До того ж, більшість чинних законодавчих рамок звільняє платформи від відповідальності за те, що вони дозволяють або навіть просувають незаконний або шкідливий контент через свої сервіси, що позбавляє їх стимулу пріоритизувати контент, який дотримується кодексів професійної етики, а не просто контент, який привертає увагу або захоплює користувачів. Алгоритми, які пріоритизують захопливу або сенсаційну інформацію (вірусність і короткострокова увага), а не новини та/або високоякісну інформацію, яка може сприяти поінформованому суспільному дискурсу, не відповідають суспільному інтересу. Бізнес-модель платформ, яку іноді називають «залучення через лютість» (*прим. пер.: від англ. «enragement»*), зазнала широкої критики. **Важливо зазначити, що платформи інколи змінюють цей підхід під час виборів або криз, коригуючи коефіцієнти алгоритмів, щоб підкреслити сигнали «новин, гідних висвітлення», якості і надійності (див. розділ 5.1).**

Це піднімає питання: **якщо платформи справді можуть просувати контент у суспільному інтересі, то чому вони не роблять це частіше?**

Платформи техногігантів стали **вкрай багатими олігополіями**, що впливають на політичні процеси в усьому світі. На додаток до лобювання для отримання сприятливих для себе рішень, деякі з їхніх керівників втручалися у вибори і дебати по всьому світу, а також під час деяких виборів адаптували процедури модерації і рекомендацій на платформах на власний розсуд. Небезпека використання влади платформ у політичних цілях посилює вже наявні занепокоєння, як-от негативні реакції на конкретні медійні організації або втручання в демократичні процеси, коли вони роблять точки зору або теми більш помітними. Науковці вже давно попереджали про небезпеку, яку становлять такі «**концентрації сили переконань**», навіть якщо цією силою не користуються безпосередньо²⁸, і нещодавні політичні події показують, що такі попередження далеко не гіпотетичні.

28 N. Helberger, "The Political Power of Platforms: How Current Attempts to Regulate Misinformation Amplify Opinion Power." In *Digital Journalism* Vol. 8 Issue 6 (2020), p. 842–854, <https://doi.org/10.1080/21670811.2020.1773888> та T. Seipp, "Media Concentration Law: Gaps and Promises in the Digital Age." In *A Datafied Society: Data Power, Infrastructures, and Regulations*, Vol. 11 Issue 2 (2023), <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/6393>.

4.2 Виклики для свободи медіа: небезпека концентрації влади

Упродовж останнього десятиліття медіа опинилися залежними **від платформ техногігантів** у тому, що стосується охоплення аудиторії і взаємодії з нею²⁹. **Концентрація ринку і сили переконань** в ключовій інфраструктурі інформаційних просторів сьогодення становлять істотну загрозу для свободи медіа, свободи вираження поглядів і доступу до надійної інформації.

Ключові проблеми концентрації влади

Контроль платформ техногігантів над інформаційним простором дозволяє їм видаляти висловлювання журналістів і медійних організацій

Модерація контенту становить особливу загрозу, коли використовуються **непрозорі ШІ-інструменти для обмеження правомірного контенту**, як навмисно, так і внаслідок того, що такі інструменти можуть недостатньо відрізнити правомірний контент

29 J. Meese and E. Hurcombe, "Facebook, News Media and Platform Dependency: The Institutional Impacts of News Distribution on Social Platforms." In *News Media & Society* Vol. 23 Issue 8 (2021), p. 2367-2384, <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1461444820926472>.

від неправомірного³⁰. До прикладів належить модерація платформами контенту медіа, який є в суспільному інтересі, правомірним і вже пройшов перевірку відповідності стандартам журналістики і ретельним редакційним процесам, як у випадку, коли платформи соціальних мереж видалили дописи телерадіомовної корпорації BBC з відеоматеріалами, що документально підтверджували удари по цивільному населенню в Україні³¹. Платформи також видаляли контент місцевих медіа через брак мовних ресурсів або через те, що приділяють увагу одним контекстам на відміну від інших³². Хоча загалом на платформах видаляється лише відносно невелика кількість контенту, знання того, що платформи ймовірно видаляють або демонетизують певний вид контенту, може призвести до **самоцензури** та вплинути на рішення журналістів щодо того, як створювати або поширювати інформацію в суспільному інтересі³³.

Пріоритет віддається контенту, що залучає взаємодії, а не якісному або різноманітному

Дослідження показують, що страх, що інформаційні бульбашки або ефекти ехокамер призведуть до відсутності різноманіття, вірогідно перебільшений³⁴, проте **проблемою залишається відсутність доступу до журналістики суспільного інтересу**

30 Office of the OSCE Representative on Freedom of the Media, *Spotlight on Artificial Intelligence and Freedom of Expression - Policy Manual*. (2021)

31 J. Goodman and M. Korenyuk, "AI: War crimes evidence erased by social media platforms." *BBC* (1 June 2023), <https://www.bbc.com/news/technology-65755517>.

32 United Nation Secretary General, *Countering disinformation for the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms*. A/77/287 (August 2022), para. 53, <https://docs.un.org/en/A/77/287>; S. Balendra, "Meta's AI moderation and free speech: Ongoing challenges in the Global South." In *Cambridge Forum on AI: Law and Governance* Vol. 1 Issue e21 (May 2025), p. 1-19, <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/2DB952F896DB5744A43CD3E6C1A6DCB4/S3033373325000055a.pdf/metass-ai-moderation-and-free-speech-ongoing-challenges-in-the-global-south.pdf>.

33 T. Dodds et al., "Popularity-driven Metrics: Audience Analytics and Shifting Opinion Power to Digital Platforms." In *Journalism Studies* Vol. 24 Issue 3 (2023), p. 403–421, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1461670X.2023.2167104>.

34 A. Ross Arguedas et al., *Echo chambers, filter bubbles, and polarisation: a literature review*. Reuters Institute for the Study of Journalism (2022), <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/echo-chambers-filter-bubbles-and-polarisation-literature-review>; див. також Ofcom, *Online News Qualitative Research Report*. (8 December 2023), <https://www.ofcom.org.uk/siteassets/resources/documents/research-and-data/multi-sector/media-plurality/2024/annex-3-online-news-qual-research.pdf?v=356800>.

і новин. Крім того, місцеві новини стикаються з особливими труднощами, а алгоритми рекомендацій можуть мати **гомогенізуючий ефект** внаслідок просування невеликої кількості великих національних платформ³⁵. Ці ефекти більш тяжкі в невеликих або неангломовних країнах. Дослідження також показують, що зміни системи стрічки новин на платформі Facebook за десятилітній період скоротили взаємодію користувачів із «важливими новинами» (наприклад, щодо політики або світових новин), але не вплинули на взаємодію з «розважальними новинами» (наприклад, про стиль життя або спорт)³⁶. Джерела важливих новин, які залучають взаємодії, можуть отримувати пріоритет, поки інші цей пріоритет втрачають, або перевага може надаватися конкретним думкам або джерелам інформації. Нещодавнє дослідження методом моделювання показало, що платформа TikTok взагалі рекомендує мало новин незалежно від того, чи сигналізують користувачі про свій інтерес до них, а також менші платформи, такі як VKontakte (VK, найбільш популярна соціальна мережа в Російській Федерації), виключають новини з числа пріоритетів на користь розваг³⁷. Доступ до новин на платформі Facebook загалом знижується після змін щодо їх депріоритизації³⁸.

35 B. Toff and N. Mathews, "Is Social Media Killing Local News? An Examination of Engagement and Ownership Patterns in U.S. Community News on Facebook." In *Digital Journalism* Vol. 12 Issue 9 (October 2024), p. 1397–1416, <https://doi.org/10.1080/21670811.2021.1977668>; E. Nechushtai et al., "More of the Same? Homogenization in News Recommendations When Users Search on Google, YouTube, Facebook, and Twitter." In *Mass Communication and Society* Vol. 27 Issue 6 (November 2024), p. 1309–1335, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15205436.2023.2173609>.

36 N. McNally and M. Bastos, "The News Feed Is Not a Black Box: A Longitudinal Study of Facebook's Algorithmic Treatment of News." In *Digital Journalism* Vol. 0 Issue 0 (n.d.), p 1–20, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2025.2450623>.

37 J. Kling et al., "Entertainment interspersed with propaganda: how non-legacy-news accounts deliver explicitly political content to mass audiences on Russia's most popular social network VK" (2024), in *Information, Communication & Society*, 28(7), 1252–1269, <https://doi.org/10.1080/1369118X.2024.2420029> та A. Urman, "News Consumption of Russian Vkontakte Users: Polarization and News Avoidance" (2019) in *International Journal of Communication*, <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/11161>.

38 N. Hagar and N. Diakopoulos, "Algorithmic Indifference: The Death of News Recommendations on TikTok." In *New Media & Society* Vol. 27 Issue 6 (August 2023) <http://dx.doi.org/10.1177/14614448231192964>; N. Newman et al., *Reuters Institute Digital News Report 2024*. Reuters Institute for the Study of Journalism (2024), p. 21.

Факт того, що зміни в алгоритмах можуть знизити видимість новин, робить положення медіа на платформах хитким³⁹. Окрім того, **пріоритизація алгоритмами контенту, що залучає взаємодії**, може вплинути на репортажі самих медіа — студії служб новин часто виставляють великі екрани, на яких відстежуються новини, що привертають найбільше уваги відповідно до показників систем дослідження аудиторії, котрі постачають платформи або спираються на надані ними дані. Така інформація впливає на робочі процеси журналістів і прийняття редакційних рішень, потенційно мотивуючи до створення клікбейт-контенту замість якості⁴⁰.

Ба більше, дослідження наводять на думку, що в деяких ситуаціях алгоритми соціальних мереж фактично просували і пріоритизували проурядові медіа за рахунок незалежних і різнобічних новин, навіть якщо контент незалежних медіа залучав користувачів⁴¹. В обмеженому медіапросторі і ситуаціях із нав'язаними державою перешкодами як глобальні, так і місцеві платформи соціальних мереж використовувалися для цензурування журналістського контенту або для нараження журналістів на небезпеку. Наприклад, платформи Yandex⁴² і Baidu⁴³ функціонують під масштабним впливом держави, що спричиняло суттєві занепокоєння щодо захисту прав людини⁴⁴.

39 A. Cornia et al., *Private Sector News, Social Media Distribution and Algorithm Change*. Reuters Institute for the Study of Journalism (2018), <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/private-sector-news-social-media-distribution-and-algorithm-change>; J. Meese and E. Hurcombe, "Facebook, News Media and Platform Dependency: The Institutional Impacts of News Distribution on Social Platforms." In *News Media & Society* Vol. 23 Issue 8 (2021), p. 2367-2384.

40 T. Dodds et al., "Popularity-driven Metrics: Audience Analytics and Shifting Opinion Power to Digital Platforms." In *Journalism Studies* Vol. 24 Issue 3 (2023), p. 403-421, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1461670X.2023.2167104>.

41 International Press Institute, 'The New Mainstream' is Rising (And It Seeks Support). IPI Turkey Digital Media Report (2021), <https://freeturkeyjournalists.ipi.media/wp-content/uploads/2021/03/ENG-IPI-Turkey-Digital-Media-Report-01032021-final.pdf> та <https://www.duvarenglish.com/media/2020/02/21/google-news-initiative-chooses-to-fund-pro-govt-demiroren-media-group-in-turkey>.

42 Yandex — найбільш широко вживана пошукова система в Росії.

43 Baidu — найбільш широко вживана пошукова система в Китаї.

44 T. Lokot, "Russia's Networked Authoritarianism in Ukraine's Occupied Territories during the Full-Scale Invasion: Control and Resilience," In *LSE Public Policy Review* Vol. 3 Issue 1 (2023), p. 7, <https://ppr.lse.ac.uk/articles/10.31389/lseppr.85> and J. Knockel et al, *Missing Links: A comparison of search censorship in China*. Citizen Lab Report No. 166, University of Toronto (2023), <https://citizenlab.ca/2023/04/a-comparison-of-search-censorship-in-china>.

Олігополії домінують в рекламі і монетизації контенту

Платформи техногігантів отримали **контроль над ринком реклами**, особливо алгоритмічної реклами (автоматизована купівля і продаж рекламного простору), іноді навіть незаконними методами⁴⁵. Платформи техногігантів зайняли місце між медіа та їхньою аудиторією, а також між медіа та їхніми рекламодавцями. Спричинене цим зникнення традиційних джерел прибутків негативно вплинуло на видатки на журналістику і дорогі репортажі-розслідування, особливо в невеликих, місцевих або некомерційних медіа⁴⁶. Хоча надходження від реклами залишаються критичним джерелом прибутку для медіа, ці прибутки скоротилися більше ніж удвічі за останні дві декади⁴⁷. Нещодавні приклади демонструють, що **навіть дрібні зміни в алгоритмах можуть перенаправити трафік** від новинних медіа так, що це підірве фінансове їх виживання, ще сильніше сприяючи всеосяжному явищу **новинних пустель**⁴⁸.

Платформи техногігантів пропонують **видавцям контенту можливості монетизувати** його безпосередньо на своїх платформах⁴⁹ завдяки підпискам, чайовим і сервісам маркетплейсів для авторів, а також через програми перерозподілу прибутків. Ці програми дають видавцям, які відповідають умовам, невелику частку рекламних прибутків, отриманих завдяки їхньому контенту⁵⁰. Проте наявні системи монетизації ставлять у непропорційно не вигідне становище

45 The New York Times, "Google Broke the Law to Keep its Advertising Monopoly, a Judge Rules" (17 April 2025), <https://www.nytimes.com/2025/04/17/technology/google-ad-tech-antitrust-ruling.html>.

46 B. Martens et al., "The Digital Transformation of News Media and the Rise of Disinformation and Fake News." In *Joint Research Centre Technical Reports*, Digital Economy Working Paper 2018-02 (20 April 2018), https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3164170.

47 European Commission, *The European Media Industry Outlook*. Report (May 2023), <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/european-media-industry-outlook>.

48 Bianet, "Independent news outlet Gazete Duvar shutting down due to financial difficulties" (12 March 2025), <https://bianet.org/haber/independent-news-outlet-gazete-duvar-shutting-down-due-to-financial-difficulties-305365>.

49 What to Fix, *From Content to Payment: The Rise and Implications of Social Media Ad Revenue Sharing*. (April 2024), <https://www.whattofix.tech/publications/content-to-payment/>.

50 What to Fix, *New Report: Social Media Monetization 2025*. (February 2025), <https://www.whattofix.tech/publications/monetization2025/>.

ті медіа, чий **контент часто позначається як «політичний»**, оскільки багато платформ обмежують монетизацію контенту, в якому обговорюють політичні питання (обмежуючи політичну рекламу) або «спірні соціальні питання»⁵¹. В липні 2025 р. компанія Meta оголосила, що вона повністю припинить розміщення в ЄС політичної, передвиборчої і соціальної реклами⁵² слідом за подібною заявою компанії Google після вступу в силу нового регламенту ЄС про прозорість і таргетування політичної реклами.

Компанії Meta і Google **запропонували угоди з новинними організаціями** через платформу News Showcase⁵³ компанії Google (повідомляється про укладені угоди з понад 2800 видавцями з 31 країни), платформу News Pages компанії Meta і реєстрацію для журналістів, в якій пропонується звільнення від обмежень на монетизацію за новини⁵⁴. Проте ці угоди значною мірою відрізняються залежно від регіону і є надзвичайно непрозорими. **Загальнодоступні дані** щодо того, які видавці приєдналися, які угоди було запропоновано і як ці угоди вплинули на медіа, особливо невеликі і місцеві медіа, **відсутні**⁵⁵. Від журналістів і медіа в рамках угод про монетизацію часто вимагається підписати **положення про нерозголошення**⁵⁶.

51 Політики монетизації компанії Meta, наприклад, обмежують монетизацію контенту, який описує або обговорює «спірні соціальні питання», такі як диспути щодо особистих, громадянських або політичних прав, а також контенту, пов'язаного з трагедією або конфліктом. Такі політики також вплинули на журналістику, пов'язану з висвітленням конфліктів. Див. Meta, Content Monetization Policies, <https://www.facebook.com/business/help/1348682518563619?id=2520940424820218>. Політика монетизації Google Ads аналогічно виключає такі тематики контенту, як політика, а також контент, позначений як свіжий або чутливий, коли йдеться про потенційно суперечливі соціальні або політичні питання. Це виходить за рамки обмеження політичної реклами, про які відомо від ліцензованого сектору телерадіомовлення.

52 У регламенті ЄС щодо політичної реклами містяться винятки для безоплатного редакційного контенту або контенту, завантаженого користувачами, (стаття 1[2] і 3[5]). Оголошення платформ техногігантів: Meta, "Ending Political, Electoral and Social Issue Advertising in the EU in Response to Incoming European Regulation." (25 July 2025), <https://about.fb.com/news/2025/07/ending-political-electoral-and-social-issue-advertising-in-the-eu/> та Google, "An update on political advertising in the European Union." (14 November 2024), <https://blog.google/around-the-globe/google-europe/political-advertising-in-eu/>.

53 Google, "News Showcase is launching in Croatia." <https://blog.google/around-the-globe/google-europe/news-showcase-is-launching-in-croatia/>.

54 Meta, About News Page Index, <https://www.facebook.com/business/help/377680816096171?id=644465919618833>.

55 С. Папаєвangelou, "Funding Intermediaries: Google and Facebook's Strategy to Capture Journalism." In *Digital Journalism* Vol. 12 Issue 2 (2023), p. 234-255, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2022.2155206>.

56 Meta, Content Monetization Terms, https://www.facebook.com/legal/content_monetization_terms.

У деяких випадках автори та видавці контенту більше не можуть самостійно визначати, чи монетизувати на платформах свій власний контент. Такі платформи, як YouTube надали собі **«Право на монетизацію»** і перекваліфікували виплати перерозподілених прибутків у виплати **роялті**⁵⁷. Такі дії наділяють платформи навіть більшим контролем над розрахунками виплат без незалежного нагляду. Це підриває автономію медіа, але також породжує важливі наслідки для оподаткування⁵⁸. На сьогодні немає обов'язкових до виконання нормативних вимог, які регулювали б розподіл надходжень або те, як оцінюється вартість контенту і компенсація за нього⁵⁹, створюючи ризик, що платформи діятимуть у своїх власних фінансових інтересах на шкоду справедливій і плюралістичній цифровій екосистемі⁶⁰.

Водночас платформи техногігантів самі **прямо й опосередковано наживають капітал на журналістському контенті, поширюваному на їхніх платформах**. Цінність журналістського контенту для бізнесу платформ (за використання різних методологій оцінювання)⁶¹ є суттєвою, навіть якщо представники техногігантів її применшують⁶².

57 Youtube, Updated Terms of Service FAQs, <https://support.google.com/youtube/answer/10090902?hl=en#zippy=%2Cwhy-did-you-change-the-terms-of-service%2Cwhat-are-the-main-changes%2CHow-will-this-affect-my-ypp-monetization%2Cdoes-this-have-to-do-with-the-european-union-copyright-directive-or-gdpr%2Cwhat-does-this-mean-for-my-privacy-or-data>.

58 Виплати роялті все частіше пов'язуються з метриками переглядів, наприклад, кількістю натискань на посилання і кількістю показів, а не правовим або професійним статусом автора контенту.

59 V. Rio, "Beyond Content: Why Monetization Governance is the Next Frontier of Tech Policy." *Tech Policy Press* (28 April 2025), <https://www.techpolicy.press/beyond-content-why-monetization-governance-is-the-next-frontier-of-tech-policy/>.

60 J. Van Natta et al., "Investigating the Impacts of Youtube's Content Policies on Journalism and Political Discourse." In *ACM Digital Library Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction* Vol. 7 Issue CSCW1 (2023), p. 1-28, <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3579499>.

61 Див., наприклад, P. Holder et al., *Paying for News: What Google and Meta Owe U.S. Publishers*. (October 2023), <https://s3.documentcloud.org/documents/24129986/paying-for-news.pdf>; News Media Alliance, *Google Benefit from News Content* (June 2019), <https://www.newsmediaalliance.org/wp-content/uploads/2019/06/Google-Benefit-from-News-Content.pdf>; A. Johann et al., *The Value of Journalistic Content for the Google Search Engine in Switzerland - A Behaviour Economics Approach to Ancillary Copyright*. Fehr Advice Behavioral Economics Consultancy Group Zurich (March 2023), <https://fehradvice.com/insights/studien/value-of-news-study/>.

62 Geneva Internet Platform, "A study in the US confirms Big Tech owes news publishers billions in annual revenue." *Dig Watch* (November 2023), <https://dig.watch/updates/a-study-in-the-us-confirms-big-tech-owes-news-publishers-billions-in-annual-revenue>.

Інфраструктура, політики⁶³ і бізнес-моделі техногігантів мають негативний вплив на безпеку журналістів

Пріоритизація контенту, що залучає взаємодію, означає не тільки зниження видимості фактологічних новин, але й **підсилення видимості сенсаційного, поляризуючого і надзвичайно емоційного контенту**. До нього належать расистський, сексистський, ксенофобний, гомофобний та інший дискримінаційний контент, а також онлайн-насильство та контент, що підриває репутацію журналістів і новинних медіа. Рішення платформ щодо дизайну, спрямовані на оптимізацію активності й уваги користувачів замість безпеки, уможливило, підсилило і прискорило вчинення онлайн-насильства⁶⁴.

Докази свідчать про те, що платформи соціальних мереж отримують вигоду від онлайн-харасменту (*прим. пер.: переслідування та домагання, від англійського слова «harassment»*) як рушійної сили активності користувачів, а тому мають обмаль стимулів вводити ефективний захист від онлайн-насильства. Оцінювання показали, що вони повільно впроваджували навіть базові функції для боротьби з онлайн-харасментом⁶⁵. У зв'язку з цим **захист залишається недостатнім або відсутнім⁶⁶**. За результатами проведеного у 2021 р. дослідження з аналізу політик і практик модерації контенту було зроблено висновок, що жодна з платформ не пропонує достатньо захисту, незважаючи

63 R. Gorwa, *The Politics of Platform Regulation: How Governments Shape Online Content Moderation*. Oxford University Press (2024), [https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90834/Gorwa_The%20Politics%20of%20Platform%20Regulation.pdf?sequence=1&isAllowed=yicsofPlatform Regulation: How Governments Shape Online Content Moderation](https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/90834/Gorwa_The%20Politics%20of%20Platform%20Regulation.pdf?sequence=1&isAllowed=yicsofPlatform%20Regulation:How%20Governments%20Shape%20Online%20Content%20Moderation).

64 L. Slachmuisjilder and S. Bonilla, *Prevention By Design: A Roadmap for Tackling TFGVBV at the Source*. Council on Tech and Social Cohesion (March 2025), <https://techandsocialcohesion.org/wp-content/uploads/2025/03/Prevention-by-Design-A-Roadmap-for-Tackling-TFGVBV-at-the-Source.pdf>.

65 V. Vilks and E. Vialle, *No excuse for abuse*. PEN American (2021), <https://pen.org/report/no-excuse-for-abuse/>; див. також S. Dunn et al., *Supporting Safer Digital Spaces*. Centre for International Governance Innovation (2023), p.62, <https://www.cigionline.org/publications/supporting-safer-digital-spaces/>.

66 UNESCO, *The Chilling: global trends in online violence against women journalists*. Research Discussion Paper (2021), p.8, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377223>.

на удаване зосередження на безпеці⁶⁷. З деякими видами онлайн-насильства, як-от стеженням через інструменти обходу системи захисту із застосуванням інвазивного шпигунського програмного забезпечення⁶⁸, організованими дезінформаційними і наклепницькими кампаніями⁶⁹ або транснаціональними нападами, афілійованими з державами⁷⁰, складно або неможливо боротися наявними функціями безпеки. Особливі труднощі спостерігаються в ситуаціях конфліктів, коли кібервійна безпосередньо пов'язана із фізичним насильством⁷¹. Окрім того, незважаючи на підвищений ризик онлайн-насильства для журналістів, більшість платформ не відокремлює журналістів від інших користувачів у питаннях функцій безпеки або захисних інструментів⁷². У деяких випадках журналістів навіть можуть класифікувати як публічних осіб, що підвищує поріг для втручання в ситуаціях, коли не зрозуміло, чи становить контент законну критику або переходить у площину харасменту⁷³.

67 Ultraviolet, *Social Media Fails Women - Transforming Social Media Policies for a Feminist Future*. (2021), <https://weareultraviolet.org/pressrel/new-report-card-grades-social-media-platforms-on-handling-of-harassment-hate-speech-misogyny-disinformation/>, див. також K. Wilfore, *A Digital Resilience Toolkit for Women in Politics*. ShePersisted (2022), p.12, <https://she-persisted.org/our-work/supporting-women-leaders/>.

68 Access Now, "NSO to pay \$168 million in damages to WhatsApp for Pegasus spyware hacking" (6 May 2025), <https://www.accessnow.org/press-release/whatsapp-v-nso-case-damages-decision/>.

69 Див. Observatory of Disinformation Narratives Against the Media, International Press Institute, <https://observatory.ipi.media/narratives/>.

70 N. Aljizawi et al., *No Escape: The Weaponization of Gender for the Purposes of Digital Transnational Repression*. Research Report, The Citizen Lab (December 2024), p.3-6, <https://citizenlab.ca/wp-content/uploads/2024/12/Report180-noescape112924.pdf>.

71 Access Now, "Ceasefire in Gaza: it's time to end digital harms and deliver justice" (20 January 2025), <https://www.accessnow.org/press-release/ceasefire-in-gaza-end-digital-harms-deliver-justice/>.

72 Див., наприклад, X Help Center, <https://help.x.com/en/using-x/x-premium>, окрім пріоритетних користувачів.

73 У 2021 р. компанія Meta створила статус «випадкових громадських діячів», щоб посилити заходи безпеки для осіб, які опинилися в центрі уваги громадськості через свою роботу, а не через свідомий намір стати громадськими діячами. Ця категорія також може застосовуватися до журналістів, див. <https://about.fb.com/news/2021/10/advancing-online-bullying-harassment-policies>. Проте результати дослідження показали, що визнання громадським діячем може призвести до вищого порогу для втручання в разі онлайн-нападів. Це означає, що журналісти стикаються з нижчим рівнем захисту, незважаючи на вищий рівень онлайн-насильства. Див. R. Cover et al., "Protecting public figures online: how do platforms and regulators define public figures?" In *Media International Australia* Vol. 196 Issue 1 (2025), p. 156-170, <https://doi.org/10.1177/1329878X231225745>.

Платформи техногігантів можуть чинити інфраструктурний тиск

Вплив на медіа лежить глибше, ніж на рівні платформ соціальних мереж і пошукових систем, через які розповсюджуються новини — він поширюється на технологічну інфраструктуру, на яку медіа покладаються для роботи. Ця інфраструктура, хоча часто невидима, є основою, на якій медіа працюють, фінансують свою роботу та досягають аудиторії. Використання медіа технологічної інфраструктури зовнішніх постачальників за своєю природою не є проблемою. Однак **залежність від інфраструктури робить медіа вразливими до тиску** або подорожчання, даючи зовнішнім акторам контроль над технологіями, що використовуються для прийняття редакційних рішень⁷⁴. Подібні залежності вже раніше призвели до використання дисбалансу для експлуатації вразливостей або до зловживання больовими точками⁷⁵. Більш того, контролюючи інформаційну інфраструктуру, платформи можуть отримати конфіденційну інформацію (наприклад, платформа TikTok відстежувала місцезнаходження журналістки через її телефон⁷⁶), чинити тиск на проведення незалежних досліджень, щоб вони не розслідували шкоду, або погрожувати відрізати доступ до ресурсів або фінансування після видання критичного репортажу⁷⁷.

74 M. van Drunen, "Safeguarding media freedom from infrastructural reliance on AI companies: The role of EU law." In *Telecommunications Policy* (July 2025), <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308596125000874>.

75 L. Kristensen and J. Hartley, "The Infrastructure of News: Negotiating Infrastructural Capture and Autonomy in Data Driven News Distribution." In *Media and Communication* Vol. 11 Issue 2 (2023), p. 307-318, <https://doi.org/10.17645/mac.v11i2.6388> та E. Nechushtai, "Could digital platforms capture the media through infrastructure?" In *Journalism* Vol. 19 Issue 8 (2017), p. 1043-1058, <https://doi.org/10.1177/1464884917725163>.

76 H. Murphy, "TikTok admits tracking FT journalist in leaks investigation." *Financial Times* (22 December 2022), <https://www.ft.com/content/e873b98a-9623-45b3-b97c-444a2fde5874>.

77 C. Criddle, "TikTok Spied on Me. Why?" *Financial Times* (5 May 2023), <https://www.ft.com/content/0c0f9670-2e3a-4af8-bcd5-85e314f6ac5e>. Наприклад, у 2025 р. суд у США оштрафував компанію NSO Group за неправомірне використання інфраструктури платформи WhatsApp, яка належить компанії Meta, для збору інформації про тисячі людей із використанням шпигунського програмного забезпечення Pegasus. Шпигунське програмне забезпечення Pegasus використовувалося для проникнення на пристрої численних журналістів з усього світу, які критично висловлювалися проти своїх урядів. Більш детальну інформацію див. на <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/05/ruling-against-nso-group-in-whatsapp-case-a-momentous-win/>.

Покладання на зовнішні домінуючі компанії для зберігання у хмарному сховищі та отримання обчислювальних послуг супроводжується ризиками

Покладання медіа на інфраструктуру техногігантів часто стає можливим через партнерські програми⁷⁸. Хоча такі програми можуть запропонувати прості і гнучкі варіанти використання технологій, **зберігання даних через зовнішні сервіси створює ризики для конфіденційності, безпеки і залежності**. Контроль платформ техногігантів над хмарною інфраструктурою, на якій розгортаються технології, уможливорює вплив на те, як насамперед розробляються технології та інструменти, що дає техногігантам можливість керувати інноваціями в секторі медіа⁷⁹.

Техногіганти все більше перебрали на себе контроль над ресурсами, необхідними для розробки технологій для новинних редакцій

Контроль техногігантів може проявлятися по-різному, наприклад, через **надання масивів даних для проєктування і тестування функції** рекомендацій новин або базових моделей або через **пропонування досліджень** для розробки ШІ-інструментів⁸⁰. Техногіганти також постачають технології, що використовуються для інформованого прийняття

78 F. van der Vlist et al., "Big AI: Cloud infrastructure dependence and the industrialisation of artificial intelligence." In *Big Data & Society* Vol. 11 Issue 1 (2024), <https://doi.org/10.1177/20539517241232630>.

79 Серед іншого див. роботу Journalism Cloud Alliance, <https://gfmd.info/cloud-alliance/>. Також див. M. von Thun and C. Lavin, *Engineering the Cloud Commons: A blueprint for resilient, secure and open digital infrastructure*. Open Markets Institute (May 2025), <https://static1.squarespace.com/static/5e449c8c3ef68d752f3e70dc/t/6821f7382ff99f2baf2e8212/1747056440491/Engineering+the+Cloud+Commons+FINAL+2.pdf>; F. M. Simon, "Escape Me If You Can: How AI Reshapes News Organisations' Dependency on Platform Companies." In *Digital Journalism* Vol. 12 Issue 2 (November 2023), p. 149-170, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2023.2287464>; C. Beckett and M. Yaseen, *Generating Change: A Global Survey of What News Organisations Are Doing with AI*. LSE London (2023), <https://www.journalism.ai/info/research/2023-generating-change>; F. Wu et al., "MIND: A Large-Scale Dataset for News Recommendation." In *Proceedings of the 58th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics* (2020), p. 3597-3606, <https://aclanthology.org/2020.acl-main.331/>.

80 F. M. Simon, "Escape Me If You Can: How AI Reshapes News Organisations' Dependency on Platform Companies." In *Digital Journalism* Vol. 12 Issue 2 (November 2023), p. 149-170; C. Beckett and M. Yaseen, *Generating Change: A Global Survey of What News Organisations Are Doing with AI*. (LSE London, 2023); F. Wu et al., "MIND: A Large-Scale Dataset for News Recommendation." In *Proceedings of the 58th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics* (2020), p. 3597-3606.

редакційних рішень, наприклад, інструменти виявлення тенденцій, модулі рекомендацій (новин) і системи дослідження аудиторії. Коли **постачаються непрозорі технології**, що відбувається часто, це не дає медіа можливості дізнатися, як інструменти, на які вони покладаються, формують прийняття ними редакційних рішень⁸¹. У декількох випадках виникали занепокоєння, що фінансова підтримка техногігантами програм інновацій у сфері медіа може створити охолоджуючий ефект для ретельних розслідувань щодо техногігантів⁸².

Внаслідок світової динаміки сил і домінування техногігантів, що походять переважно з однієї частини світу, **виклики для свободи медіа загострюються в регіонах із меншими ринками і нижчим геополітичним профілем**⁸³. Ситуацію погіршують **недостатні інвестиції в місцеві мови, культури і розуміння контексту**, особливо в процесі розробки ШІ.

Така динаміка фундаментально не відповідає розумінню, що **квазіспільний простір несе на собі спеціальні соціальні обов'язки в суспільному інтересі**⁸⁴. Вона йде в розріз із корпоративними обов'язками поважати права людини, як описано в Керівних принципах ООН з питань бізнесу та прав людини і ширших принципах

81 B. Jones et al., "AI Everywhere and Nowhere: Addressing the AI Intelligibility Problem in Public Service Journalism." In *Digital Journalism* Vol. 10 Issue 10 (2022), p. 1736, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2022.2145328>; F. M. Simon, "Escape Me If You Can: How AI Reshapes News Organisations' Dependency on Platform Companies." In *Digital Journalism* Vol. 12 Issue 2 (November 2023), p. 149-170; F. M. Simon, "Uneasy Bedfellows: AI in the News Platform Companies and the Issue of Journalistic Autonomy." In *Digital Journalism* Vol. 10 Issue 10 (2022), p. 1843, <https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2063150>.

82 M. F. de Lima Santos et al., "Google News Initiative's Influence on Technological Media Innovation in Africa and the Middle East." In *Media and Communication* Vol. 11 Issue 2 (2023), <https://doi.org/10.17645/mac.v11i2.6400>; A. Fanta and I. Dachwitz, *Google, the Media Patron. How the Digital Giant Ensnarers Journalism*. Otto Brenner Foundation (November 2020), https://www.otto-brenner-stiftung.de/fileadmin/user_data/stiftung/02_Wissenschaftsportal/03_Publikationen/AH103_Google_EN.pdf; C. Papaevangelou, "Funding Intermediaries: Google and Facebook's Strategy to Capture Journalism." In *Digital Journalism* Vol. 12 Issue 2 (2023), p. 234-255.

83 OSCE Workshop on Big Tech and Media Freedom (2024), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/578485> та M. Tonneau et al, *Language Disparities in Moderation Workforce Allocation by Social Media Platforms*. Oxford Internet Institute (August 2025), https://doi.org/10.31235/osf.io/amfw5_v1.

84 Forum on Information and Democracy, International Partnership for Information and Democracy (2019), <https://informationdemocracy.org/an-international-partnership/>.

корпоративної соціальної відповідальності. Такі системи вимагають від платформ техногігантів визначати, запобігати, пом'якшувати і виправляти шкоду, заподіяну правам людини їхніми сервісами і цифровими технологіями⁸⁵.

4.3 Генеративний штучний інтелект завдає подальшої шкоди

Генеративний ШІ ризикує збільшити залежність від декількох технологічних акторів і створює нові виклики для медіа. Хоча здатність техногігантів використовувати свою силу ґейткіпінгу через генеративний ШІ залишається відносно базовою, ця **технологія відкриває можливості визначати, яка інформація та які медіа стануть або не стануть видимими для суспільного обговорення**, які види новинних повідомлень створюють їхні системи генеративного ШІ і на які джерела новин вони дадуть посилання.

Охоплення і вплив генеративного ШІ

Генеративний ШІ дозволяє техногігантам **самим безпосередньо генерувати контент**. Замість того, щоб перенаправляти користувачів до джерел новин через свої платформи і пошукові системи, ШІ-компанії використовують новинний контент медіа, щоб **генерувати стислий виклад**. Стислі виклади, згенеровані ШІ (навіть якщо вони містять посилання на основне джерело новин), суттєво позбавляють користувачів бажання переходити до першоджерела, що залишає фокус їхньої уваги в межах екосистеми ШІ⁸⁶. Це зменшує трафік

⁸⁵ Керівні принципи ООН з питань бізнесу та прав людини (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) (UNGPR, 2011) див. на сторінці https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf, для отримання детальної інформації щодо застосування принципів UNGPR в розробці і використанні цифрових технологій див. відомості про проєкт B-Tech на сторінці <https://www.ohchr.org/en/b-tech>.

⁸⁶ Результати дослідження Pew Research Center, проведеного в 2025 р., показують, що користувачі Google, які стикаються зі згенерованими ШІ стислими викладами, з меншою імовірністю натиснуть на посилання на інші вебсайти, ніж користувачі, які таких викладів не бачать, а також імовірність повного завершення ними сеансу перегляду є вищою. Див. <https://www.pewresearch.org/short-reads/2025/07/22/google-users-are-less-likely-to-click-on-links-when-an-ai-summary-appears-in-the-results/>.

до новинних вебсайтів (до 50 % згідно з результатами дослідження, проведеного в 2025 р.), оскільки користувачі більше не відчують потреби перейти за посиланням до первинного джерела інформації⁸⁷. Очікується, що, якщо такий зсув із пошуку на модулі з ШІ-відповіддю триватиме, то це **ще більше нашкодить прибуткам**, які новинні вебсайти (та інші «вебсайти місця призначення») отримують від відвідувачів⁸⁸.

Послаблюючи охоплення медіа і відокремлюючи контент від бренду медіа, **розвиток ШІ-пошуку руйнує здатність медіа безпосередньо спілкуватися з аудиторією**. Відсутність безпосередніх відносин між медіа та їхньою аудиторією суттєво обмежує здатність медіа проводити цільову монетизацію, контактувати з клієнтами, створювати стратегічне бачення і будувати довіру в очах аудиторії. Згенеровані ШІ стислі виклади також можуть безпосередньо **зашкодити репутації медіа**, коли вони приписують неправильне подання інформації новинним медіа (наприклад, у 2024 р. корпорація BBC подала позов проти компанії Apple через оманливий заголовок, згенерований ШІ)⁸⁹ або галюцинують в інший спосіб⁹⁰.

Використання контенту генеративним ШІ

Генеративному ШІ потрібна значна кількість високоякісного контенту, щоб синтезувати першокласні результати. Це передбачає не тільки дані для навчання ШІ, але і доступ до надійної інформації, щоб генерувати результати (чат-боти, стислі виклади новин у пошукових системах тощо). Посилання на джерела мають бути надані. Тоді як використання

87 I. Simonetti and K. Blunt, "News Sites are Getting Crushed by Google's New AI Tools." In *The Wall Street Journal* (10 June 2025), <https://www.wsj.com/tech/ai/google-ai-news-publishers-7e687141>.

88 У липні 2025 р. група незалежних видавців подала позов до антимонопольного органу ЄС проти компанії Google через функцію AI Overviews, див. <https://www.reuters.com/legal/litigation/googles-ai-overviews-hit-by-eu-antitrust-complaint-independent-publishers-2025-07-04>.

89 G. Fraser, "BBC complaints to Apple over misleading shooting headline." *BBC* (13 December 2024), <https://www.bbc.com/news/articles/cd0elzk24dno>.

90 Під «галюцинацією» розуміють результат роботи інструментів генеративного ШІ, який є фактично неправильним або оманливим, навіть якщо він здається користувачу правдоподібним.

такого контенту **може бути важливим джерелом доходу для журналістики**, сам сектор медіа розділений у питанні найкращих підходів до забезпечення справедливої винагороди, а координація між видавцям відсутня.

Крім того, платформи техногігантів **ліцензують контент медіа на власний розсуд**. Значна влада сконцентрована на вищих рівнях, де приймаються рішення щодо того, який контент медіа отримує ліцензію для навчання ШІ, а який контент оминуть (щоб не відшкодовувати, наприклад, за контент менш поширеними мовами або з певних культурних середовищ). Окрім того, навчання генеративного ШІ проводиться на великій кількості контенту у відкритому доступі, включно з контентом, захищеним авторським правом, та іншим контентом медіа, часто без явного дозволу правовласників і без виплати винагороди. Питання того, чи згенерований ШІ результат може порушувати авторське право автора або експлуатувати контент медіа для розробки комерційних продуктів, **стало головною проблемою і темою правових спорів**. У грудні 2023 р. видання The New York Times позвалося в суді проти OpenAI та інших ШІ-компаній услід за, як стверджується, недобросовісним використанням контенту компанії, захищеного авторським правом, для навчання моделей ШІ. Інші медійні компанії та представники інших творчих індустрій ведуть подібні **судові справи**. Станом на серпень 2025 р. відповідно до Акту ЄС про ШІ постачальники моделей ШІ загального призначення в ЄС зобов'язані скласти стислий виклад даних, які використовувалися для навчання їхніх моделей⁹¹.

91 European Commission, "Commission presents template for General-Purpose AI model providers to summarize the data used to train their model." Press Release (24 July 2025), <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-presents-template-general-purpose-ai-model-providers-summarise-data-used-train-their>.

Угоди з медіа

Деякі медійні організації вибирають підхід проведення переговорів і підписання **угод із ШІ-компаніями**. На момент написання цього документа компанія OpenAI підписала угоди лише з 34 видавцями; часто процес прийняття рішень з цього приводу залишається незрозумілим.

Деякі з **найважливіших угод** включають угоду Axel Springer SE (Німеччина) з OpenAI⁹², Prisa Media (Іспанія) з Open AI⁹³, Le Monde (Франція) з OpenAI⁹⁴, Associated Press з Google⁹⁵ в основному щодо використання їхнього контенту для навчання великих мовних моделей (BMM), а також угоду Agence France-Presse (AFP) з Mistral AI⁹⁶ задля використання контенту для безпосереднього пошуку інформації в запитах користувачів.

Хоча кількість угод росте, вони **переважно зв'язують великих видавців** або видавців із головних ринків домовленостями, в яких не розголошується конкретна тривалість або фінансові чи інші умови договорів. Така відсутність координації або співпраці між видавцями та індустрією медіа в ширшому сенсі містить в собі додаткові **ризики для плюралізму медіа**, особливо на менших ринках і в питаннях мовного і культурного представництва.

92 OpenAI, "Partnership with Axel Springer to deepen beneficial use of AI in journalism" (13 December 2023), <https://openai.com/index/axel-springer-partnership/>.

93 OpenAI, "Global news partnerships: Le Monde and Prisa Media" (13 March 2024), <https://openai.com/index/global-news-partnerships-le-monde-and-prisa-media/>.

94 OpenAI, "Global news partnerships: Le Monde and Prisa Media" (13 March 2024), <https://openai.com/index/global-news-partnerships-le-monde-and-prisa-media/>.

95 M. O'Brien, "Google signs deal with AP to deliver up-to-date news through its Gemini AI chatbot" AP (16 January 2025), <https://apnews.com/article/google-gemini-ai-associated-press-ap-0b57bcf8c80dd406daa9ba916adacfaf>.

96 AFP, "L'AFP et Mistral AI annoncent un partenariat mondial" (16 January 2025), <https://www.afp.com/fr/lagence/notre-actualite/communiqués-de-presse/lafp-et-mistral-ai-annoncent-un-partenariat-mondial>.

У Данії медіаіндустрія створила організацію колективного управління — Організація колективного управління авторськими правами видавців Данії (DPCMO) — для укладання договорів стосовно прав видавців преси від імені видавців. Це відкрило переговори для укладання колективного договору з компанією OpenAI на тлі побоювань, що менші країни або менші інформаційні ресурси будуть виключені з процесу. Проте поки що такий підхід був неефективним. В результаті DPCMO розпочала процес медіації відповідно до Акту Данії про авторське право⁹⁷. Подібні процеси вже були розпочаті раніше щодо соціальних мереж. Внаслідок переговорів було укладено проміжний ліцензійний договір із компанією Google і меморандум про взаєморозуміння з компанією Microsoft, тоді як компанії Meta і TikTok відмовилися брати участь у процесі медіації, метою якого було визнання цінності авторського права і новин. Цю відмову було передано на вищий рівень до Міністерства Культури Данії, щоб розпочати процес арбітражу⁹⁸.

Контроль, маніпуляція і фрагментація

Генеративний ШІ також створює ризик поширення контролю техногігантів всередину новинних редакцій на технології, що використовуються для створення контенту. Враховуючи домінування техногігантів у розробці ШІ, для медіа може бути складно використовувати ШІ, не покладаючись на послуги хмарного обчислення і зберігання, базові моделі, масиви даних, результати наукової роботи або фінансування технологічних компаній, розташованих у США⁹⁹.

97 DPCMO statement, 2024, <https://dpcmo.dk/dpcmo-demands-mediation-with-openai-from-the-minister-of-culture/>.

98 DPCMO statement, 2024, <https://dpcmo.dk/dpcmo-starts-arbitration-cases-against-meta-and-tiktok/>.

99 Керівні принципи щодо відповідального впровадження систем штучного інтелекту у сфері журналістики див. у керівництві CDMSI Ради Європи від 2023 р. <https://rm.coe.int/cdmsi-2023-014-guidelines-on-the-responsible-implementation-of-artific/1680adb4c6>.

Проте **генеративний ШІ також створює і можливості для обмеження залежності медіа**. Деякі медіа створили власні великі мовні моделі (як-от BloombergGPT, ChatDPG або Spinoza), хоча такі моделі часто досі базуються на основоположних ресурсах, наданих техногігантами. Окрім того, можливість створення власної великої мовної моделі мають лише медіа з достатніми технологічними або фінансовими ресурсами. Навіть для більших медіа конкурування з фінансовими ресурсами і моделями ШІ-компаній, навченими на даних, взятих із безмежних просторів інтернету, включно з журналістським контентом без згоди або компенсації, становить серйозні труднощі. Незважаючи на це, стає все більше попередньо навчених моделей із відкритим кодом, а також існують вагомі ініціативи з навчання альтернативних місцевих моделей, які потенційно могли б запропонувати життєздатні варіанти за умови, що медіа матимуть достатній стимул підтримати таку розробку і працювати з такими моделями.

Разом із тим **поширення інструментів генеративного ШІ загрожує не лише підірвати загальну довіру до медіа¹⁰⁰, сприяючи водночас маніпулюванню медіа**, але також підживлює інтерактивні дипфейки та інші форми «композиційних дипфейків»¹⁰¹. Такі штучно згенеровані матеріали можуть призвести до створення переконливих форм імперсоналізації (самозванства) та викривлення реальності, а також до високоінвазивного цілеспрямованого насильства. Сам обсяг контенту, який можна швидко створити за допомогою технологій ШІ, може бути використаний для нападу на журналістів, а також для викривлення сприйняття журналістики¹⁰², і мати величезний вплив на медіа як із фінансової точки зору, так і з точки зору безпеки і довіри.

¹⁰⁰ Включаючи, коли контент медіа неправильно марковано як штучно згенерований, див., наприклад, <https://techcrunch.com/2024/06/21/meta-tagging-real-photos-made-with-ai>.

¹⁰¹ UNESCO, *Your Opinion Doesn't Matter Anyway - Exposing Technology-Facilitated Gender-Based Violence in an Era of Generative AI*. (2024), p.19, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387483>; див. також NPR, "How Gamergate Became A Template For Malicious Action Online" (30 August 2019), p.13, <https://www.npr.org/2019/08/30/756034720/how-gamergate-became-a-template-for-malicious-action-online>.

¹⁰² N. Lubin, "What to Do About the Junkification of the Internet." *The Atlantic* (12 March 2024), <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2024/03/generative-ai-social-media-moderation/677730/>.

Упродовж останнього десятиліття в обговореннях політики бралися до уваги ефекти ехокамер, інформаційні бульбашки та їхній вплив на поляризацію і радикалізацію. Експоненційне зростання **персоналізації створення контенту за допомогою генеративного ШІ погрожує ще сильніше зруйнувати спільну інформаційну екосистему.** Персоналізоване поширення новин може запропонувати медіа можливість служити своїй аудиторії і більш цілеспрямовано взаємодіяти з групами суспільства. Проте воно загрожує фрагментацією і сприяє поляризації, надзвичайно цілеспрямованій дезінформації і навіть викривленню демократичного обговорення.

Тоді як стрічки в соціальних мережах вже сильно персоналізовані, вони все ще виводять на поверхню інший (хоч і подібний) контент для користувачів зі спільними вподобаннями і характеристиками. На відміну від цього **генеративний ШІ доводить комунікаційний та інформаційний особистий досвід до крайнощів, що призводить до безпрецедентних рівнів фрагментації та індивідуалізації,** часто в дуже непрозорий спосіб. Програми, як-от чат-боти (наприклад, ChatGPT), дозволяють користувачам взаємодіяти з інформаційним (і політичним) контентом в ізольованому середовищі, оскільки згенеровані ШІ відповіді пристосовані до кожної окремої людини, створюючи «аудиторію однієї людини». Хоча до сьогоднішнього дня проведено обмежену кількість досліджень впливу генеративного ШІ і чат-ботів на доступ до новин¹⁰³, можна припустити, що **поточний дизайн цієї технології та її застосування не слугують фундаментальній демократичній потребі створення спільного інформаційного простору — спільної реальності як вихідної точки для громадського обговорення.**

¹⁰³ Втім, результати перших досліджень показують, що він стає все важливішим. Відповідно до звіту Reuters Institute Digital News Report 2025 р. 5 % використовують програми генеративного ШІ для доступу до новин, цей показник збільшується до 15 % у віковій групі до 25 років. Див. N. Newman et al., *Reuters Institute Digital News Report 2025*, Reuters Institute for the Study of Journalism (2025).

VISIBLE

VISIBILITY

VISIBILITY

VISIBILITY

VISIBILITY

VISIBILITY

5. ВИДИМІСТЬ МЕДІА

У цьому розділі наведено огляд політичних інструментів, спрямованих на покращення видимості журналістики суспільного інтересу в цифровому просторі. У першій частині було досліджено наявні на сьогоднішній день регуляторні підходи та ініціативи з метою визначення основних уроків і міркувань, які необхідно взяти до уваги для регулювання в майбутньому. У другій частині наведено рекомендації щодо того, як держави можуть сприяти наявності, видимості і позначенню журналістики, яка дотримується кодексів професійної етики та стандартів інформації в суспільному інтересі.

5.1 Політичні і регуляторні ініціативи з покращення видимості медіа

Політичні інструменти реагування на те, як платформи здійснюють ґейткіпінг контенту

Один набір варіантів політик для захисту свободи медіа націлений безпосередньо на те, як платформи техногігантів здійснюють контроль шляхом ґейткіпінгу. Введення в законодавчому порядку політики видимості для «якісної» інформації або інформації «в суспільному інтересі» вважається привабливим рішенням для протидії існуючим залежностям медіа та асиметрії сил з метою культивування демократичного обговорення. Вживаючи безпосередніх заходів щодо суттєвого аспекту влади платформ над медіа, а саме — здатності вирішувати, які види новин позначатимуться в їхніх сервісах — політики видимості можуть посилити контакт людей з журналістикою суспільного інтересу, різносторонньою або місцевою журналістикою¹⁰⁴. Сприяння видимості контенту, який дотримується стандартів професійної журналістики, може також покращити фінансову сталість медіа¹⁰⁵ і стимулювати їх створювати більше високоякісного контенту, а не контенту «вартого натискання на посилання» задля оптимізації уваги та рекламних прибутків.

Такі політики можна впровадити, поклавши на платформи обов'язок надавати спеціальний захист медіа або контенту в суспільному інтересі. Проте дискусія щодо

104 Council of Europe, *Guidance Note on the Prioritisation of Public Interest Content Online*. (2021), <https://rm.coe.int/cdmsi-2021-009-guidance-note-on-the-prioritisation-of-pi-content-ado/1680a524c4>; K. Bleyer-Simon and E. Brogi, *Enhancing Content Reliability by Prominence: Indicators for Trustworthy Online Sources*. European Digital Media Observatory (2021), <https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/74327/Enhancing-Content-Reliability-by-Prominence-Indicators-for-Trustworthy-Online-Sources-Report.pdf?sequence=1>; K. Rozgonyi, "Accountability and Platforms' Governance: The Case of Online Prominence of Public Service Media Content." In *Internet Policy Review* Vol. 12 Issue 4 (2023).

105 ERGA, *Ensuring Prominence and Access of Audiovisual Media Content to All Platforms (Findability): Deliverable 1: Overview Document in Relation to Article 7a of the Audiovisual Media Services Directive* (2021), p. 5, https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2021/01/ERGA_SG3_2020_Report_Art.7a_final.pdf; ERGA, *Consistent Implementation and Enforcement of the AVMSD Framework Deliverable 3 - Exploring How Algorithms and Recommendation Systems Could Ensure the appropriate Prominence of Audiovisual Media Services of General Interest (Article 7a) as Well as the Prominence of European Works (Article 13(1))* (2022), p. 127, https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2022/12/2022-12-ERGA-SG1-Report-Prominence_Art.7a-and-Art.-13.pdf; European Commission, *Study on Media Plurality and Diversity Online: Final Report*. Publications Office of the European Union (2022).

переваг таких політик є складною і політично чутливою, а також ускладненою багатьма розпливчастими і частково дубльованими термінами, що використовуються для опису таких політик, включно з «привілеї для медіа», «належне позначення», «обов'язкове розміщення» і «правила особливого ставлення». У цьому Посібнику загалом термін «політики видимості» використовується на позначення політики (а також [само]регулювання), яка пропонує медіа особливий режим, призначений для покращення їхньої видимості і доступності для користувачів на онлайн-платформах¹⁰⁶.

Вимоги щодо обов'язкового розміщення

Історично певні послуги або інфраструктура, необхідні для повсякденного життя суспільства, як-от транспорт або телекомунікації, визначалися як **«суспільні послуги»**. Часто монопольні за своєю природою вони служили фундаментальним потребам суспільства і тому вважалося, що вони створюють **соціальні обов'язки** забезпечувати рівний доступ, відсутність дискримінації, доступність за ціною, надійність і громадський контроль. Ідея проголошення послуги «суспільною» на законних підставах полягає в тому, щоб гарантувати, що доступ буде не лише операцією на комерційному ринку, але й **суспільним благом**, а тому така діяльність повинна підтримувати широкий суспільний інтерес, а не тільки здобуття вигоди. У цифровому контексті заклики трактувати платформи технологічних гігантів як цифрову інфраструктуру і суспільну послугу впливають з їхнього фактично монопольного контролю над інформаційним ландшафтом: вони уможливають і формують спілкування, доступ до інформації та

¹⁰⁶ A. Kuczerawy and J. Quintais, *Must-carry: Special Treatment and Freedom of Expression on Online Platforms: A European Story*, Institute for Information Law (2024), <https://www.ivir.nl/publications/must-carry-special-treatment-and-freedom-of-expression-on-online-platforms-a-european-story/>; E. Mazzoli, *A Comparative Lens on Prominence Regulation and Its Implications for Media Pluralism. a Working Paper*. The 49th Research Conference on Communication, Information and Internet Policy (2021), p. 10, <https://doi.org/10.2139/ssrn.3898474>.

демократичну участь, роблячи їх настільки важливими для соціального функціонування, що держави повинні забезпечити відповідальність перед суспільством¹⁰⁷.

За останні десятиліття політики визнали, що деякі послуги зв'язку є настільки фундаментальними для суспільного дискурсу та доступу до інформації, що задля забезпечення розподілу і загальної наявності особливі регуляторні заходи є виправданими. Це призвело до створення нормативно-правової бази, що зобов'язує ці послуги зв'язку розповсюджувати певний контент, як-от контент місцевого телерадіомовлення або контент місцевою мовою; також відоме як положення про обов'язкове розміщення (must-carry). Метою такого регулювання є перешкодити домінантним гейткіперам, наприклад, телекомунікаційним або телерадіомовним компаніям із ліцензіями на користування обмеженим радіочастотним спектром, виключати конкурентів або перешкоджати їм. **Хоча в цифровому контексті пропускну здатність фактично безмежна, платформи-гейткіпери сьогодні контролюють інший дефіцитний ресурс — увагу людей.** У зв'язку з цим обговорення політики набирають обертів у питанні того, чи повинні політики (і якщо так, то яким чином) зосереджуватися на положеннях про обов'язкове розміщення високоякісного контенту в соціальних мережах, пошукових системах і потоковому передаванні (стримінгу)¹⁰⁸. Прийняття положень про обов'язкове розміщення може тягнути за собою визнання платформ суспільною послугою (надання критичної послуги населенню) для того, щоб збалансувати їхні приватні бізнес-інтереси з потребами в загальнодоступній інформації. Аби підкреслити, що

107 M. Ricks et al., "Networks, Platforms, and Utilities: Law and Policy." In *Faculty Books* 349 (2022) <https://scholarship.law.columbia.edu/books/349> or V. Bagnoli, "Digital Platforms as Public Utilities." In *IJC - International Review of Intellectual Property and Competition Law* Vol. 51 Issue 8 (2020), p. 903-905, <https://ssrn.com/abstract=4472716>.

108 A. Schiffrin & C. Radsch, *Exploring Must-Carry for News in the Platform Economy*. Research Paper (2025), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/597645>.

світовий інформаційний простір є суспільним благом, такі положення могли б також зобов'язувати, щоб ці сформовані і структуровані техногігантами світові інформаційні простори, були політично та ідеологічно нейтральними¹⁰⁹.

Політики видимості можуть **спиратися на довгу історію правових заходів**, призначених для надання медіа конкретного захисту, щоб вони могли виконувати свою демократичну роль перед лицем технологічних змін¹¹⁰. До прикладів належить накладене на операторів кабельного телебачення зобов'язання щодо обов'язкової програмної послуги з метою забезпечення доступу до контенту в загальному інтересі, а також (зовсім недавно) винятки до закону про захист персональних даних для «обробки в журналістських цілях»¹¹¹. Було запропоновано цілу низку заходів, щоб адаптувати політики видимості для платформ техногігантів. Ці **політики видимості передбачають різні рівні заходів для того, як платформи здійснюють ґейткіпінг журналістського контенту**, і варіюються від прозорості, посилення ролі користувача (використовуючи «сигнали довіри», щоб дозволити людям розпізнати контент медіа і вибрати, чи буде він мати вищий пріоритет) та обмеження влади платформ видаляти, знижувати пріоритет або демонетизувати контент медіа і до правил належного позначення, згідно з якими контент у суспільному інтересі має бути видимим або мати пріоритет.

Незалежно від обсягу заходів **усі подібні політики видимості вимагатимуть визначення того, які суб'єкти кваліфікуватимуться як медіа або отримають користь від такої політики в інший спосіб**. Хоча складні запитання щодо того, яку інформацію вважати інформацією в суспільному інтересі

¹⁰⁹ Forum on Information and Democracy, International Partnership for Information and Democracy (2019), <https://informationdemocracy.org/an-international-partnership/>.

¹¹⁰ Огляд наявних привілеїв для медіа в різних юрисдикціях див. Council of Europe, Journalism and media privilege (2017), <https://rm.coe.int/journalism-and-media-privilege-pdf/1680787381>.

¹¹¹ Стаття 114 Європейського кодексу електронних комунікацій (European Electronic Communications Code), Стаття 85 Загального регламенту про захист даних (GDPR); див також статтю 7а AVMSD і статті 17(2)(e) та 20 Регламенту ЄС про політичну рекламу (EU Political Advertising Regulation).

і хто зрештою це вирішуватиме¹¹², лежать в основі обговорень більшості медійних політик (від державних субсидій до акредитації і привілеїв доступу для журналістів), такі обговорення особливо актуальні для **політик видимості, які мають найбільший потенціал для захисту свободи медіа, зобов'язуючи позбавити платформ влади над увагою користувачів.**

У разі впровадження в обмежених медіасередовищах або середовищах без захисних механізмів **політики видимості можуть бути контрольовані таким чином, що це може зруйнувати незалежну журналістику.** Наприклад, у 2017 р. в Росії було внесено законопроект про визнання відповідальності агрегаторів новин, як-от Yandex News, за «поширення фейкових новин». Згідно з цим законом посилення на контент з медіа із державною реєстрацією звільняються від відповідальності за це, що фактично створює інструмент для непрямого контролю медіа через алгоритмічну пріоритизацію трафіку на користь державних медіа¹¹³. У зв'язку з ризиками контролю або потенційного погіршення ситуації¹¹⁴, а також труднощами з реалізацією політик видимості, які сприяють плюралізму медіа і журналістиці суспільного інтересу, зберігається відсутність консенсусу з цього питання у спільноті із захисту свободи медіа, науковому середовищі і громадянському суспільстві.

Цей Посібник зосереджується на журналістиці й організаціях, які нею займаються (хоча політики видимості можна прийняти для різної «інформації в суспільному інтересі»). На додаток до **політик видимості, які безпосередньо спрямовані на захист свободи медіа**, низка інших варіантів політик — наприклад, зобов'язати платформи технологічних гігантів коригувати

112 A. Kuczerawy and J. Quintais, *Must-carry: Special Treatment and Freedom of Expression on Online Platforms: A European Story*. Institute for Information Law (2024); European Audiovisual Observatory, *Public Interest Content on Audiovisual Platforms: Access and Findability*. (2023), p. 2, 7, <https://rm.coe.int/iris-special-2023-01en-public-interest-content/1680ad084d>.

113 M. Wijermars, "Russia's law 'On news aggregators': Control the news feed, control the news?" In *Journalism* Vol. 22 Issue 12 (2021), p. 2938-2954, <https://doi.org/10.1177/1464884921990917>.

114 Деякі політичні сили критикували ідеї «нав'язування» людям певних поглядів «мейнстрімних медіа». Подібні обговорення проводилися останнім часом у контексті перевірки фактів (фактчекінг).

пріоритет контенту так, щоб заохотити позитивну взаємодію між користувачами, замість пріоритизації активності користувачів, або вимагати відкрити рекомендаційні системи для альтернатив, створених третіми сторонами — також **непрямо** вплине і ймовірно покращить видимість контенту медіа на платформах.

У цьому розділі охарактеризовано спектр різних інструментів політики видимості та досліджено спроби регуляторних органів в цьому контексті визначити основні уроки і фактори, які слід взяти до уваги, для регулювання в майбутньому.

Бенефіціари політик видимості

Можна розмежувати сприяння видимості контенту і сприяння видимості організацій, які цей контент створюють¹¹⁵. Політики видимості, спрямовані на контент, часто стосуються певної форми «контенту в суспільному інтересі», визначення якого містить посиланням на «те, що добре або корисне для громадськості з нормативної точки зору плюралістичного демократичного суспільства»¹¹⁶. Наприклад, у Законі Великої Британії про безпеку в інтернеті (UK OSA) регулюється «контент, важливий для демократії», що частково визначається як «[контент,] спеціально призначений або очевидно спеціально призначений для сприяння демократичній політичній дискусії у Великій Британії [частині Великої Британії]» (розділ 17 Закону Великої Британії про безпеку в інтернеті). Аналогічно в статті 94 Угоди федеральних земель Німеччини щодо медіа є посилання на «журналістсько-редакційні програми», а стаття 7а Директиви

115 A. Kuczerawy and J. Quintais, *Must-carry: Special Treatment and Freedom of Expression on Online Platforms: A European Story*. Institute for Information Law (2024).

116 ERGA, *Consistent Implementation and Enforcement of the AVMSD Framework Deliverable 3 - Exploring How Algorithms and Recommendation Systems Could Ensure the Appropriate Prominence of Audiovisual Media Services of General Interest (Article 7a) as Well as the Prominence of European Works (Article 13(1))*. ERGA (2022) https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2022/12/2022-12-ERGA-SG1-Report-Prominence_Art.7a-and-Art.-13.pdf; E. Mazzoli, *The Politics of Content Prioritisation Online Governing Prominence and Discoverability on Digital Media Platforms*. London School of Economics and Political Science (2023), p. 200, <https://etheses.lse.ac.uk/4517/>; Council of Europe, *Prioritisation Uncovered: The Discoverability of Public Interest Content Online*. Council of Europe study DGI (2020), p. 16, <https://rm.coe.int/publication-content-prioritisation-report/1680a07a57>; European Audiovisual Observatory, *Public Interest Content on Audiovisual Platforms: Access and Findability*. Council of Europe (2023) p. 2 and 7, <https://rm.coe.int/iris-special-2023-01en-public-interest-content/1680ad084d>.

ЄС про аудіовізуальні медіапослуги (AVMSD) зосереджується на «аудіовізуальних послугах загального інтересу».

Одним із ключових викликів для сприяння видимості окремого контенту на платформах є те, що актуальні характеристики (наприклад, об'єктивність, справедливність, різнобічність) дуже складно сформулювати і виміряти алгоритмічно в необхідних масштабах (особливо місцевими мовами)¹¹⁷. Окрім того, узалежнення видимості контенту від його якості або дотримання стандартів професійної журналістики створює ризик цензури¹¹⁸.

Частково з цих причин обговорення політик видимості та ініціатив, націлених на платформи, часто зосереджувалися на організаціях, які створюють контент, і на дотриманні ними процедур журналістики. **Проте на інституційному рівні також складно визначити, хто має відповідати вимогам особливого режиму.**

Одним із варіантів є застосування політик видимості виключно до суспільного мовлення (PSM), оскільки його юридична та суспільна роль полягає у створенні різнобічного контенту, якому можна довіряти¹¹⁹. Проте коли PSM недостатньо незалежне (або відсутнє), це створює ризик посилення

¹¹⁷ Наприклад, щодо різнобічності див. S. Vrijenhoek et al., "RADio - Rank-Aware Divergence Metrics to Measure Normative Diversity in News Recommendations." In *Proceedings of the 16th ACM Conference on Recommender Systems* (2022), p. 208-219, <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/3523227.3546780>. Таке заперечення особливо актуальне для привілеїв медіа, які застосовуються в широких масштабах, наприклад, вимоги щодо належного позначення, і меншою мірою для привілеїв медіа, що вимагають кращих апеляційних процедур або менш обмежувальної модерації. Наприклад, спроби алгоритмічно виміряти журналістику зробили Deepnews.AI і Newsguard.

¹¹⁸ Council of Europe, *Prioritisation Uncovered: The Discoverability of Public Interest Content Online*. Council of Europe study DGI (2020); European Commission, *Study on Media Plurality and Diversity Online: Final Report*. Publications Office of the European Union (2022), p. 50.

¹¹⁹ У своєму звіті Public Service Media Review в липні 2025 р. Ofcom, регулятор медіа Великої Британії, рекомендує позначати та робити можливим знаходження контенту PSM на платформі YouTube і потенційно інших сторонніх платформах, на додаток до введення нових правил позначення на телевізійних платформах. Див. Ofcom, Public Service Media Review, <https://www.ofcom.org.uk/tv-radio-and-on-demand/public-service-broadcasting/public-service-media-review>.

урядового контролю над громадським обговоренням¹²⁰. На додаток, це виключить високоякісний контент у суспільному інтересі, що створюється недержавними медіа¹²¹. В UK OSA використовується гібридний варіант — кваліфікувати PSM за замовчуванням і дозволяти іншим медіа кваліфікуватися, якщо вони відповідають актуальним критеріям¹²². Третій підхід, прийнятий в Європейському акті про свободу медіа (EMFA), полягає в тому, щоб не розрізняти суспільне мовлення та інші медіа, а натомість викласти загальні критерії стосовно, наприклад, редакційної незалежності та обов'язків, які всі організації повинні виконати, перш ніж будуть кваліфіковані на отримання пільг згідно з політикою видимості (див. таблицю 1). В австралійському Кодексі практики щодо дезінформації і місінформації застосовується подібний підхід, визначаючи «джерело новин» як «журналіста-автора новин, який має редакційну незалежність від об'єктів висвітлюваних ним новин» і підлягає відповідальності за дотримання редакційних стандартів¹²³. У Кодексі є підкатегорія для «професійних новин», що визначається як матеріал, створений джерелом

120 E. Mazzoli, "A Comparative Lens on Prominence Regulation and Its Implications for Media Pluralism. a Working Paper." In *The 49th Research Conference on Communication, Information and Internet Policy* (2021), p. 10; E. Mazzoli, *The Politics of Content Prioritisation Online Governing Prominence and Discoverability on Digital Media Platforms*. London School of Economics and Political Science (2023), p. 200, <https://etheses.lse.ac.uk/4517/>.

121 ERGA, *Ensuring Prominence and Access of Audiovisual Media Content to All Platforms (Findability): Deliverable 1: Overview Document in Relation to Article 7a of the Audiovisual Media Services Directive* (2021), https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2021/01/ERGA_SG3_2020_Report_Art.7a_final.pdf; Council of Europe, *Prioritisation Uncovered: The Discoverability of Public Interest Content Online*, Council of Europe study DGI (2020); European Commission, *Study on Media Plurality and Diversity Online: Final Report*. Publications Office of the European Union (2022), p. 126.

122 UK Online Safety Act Section 56, https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/50/pdfs/ukpga_20230050_en.pdf.

123 DIGI, *Australian Code of Practice on Disinformation and Misinformation*. Digital Industry Group Inc. (December 2022), para. 3.7, <https://digi.org.au/wp-content/uploads/2025/08/2022-ACPDM-Review-DIGI-response-to-submissions-FINAL-22.12.2022-1-2.pdf>; Див. розгляд проблематики цього визначення Уповноваженим органом із питань комунікації і медіа Австралії між іншим за посиланням: ACMA, *Digital Platforms' efforts under the Australian Code of Practice on Disinformation and Misinformation - Second report to government*, Australian Communications and Media Authority (July 2023), p. 13, <https://www.acma.gov.au/sites/default/files/2023-07/Digital%20platforms%20efforts%20under%20Code%20of%20Practice%20on%20Disinformation%20and%20Misinformation.pdf>; див. також визначення зареєстрованих новинних комерційних підприємств у Кодексі ведення переговорів із медіа Австралії (News Media Bargaining Code), розділ 3, <https://www.legislation.gov.au/C2021A00021/latest/text>.

новин, яке «висвітлює, розслідує або надає критичний аналіз» проблем або подій, які є «актуальними для залучення кінцевих споживачів у громадське обговорення, а також для поінформованого демократичного прийняття рішень», або які мають суспільне значення для кінцевих споживачів¹²⁴.

На додаток до формулювання критеріїв того, хто повинен отримати пільговий режим, також важливо визначити **хто має вирішувати**, чи виконані зазначені критерії, коли і на основі якої процедури й оцінки.

Згідно з **ЕМФА** медіа **самі заявляють** про те, що відповідають критеріям ЕМФА¹²⁵. Платформи мають звернутися до відповідного регуляторного органу, коли є обґрунтований сумнів щодо дотримання медіа регуляторних вимог або механізму спільного регулювання/саморегулювання, на який медіа посилається. Якщо платформи відхилять або скасують заявку медіа, то медіа може подати апеляцію через позасудовий арбітраж і процедури медіації¹²⁶. У ЕМФА додатково зазначено, що громадянське суспільство, фахівці з перевірки фактів (фактчекери) та інші професійні організації повинні мати можливість повідомити про недотримання медіа вимог ЕМФА (але сам закон не створює механізми, щоб вони могли зробити це)¹²⁷. Загалом покладання ЕМФА на те, що платформи реалізують політики видимості ЕМФА, зазнало критики у зв'язку з відсутністю у платформ експертних знань стосовно, наприклад, стандартів редакційної незалежності, а також відсутністю

124 DIGI, *Australian Code of Practice on Disinformation and Misinformation*. Digital Industry Group Inc. (December 2022), para 3.10.

125 У зв'язку з цим Європейська федерація журналістів (European Federation of Journalists, EFJ) підкреслила важливість чітких критеріїв, щоб гарантувати, що добре діючі привілеї для журналістів захистять редакційний контент від свавільних і непрозорих практик модерації, які використовують платформи техногігантів; див. <https://europeanjournalists.org/blog/2025/07/28/efj-urges-commission-to-promptly-draft-clear-guidelines-on-digital-platforms-content-moderation-obligations-emfa-article-18>.

126 ЕМФА Article 18(7)

127 Пункт 53 Преамбули (Recital 53); у коментарях преамбули зазначається, що з роллю громадянського суспільства та інших організацій у перевірці заяв медіа можна ознайомитися в методичних рекомендаціях із застосування ЕМФА, створених Комісією.

економічних і політичних стимулів впроваджувати такі політики у спосіб, що якнайкраще захистить свободу медіа¹²⁸.

Покладання медіаіндустрії на саморегулювання може зменшити роль держав і платформ у вирішенні того, які медіа відповідатимуть вимогам політик видимості, а також зменшити ризики, які тягне за собою такий контроль над ухваленням рішень щодо інформаційного ландшафту. Один зі стандартів саморегулювання, визнаний EMFA, був створений **Ініціативою журналістської довіри** (JTI)¹²⁹ —це міжнародний стандарт для еталонного порівняння прозорості медіа та дотримання ними практик професійної журналістики, створений, щоб допомогти медіа показати аудиторії журналістику, гідну довіри¹³⁰. Проте JTI стикнулася з критикою як через те, що частково покладалася на платну сертифікацію (що може створити бар'єри для невеликих, місцевих або суспільних медіа або може створити потенціал для політичного втручання, якщо держави будуть фінансувати сертифікацію), так і через те, що давала недостатньо ваги критерію, за яким вимагалось, щоб медіа було членом незалежного органу із саморегуляції та підзвітності, хоча JTI і має розділ щодо підзвітності зовнішнім органам.

У таблиці нижче наведено огляд критеріїв відповідності медіа стандартам EMFA і JTI

	EMFA	JTI
Прозорість ідентифікаційних і контактних даних	Назва і контактні дані організації.	Назва(-и) організації, контактні дані, канали розповсюдження, місцезнаходження, дата заснування.

128 J. Barata, "Protecting Media Content on Social Media Platforms - The European Media Freedom Act's Biased Approach." In *Verfassungsblog* (25 November 2022), <https://verfassungsblog.de/emfa-dsa/>; T. Seipp et al., "Defining the 'media' in Europe: pitfalls of the proposed European Media Freedom Act." In *Journal of Media law* Vol. 15 Issue 1 (2023), p. 39-51, <https://doi.org/10.1080/17577632.2023.2240998>.

129 EMFA Article 18(1); recital 53

130 <https://journalismtrustinitiative.org/>

Вимоги щодо незалежності	Незалежність від країн-членів ЄС, політичних партій і третіх сторін (суб'єктів, контрольованих або фінансованих третіми сторонами).	Забезпечити відсутність конфліктів інтересів, запобігти неналежному зовнішньому або управлінському впливу на журналістику. Новини, думки і профінансований контент повинні бути чітко відокремлені.
Прозорість незалежності	Акціонери із впливом на операційну діяльність і стратегію; бенефіціарні власники; обсяги фінансування від уряду і реклами третіх країн.	Тип компанії, і чи є вона (частково) державною чи відкритим акціонерним товариством. Перелік джерел прибутку від найбільшого до найменшого, а також характер публічного фінансування (плата за ліцензію, грант тощо). Повні імена (не)прямих / бенефіціарних власників, членів правління, членів апарату управління, прямих акціонерів / мажоритарних акціонерів / власників контрольного пакета акцій. Для деяких із цих осіб необхідно також розголошувати відомості про членство в політичних партіях, володіння іншими компаніями і контактні дані. Нерозголошення інколи дозволяється з міркувань безпеки. Тільки для PSM: опис державного фінансування і механізму управління.

Вимоги щодо редакційної відповідальності	Організація підпадає під дію національного законодавства або саморегулювання.	Організації повинні надати програмну заяву редакції, що відповідає етичним принципам журналістики, гідної довіри, і дотримуватися її. В організаціях повинні бути процедури забезпечення достовірності і методичні рекомендації стосовно контенту, створеного користувачами, анонімних джерел і специфічних тем, як-от контенту неприйнятного характеру. Слід використовувати різноманітні джерела, а їхню конфіденційність слід захищати.
Прозорість редакційної відповідальності		Надання програмної заяви редакції. Тільки PSM: опис програми суспільного мовлення.
Вимоги щодо підзвітності	Організація підпадає під дію національного законодавства або саморегулювання.	Акцент на внутрішній підзвітності, включно з процедурою виправлення і публікування виправлень, а також процедурою обробки скарг громадськості. Зовнішня підзвітність не є обов'язковою, оскільки відповідні механізми відсутні в багатьох країнах.

Прозорість підзвітності	Контактні дані національного регуляторного органу або саморегуляторного органу. Дуже великі онлайн-платформи зобов'язані звернутися до них в разі обґрунтованих сумнівів щодо дотримання вимог механізму редакційної відповідальності.	Професійні контактні дані в соціальних мережах для запитів / обміну інформацією щодо редакційного контенту. Контактні дані новинної редакції і технічної підтримки.
Інше	Не надавати автоматично згенерований контент без перевірки людиною.	Вказувати, коли контент новин був згенерований автоматично. Надати політику щодо алгоритмічної рекомендації і добору новин. Пояснити які персональні дані, яким чином і для яких цілей збираються. Мати політики щодо навчання та умов роботи.

Таблиця 1. Огляд критеріїв відповідності медіа стандартам EMFA і JTI

Пільги, передбачені політиками видимості

Політики видимості можна розділити за тим, з яким **аспектом сили ґейткіпінгу платформ вони борються** (особливо з модерацією / видаленням або добором / рекомендацією контенту), і тим, **яким чином вони цього досягають** (особливо поширені способи: користувацькі налаштування, процесуальні обов'язки або зміни до правил платформ за замовчуванням).

Модерація контенту

Заходи однієї категорії політик видимості зосереджуються на владі платформ **видаляти, понижувати пріоритет, демонетизувати або в інший спосіб модерувати контент**

на основі лише власних політик і інтересів¹³¹. Наприклад, стаття 18 ЕМФА наділяє медіа низкою явних процесуальних прав: їм дається 24 години, щоб відповісти на рішення щодо модерації контенту, перш ніж вони вступлять в силу (винятки застосовуються до кризових ситуацій або випадків, коли платформи модерують контент відповідно до вимог DSA щодо зниження ризику); обробка їхніх скарг повинна мати пріоритет; і вони мають право вступати з платформами в мирний діалог, медіацію або процедури вирішення спорів. Такі **процесуальні обов'язки** можуть не допустити вступу в силу певних рішень платформ за результатами модерації або дати можливість медіа успішно їх оспорити і повернути контент завдяки каналам оскарження. Проте, застосовуючи лише процесуальний підхід, право вирішувати, що дозволено або не дозволено на платформах, значною мірою залишене в руках самих платформ, що створює ризик подальшого вкорінення асиметрії сил.

Інший підхід накладає на платформи обов'язок однакового ставлення. Наприклад, у статті 94 Угоди федеральних земель Німеччини щодо медіа (Medienstaatsvertrag) платформам (та іншим суб'єктам) забороняється відхилятися від своїх загальних правил модерації і рекомендацій для конкретного журналістського контенту без об'єктивно обґрунтованих причин. Такі правила можуть використовуватися для боротьби з дискримінацією платформою конкретних медіа (наприклад, видаляючи, понижуючи пріоритет або демонетизуючи їхній контент) через політичні упередження, критичні репортажі або переговори щодо справедливої винагороди за їхній контент. Проте такі правила не розглядають заходи, які однаково застосовуються до всього контенту і негативно впливають на медіа загалом, наприклад, через депріоритизацію новин або заборону на публікацію графічних зображень, часто присутніх у воєнних репортажах.

131 Див. аналогічно розділи 17–19 Закону Великої Британії про безпеку в інтернеті та статтю 14 DSA, див. J. Quintais, N. Appelman, R. O Fathaigh, "Using Terms and Conditions to apply Fundamental Rights to Content Moderation," In German Law Journal Vol. 24 Issue 5 (2023), p. 881-911, <https://pure.uva.nl/ws/files/164496163/using-terms-and-conditions-to-apply-fundamental-rights-to-content-moderation.pdf>; A. Kuczerawy and J. Quintais, *Must-carry: Special Treatment and Freedom of Expression on Online Platforms: A European Story*, Institute for Information Law (2024).

По суті, потенціал політик видимості, націлених на силу платформ модерувати контент, є за своєю природою обмеженим, оскільки основою силою ґейткіпінгу платформ не є контроль над тим, який контент наявний, **а їхня здатність контролювати, які новини отримають увагу через рекомендаційні системи, отже не тільки, які новини теоретично можуть бути знайденими, але й які фактично будуть видимими і доступними.**

Системи добору і рекомендації контенту

Низка інструментів політики спрямована на **можливість знаходження і отримання доступу до контенту медіа на платформах (а не тільки на його наявність)**, наприклад, **сприяючи проєктам із саморегуляції**, які маркують журналістику, варту довіри, як-от Trust Project¹³² і NewsGuard¹³³. Результати лабораторного дослідження в США вказують на те, що прозорість (як-от показники довіри, відомості про медіа / репортера або відомості про причини створення певного сюжету) може мати (невеликий) вплив на сприйняття достовірності контенту¹³⁴, хоча й постають питання щодо того, чи можна робити загальні висновки по таким результатам. Втім, **прозорість не обов'язково призводить до того, що користувачі більше взаємодіють з гідними довіри медіа**¹³⁵. В інших дослідженнях не спостерігалось позитивного впливу

132 <https://thetrustproject.org>

133 <https://www.newsguardtech.com>

134 A. Curry & N. J. Stroud, "Trust in Online News." *University of Texas at Austin, Center for Media Engagement* (12 December 2017), <https://mediaengagement.org/wp-content/uploads/2017/12/CME-Trust-in-Online-News.pdf>; A.L. Curry and N.J. Stroud, "The Effects of Journalistic Transparency on Credibility Assessments and Engagement Intentions." In *Journalism Vol. 22 Issue 4* (2019), <https://doi.org/10.1177/1464884919850387>; K.A. Johnson and B. St John III, "Transparency in the News: The Impact of Self-Disclosure and Process Disclosure on the Perceived Credibility of the Journalist, the Story, and the Organization." In *Journalism Studies Vol. 22 Issue 7* (2021), p. 953-970, <https://doi.org/10.1080/1461670X.2021.1910542>; G.M. Masullo et al., "Signaling News Outlet Trust in a Google Knowledge Panel: A Conjoint Experiment in Brazil, Germany, and the United States." In *New Media & Society Vol. 26 Issue 9* (2024). p. 5379, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/14614448221135860?cid=int.sj-abstract.citing-articles.2>; B. K. Norambuena et al., "Watching the Watchdogs: Using Transparency Cues to Help News Audiences Assess Information Quality." In *Media and Communication Vol. 11 Issue 4* (2023), <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/7018>.

135 K. Aslett et al., "News credibility labels have limited average effects on news diet quality and fail to reduce misperceptions." In *Science Advances Vol. 8 Issue 18* (2022), <https://www.science.org/doi/10.1126/sciadv.abl3844>.

на доступ до журналістського контенту після маркування, можливо, частково через те, що складно пересвідчитися, що люди належно сприймають інформацію про прозорість¹³⁶. Вплив також може бути різним залежно від політичних переконань людини або ставлення до медіа організації¹³⁷.

Більш вагомим варіантом політики було б **зобов'язати платформи інтегрувати сигнали щодо надійності у свої рекомендаційні системи**. Хоча зараз платформи не зобов'язані це робити, деякі нормативно-правові бази вже визнають такий підхід: у EMFA, наприклад, запроваджується структурований діалог щодо того, як платформи можуть посприяти доступу до різноманітних і незалежних медіа (стаття 19[1][b]).

Крім того, наявне законодавство може дати державам простір для накладання на платформи обов'язку **надавати журналістському контенту пріоритетне місце в рейтингу**¹³⁸. У регламенті ЄС стосовно платформ, у статтях 34 і 35 DSA, вимагається, щоб платформи оцінювали, а потім пом'якшували виявлені ризики для фундаментальних прав, як-от свободи медіа, зокрема шляхом адаптації своїх

136 G. M. Masullo, T. Lee and M. J. Riedl, "Signaling News Outlet Credibility in a Google Search." In *Journalism & Mass Communication Quarterly* Vol. 99 Issue 4 (2021), <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/10776990211047964> ; M. Varnum et al., "Large Language Models based on historical text could offer informative tools for behavioral science." *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA* (October 2024), https://www.researchgate.net/publication/384765592_Large_language_models_based_on_historical_text_could_offer_informative_tools_for_behavioral_science; C. Peacock, G. M. Masullo and N. J. Stroud, "The Effect of News Labels on Perceived Credibility." In *Journalism* Vol. 23 Issue 2 (2022), p. 301, <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1464884920971522>; S. Bradshaw, M. Elswah and A. Perini, "Look Who's Watching: Platform Labels and User Engagement on State-Backed Media Outlets." In *American Behavioral Scientists* Vol. 68 Issue 10 (2024), p. 1325-1344, <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/00027642231175639>.

137 M. Karlsson, "Dispersing the Opacity of Transparency in Journalism on the Appeal of Different Forms of Transparency to the General Public." In *Journalism Studies* Vol. 21 Issue 13 (2020), p. 1795, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1461670X.2020.1790028>; G. M. Masullo et al., "The Story Behind the Story: Examining Transparency About the Journalistic Process and News Outlet Credibility." In *Journalism Practice* Vol. 16 Issue 7 (2022), p. 1287, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17512786.2020.1870529>; G. M. Masullo et al., "Signaling News Outlet Trust in a Google Knowledge Panel: A Conjoint Experiment in Brazil, Germany, and the United States." In *New Media & Society* Vol. 26 Issue 9 (2024), p. 5379.

138 Див. статтю 7а AVMSD щодо застосування в контексті аудіовізуальних медіа. European Regulators Group for Audiovisual Media Services, Overview document in relation to Article 7a of the Audiovisual Media Services Directive, ERGA (2020), https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2021/01/ERGA_SG3_2020_Report_Art_7a_final.pdf.

рекомендаційних систем. Разом з обов'язком гарантувати плюралізм медіа відповідно до статті 3 EMFA **ці положення, можливо, вже вимагають від платформ забезпечити видимість і належне позначення медіа у своїх сервісах.**

Враховуючи загальні виклики для свободи медіа, що постають внаслідок контролю платформ над увагою і розповсюдженням контенту, держави можуть вимагати від платформ виконувати обов'язки з пом'якшення ризиків для прав людини шляхом введення політик видимості на основі цих норм. Проте багато чого залишається незрозумілим у питанні конкретних заходів, які можна змусити платформи здійснити відповідно до цих відкритих норм, а реалізація цих заходів залишається переважно на розсуд регуляторів і їхніх пріоритетів щодо примусового виконання. У них також не запропоновано систему для вирішення питань стосовно того, які медіа або контент повинні отримати пільги відповідно до політик видимості, хто прийматиме таке рішення та як можна запобігти захопленню цього процесу.

Ще одним підходом було б наказати платформам дозволити людям вибирати рекомендаційну систему, яка б пріоритизувала контент на основі показників надійності. Цей підхід прийнято, наприклад, у Кодексі практики DSA щодо дезінформації (захід 22.2). Аналогічно, політики, які вимагають **функціонально сумісні (інтероперабельні) рекомендаційні системи** — включно зі створеними поза платформою альтернативними алгоритмами — дозволили б багатьом акторам надавати користувачам варіанти рекомендаційних систем¹³⁹. Покладаючись на користувацькі налаштування (і в разі інтероперабельності рекомендаційних систем, децентралізуючи владу над тим, який вибір мають користувачі), ці підходи посилять роль користувачів у формуванні свого цифрового середовища, водночас не

139 Panoptikon Foundation & People vs Big Tech, *Towards algorithmic pluralism* (June 2025), https://panoptikon.org/sites/default/files/2025-07/towards-algorithmic-pluralism-in-the-eu-policy-pvbt-discussion-paper_04072025.pdf?utm_source=substack&utm_medium=email; та Panoptikon Foundation, *Safe by Default - Moving away from engagement-based rankings towards safe, rights-respecting, and human centric recommender systems*. (March 2024), https://panoptikon.org/sites/default/files/2024-03/panoptikon_peoplevsbigtech_safe-by-default_briefing_03032024.pdf.

залишаючи місця для зловживань. Результати досліджень також вказують на те, що зараз користувачі не відчують, наче контролюють алгоритми персоналізації, і віддали б перевагу більшій прозорості і контролю¹⁴⁰. Проте водночас досвід врегулювання роботи платформ вказує, що навряд чи вдасться подолати структурні виклики для плюралізму медіа, якщо покладатися тільки на посилення ролі користувачів.

Уроки, винесені з виборів і криз

Як держави, так і самі платформи впроваджували **спеціальні заходи в часи криз і виборів**, щоб забезпечити доступ до надійної інформації. У таких ситуаціях деякі платформи техногігантів змінювали баланс показників «актуальності», щоб дати більше ваги точності, достовірності й авторитетності. Під час криз, як-от стихійних лих, надзвичайних ситуацій в сфері охорони здоров'я або конфліктів, різноманітні платформи техногігантів робили вибір на користь просування авторитетних джерел і підвищеного показу інформації в суспільному інтересі¹⁴¹. У контексті криз та виборів ЄС передбачає правила стимулювання належної уваги до різнобічності і доступу до надійної інформації¹⁴². Під час пандемії COVID-19 декілька платформ пріоритизували повідомлення з авторитетних джерел, перевірені незалежними експертами. Під час виборів платформи із випередженням надавали інформацію щодо відомостей, важливих для виборів,

¹⁴⁰ B. Kas et al., *Digital Fairness for Consumers*. BEUC - The European Consumer Organisation (2024), https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/BEUC-X-2024-032_Digital_fairness_for_consumers_Report.pdf; M. van Drunen, M. Zarouali and N. Helberger, "Recommenders you can rely on - A legal and empirical perspective on the transparency and control individuals require to trust news personalisation." In *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law* Vol. 13 Issue 3 (2022), p. 302-322, https://pure.uva.nl/ws/files/130466614/van_drunen_13_3_2022.pdf.

¹⁴¹ Див., наприклад, H. Budaraju, "Supporting evolving COVID information needs." *Google The Keyword* (16 July 2022), <https://blog.google/products/search/supporting-evolving-covid-information-needs/> або New America, "Sharing Authoritative Information and Promoting Informed User Decision-Making." (n.d.), <https://www.newamerica.org/oti/reports/misleading-information-and-the-midterms/sharing-authoritative-information-and-promoting-informed-user-decision-making/>.

¹⁴² Див. ст. 48(1) DSA та European Commission, Communication from the Commission - Commission Guidelines for providers of Very Large Online Platforms and Very large Online Search Engines on the mitigation of systemic risks for electoral processes pursuant to Article 35(3) of Regulation (EU) 2022/2065, C/2024/3014, para. 27(d)(i), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52024XC03014&qid=1714466886277>.

наприклад, де людина може проголосувати або де знайти офіційну достовірну інформацію¹⁴³. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну деякі платформи оголосили, що завдяки алгоритмічним обмеженням вони зроблять авторитетні новинні вебсайти більш видимими і водночас обмежать видимість державної російської пропаганди¹⁴⁴.

Хоча ці заходи були спрямовані на захист цілісності інформації, вони часто застосовувалися ситуативно, непрозоро і свавільно, а на виділення ресурсів і увагу до політик сильно впливав розмір ринку, економічні і репутаційні міркування, а не всебічні оцінки ризику¹⁴⁵. І хоча заходи під час криз є необхідними, враховуючи важливість доступу до інформації в суспільному інтересі, управління контентом на основі прав людини залишається необхідним завжди. **Такі заходи під час криз, втім, показують, що техногіганти можуть переналаштовувати алгоритмічну пріоритизацію з активності користувачів на точність, якщо вони бачать політичний, комерційний або репутаційний привід зробити це.**

Існуючі політики видимості

У таблиці нижче описано огляд заходів, що в певний спосіб **роблять особливий режим для медіа і контенту в суспільному інтересі обов'язковим**. Деякі з цих

143 Власне оцінювання компанією Meta свого підходу до виборів у країнах у 2024 р. див. за посиланням <https://about.fb.com/news/2024/12/2024-global-elections-meta-platforms/>. Як інший приклад, у серпні 2025 р. компанія TikTok оголосила, що «наділить людей надійною інформацією» і «дасть їм важливий контекст щодо контенту» під час парламентських виборів у Молдові 28 вересня 2025 р., див. <https://newsroom.tiktok.com/ro-md/protecting-the-integrity-of-tiktok-during-the-parliamentary-elections-in-moldova>.

144 Див., наприклад, Google Safety, “Google’s approach to fighting misinformation online.” https://safety.google/intl/en_us/stories/fighting-misinformation-online та Meta Transparency Centre, “Meta’s Ongoing Efforts Regarding Russia’s Invasion of Ukraine.” (26 February 2022), <https://about.fb.com/news/2022/02/metass-ongoing-efforts-regarding-russias-invasion-of-ukraine/>; Meta, “Our Approach to newsworthy content.” (12 November 2024), <https://transparency.meta.com/features/approach-to-newsworthy-content/>. Огляд заходів, вжитих у відповідь на повномасштабне вторгнення Росії в Україну, див. Human Rights Watch, “Russia, Ukraine, and Social Media and Messaging Apps.” (March 2022), <https://www.hrw.org/news/2022/03/16/russia-ukraine-and-social-media-and-messaging-apps#table-1>.

145 Office of the OSCE Representative on Freedom of the Media, *Platform and Content Governance in Times of Crisis*. (2023), https://www.osce.org/files/f/documents/2/4/564961_0.pdf та Access Now, “Content governance in times of crisis: how platforms can protect human rights” (2022), <https://www.accessnow.org/publication/new-content-governance-in-crises-declaration>.

положень (поки що) не набрали чинності, а деякі — є необов'язковими заходами, яких можуть вжити платформи, для боротьби з такими ризиками, як дезінформація.

Регламент	Сфера дії	Політика видимості
EMFA ст. 18	Постачальники медіасервісів	Обмеження модерації
UK OSA розд. 17	Контент значення, що має значення для демократії	Обмеження модерації
UK OSA розд. 18 (очікується в майбутньому)	Контент видавців новин	Обмеження модерації
UK OSA розд. 19	Журналістський контент	Обмеження модерації
Угода федеральних земель Німеччини щодо медіа ст. 94	Журналістсько-редакційні програми	Обов'язок недискримінації
Акт Канади про онлайн-новини 51	Новинні комерційні підприємства	Обов'язок недискримінації
Кодекс практики DSA щодо дезінформації, захід 22.2	Джерела медіа, варті довіри	Користувацький контроль рекомендацій
Кодекс ведення переговорів із медіа Австралії 52ZC	Зареєстровані новинні комерційні підприємства	Обов'язок недискримінації
Австралійський Кодекс практики щодо дезінформації і місінформації 4.4	Професійні новини	Виняток із визначення щодо місінформації (але не дезінформації)
Австралійський Кодекс практики щодо дезінформації і місінформації 5.9K і 5.22C	Джерело новин	Пріоритизація і прозорість щодо надійності джерела, включно з показниками довіри

Таблиця 2. Заходи, що роблять особливий режим для медіа і контенту в суспільному інтересі обов'язковим

Інший, цього разу добровільний, приклад інтеграції факторів суспільного інтересу або надійності в алгоритмічний рейтинг контенту — це агрегатор новин компанії Google. У **розділі Google новини** пошукова система **застосовує різну вагу сигналів «актуальності»**, віддаючи (за наявними даними) пріоритет точності, надійності і достовірності, а не чистій активності користувачів¹⁴⁶. Проте такий підхід обмежується окремою вкладкою з новинами, а не загальними результатами пошуку, і залишається непрозорим у головних аспектах: у громадськості немає ясності (не кажучи вже про умови або користувацькі налаштування) щодо того, які медіа включені, як їх вибирали (або не вибирали), або як їх пріоритизують один відносно одного. Цей підхід підкреслює одночасно потенціал і обмеження коригування, яке здійснюють самі платформи, для служіння суспільному інтересу.

¹⁴⁶ Google News policies, <https://support.google.com/news/publisher-center/answer/6204050?hl=en>, <https://www.google.com/search/howsearchworks/how-news-works/>, та Ranking within Google News, <https://support.google.com/news/publisher-center/answer/9606702?sjid=9931494097097045197-FU>.

5.2 Короткострокові пом'якшувальні заходи для сприяння видимості медіа

У будь-якому обговоренні політик видимості слід брати до уваги **критерії визначення суспільного інтересу**, що включають журналістику з дотриманням кодексів професійної етики, а також те, **хто матиме виключне право інтерпретувати їх і приймати рішення**. Політики видимості необхідно створювати обережно, щоб не допустити регулювання, яке ненавмисно прокладе шлях до контролю держави над інформаційним простором. **Головні питання стосуються ефективності політик видимості** для посилення довіри до журналістики і більш поінформованого суспільного дискурсу, а також того, які запобіжники необхідні для недопущення політичного або платформного контролю та ризиків для плюралізму медіа.

Проте наступні роки дають **можливість отримати більше даних, провести більше досліджень, а отже створити більше інформації, необхідної для зменшення цієї непевності**. Нещодавні регламенти, як-от EMFA, вимагатимуть створення процесів, необхідних для надання визначенням медіа більшого захисту від «свавільної» модерації, а отже розмежовування контенту цих медіа та іншого контенту. Водночас нове регулювання щодо доступу до даних згідно зі статтею 40 DSA

може дати дослідникам нові цінні аналітичні дані про те, як платформи розмежовують і будуть розмежовувати контент організацій (медіа), контент «гідний висвітлення в новинах» та інші категорії контенту. Якщо норми щодо доступу до даних буде впроваджено в повному обсязі, ці системи можуть дати докази, необхідні для **розробки політик видимості, які захистять свободу медіа і водночас мінімізують ризики.**

Хоча політики видимості можуть допомагати пом'якшувати чинний дисбаланс сил, вони не обмежують владу платформ техногігантів розповсюджувати новини як таку, а натомість створюють ризик посилити її.

У зв'язку з цим політики видимості слід розглядати як **потенційні короткострокові заходи, поки зусилля щодо розробки політики повинні також зосереджуватися на більш довгострокових структурних змінах, альтернативних моделях розподілу і побудові більш здорової інформаційної онлайн-екосистеми** (див. розділ 8).

Принципи розробки політик видимості

Диференційований підхід

- Держави повинні **приймати політики видимості лише за наявності достатніх запобіжників** (як описано нижче), щоб не допустити політичного або платформного контролю та пом'якшити загрози для плюралізму медіа. Більш далекосяжні політики видимості, як-от вимога про належне позначення, повинні підпадати під дію найсильніших запобіжників із доведеною ефективністю.
- Відповідно до **демократичних принципів стримувань і противаг** контроль над політиками видимості повинен бути децентралізованим упродовж розробки політики і процесу її імплементації, щоб не допустити захоплення. Запобіжники для недопущення політичного втручання також повинні забезпечити політичну незалежність регуляторних

і контролюючих органів. Окрім того, запобіжники для недопущення платформного контролю повинні включати, наприклад, ненадання платформам забагато повноважень на самостійну реалізацію політик видимості або сили вирішувати, які медіа відповідають вимогам для особливого режиму.

Незалежність і децентралізація

- Політики видимості повинні бути спроектовані (та оцінені) **за участі багатьох зацікавлених сторін**, що враховуватиме точки зору менших і місцевих медіаорганізацій.
- Рішення щодо того, хто відповідає критеріям політик видимості на рівні організації, повинні прийматися на рівні **незалежної саморегуляції медіа**, а не платформ чи державних органів. Держави навпаки повинні прагнути децентралізувати владу над прийняттям таких рішень. Способи досягнення цього включають уповноваження на застосовування різних стандартів засвідчення їхньої незалежності, а також визнання доказів публікування незалежного і достовірного контенту та контенту в суспільному інтересі медіаорганізаціями у минулому (наприклад, як ті, що передбачені приєднанням до національних кодексів етики або пресрад). У контекстах, де такі кодекси або органи контролюються політично упередженими групами, слід взяти до уваги інші види показників незалежності, наприклад, участь у незалежних міжнародних мережах, прозорі редакційні політики та інші сигнали синхронізації з міжнародними стандартами. Зрештою, рішення щодо якості повинні підпадати під дію судового нагляду.
- Зрештою політики видимості повинні впроваджуватися **незалежними регуляторними органами**¹⁴⁷.

147 Обов'язково, щоб будь-який регуляторний орган, який має справу із регулюванням платформ, був структурно незалежним, захищеним від політичних та економічних інтересів і мав системи зовнішнього нагляду. Більш детально про це йдеться в пунктах 68–73 UNESCO Guidelines for the Governance of Digital Platforms, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf00000387339>.

Плюралізм

Політики видимості повинні бути розроблені, щоб посилити, а не підірвати різноманіття і плюралізм.

- Критерії відповідності політикам видимості повинні бути достатньо гнучкими, щоб обслуговувати широкий діапазон суб'єктів медіа: від окремих журналістів до великих медіаорганізацій. Будь-яка політика видимості має бути спрямована на покращення доступу людей до **багатоманіття** незалежних медіа.
- Процедури встановлення відповідності вимогам політики видимості повинні бути **легкодоступні** і не повинні обмежувати, що також означає, що вони не повинні бути дорогими, обтяжливими або забирати настільки багато часу, що менші суб'єкти фактично не можуть ними скористатися.
- Політики видимості повинні проектуватися так, щоб забезпечити, що переваги, які вони пропонують, доступні для **місцевих новинних і невеликих медіа**. Відсутність ресурсів не повинна перешкоджати отриманню переваг від політик видимості.

Нагляд

Прозорість є ключем до забезпечення демократичної легітимності політик видимості, запобігання контролю і гарантії, що численні суб'єкти зможуть ретельно досліджувати ефективність запобіжників. Без такої прозорості регуляторні органи, дослідники і громадські наглядові організації (watch-dog), як-от медійні організації або організації громадянського суспільства, не зможуть здійснювати ефективний нагляд за політиками видимості. Щоб досягти цього:

- **Дані**, необхідні для ретельного дослідження політик видимості, повинні, наскільки це можливо, бути загальнодоступними.

- Схвальні або негативні **рішення** щодо конкретних медіаорганізацій повинні бути загальнодоступними, надавати чітке обґрунтування стосовно відповідності медіаорганізацій різним кваліфікаційним критеріям і бути відкритими для оскарження (включно з випадками, коли обставини змінюються).
- Держави повинні забезпечити доступність даних, необхідних для **оцінювання впливу** політик видимості, включно з критеріями, які використовуються для пріоритизації контенту або організацій (і яка вага їм присвоюється), суб'єктами, які отримали користь, і користю, яку вони отримали (наприклад, підвищення активності користувачів або підсилення апеляцій щодо модерації). За будь-якої добровільної пріоритизації платформами «контенту з авторитетних джерел» повинно бути розголошено конкретні пільги, присуджені цьому контенту, а також така пріоритизація повинна відбуватися на основі чітко визначених і загальнодоступних критеріїв (включно зі змінами).

Впровадження

Держави повинні гарантувати, щоб застосування політик видимості підкріплювалося гідним довіри публічним впровадженням, враховуючи обмеження наявної саморегуляції платформ і неузгодженість ініціатив (детальні рекомендації щодо впровадження див. у розділі 8.2). За умови наявності достатніх запобіжників проти захоплення норми, як-от порядок оцінювання ризику відповідно до статті 34–35 DSA, можуть дати можливість впровадити подальші короткострокові заходи щодо видимості.

Запобіжники

Політики видимості це **не просте або універсальне рішення**. Їхній обов'язок сприяти справжньому демократичному дискурсу, уможливлючи громадський контроль над способом добору інформації в цифровій екосистемі, створює ризики контролю над тим, як

платформи користуються своєю силою ґейткіпінгу для новин, або навіть може породити ще потужніший ґейткіпінг. Такі нові способи контролю — це саме те, що робить політики видимості потенційно небезпечними для свободи медіа, особливо в ситуаціях, коли верховенство права і незалежність регуляторних органів не є достатніми.

Політики видимості, придатні для широкого прийняття

Політики видимості, придатні для широкого прийняття, — це політики, які націлені на підвищення прозорості, функціональної сумісності (інтероперабельності) та посилення ролі користувача, але які не вимагають налагодження процесу для визначення конкретного контенту або конкретних медіаорганізацій, які отримують користь. Такі політики видимості включатимуть:

Прозорість

Прозорість необхідна, щоб дати громадськості можливість зрозуміти, як на цей час приймаються рішення щодо видимості. Це включає прозорість параметрів рекомендаційних систем, політик модерації і рішень за результатами модерації, а також будь-яких добровільних пріоритизацій платформами «контенту з авторитетних джерел».

• Посилення ролі користувачів та інтероперабельність:

- Держави повинні вимагати від платформ **дозволити багатьом суб'єктам пропонувати рекомендаційні системи**, між якими користувачі зможуть вибирати на основі власних потреб: чи то своєчасні новини, чи надійні джерела, чи різнобічні точки зору, чи контент, більш орієнтований на розваги. Щоб знизити ризик того, що користувачі продовжать використовувати рекомендаційну систему, яку платформа пропонує за замовчуванням, платформи можна зобов'язати змусити користувачів вибирати рекомендаційні

системи¹⁴⁸. Таким політичним заходам необхідно буде **забезпечити технічну сумісність (інтероперабельність)** таких інструментів. Децентралізуючи контроль над тим, як контент демонструється, такі заходи не тільки посилять спроможності користувачів, але також пом'якшать ризики того, що суспільний дискурс буде формуватися лише непрозорими алгоритмами, що керуються комерційними цілями. Загалом дозвіл на **проміжне програмне забезпечення** — як-от незалежні сторонні інструменти або послуги, що працюють між користувачами та алгоритмами платформ — може становити налаштовуваний прошарок, що дасть більше можливостей для агентивності, різнобічності і суспільного інтересу.

- Щоб підвищити **пошукову доступність**, держави можуть вимагати, щоб платформи пропонували користувачам варіанти рекомендаційних систем, які відкриють для них різноманітний контент і незалежну журналістику, або створили окремі розділи у своїх сервісах, де користувачі могли б знайти журналістику суспільного інтересу. Проте такий підхід все одно вимагатиме процедури визначення того, що підпадає під категорію медіаорганізацій або контенту. З іншого боку держави можуть вимагати, щоб платформи дозволяли користувачам змінювати загальні параметри пріоритизації контенту в їхніх рекомендаційних системах.

- **Централізація прийняття та впровадження політики навколо прав людини.** Держави повинні забезпечити, щоб суворо виконувалися наявні захисні механізми свободи вираження поглядів, як-от оцінювання ризику або вимоги до комплексної перевірки дотримання прав людини та модерації контенту. Піднімаючи загальну планку захисту прав людини, такі запобіжники опосередковано захистять свободу медіа. Зокрема, норматив по зміні акценту алгоритмічної пріоритизації із сигналів на основі активності

¹⁴⁸ Forum on Information and Democracy, *Pluralism of News and Information in Curation and Indexing Algorithms*. (February 2024), https://informationdemocracy.org/wp-content/uploads/2023/02/Report_Pluralism-in-algorithms.pdf.

користувачів у бік показників автентичності і надійності пом'якшить шкоду, знижуючи пріоритет захопливого, але проблематичного контенту.

Політики видимості, які вимагають подальших запобіжників

Подальші політики видимості необхідно розгортати тільки за наявності стійких запобіжників, які обмежують їхній потенційний негативний вплив на плюралізм медіа і загрозу їхнього контролю платформами або політичними інтересами. Ці запобіжники повинні брати до уваги не лише поточну політичну ситуацію в конкретній країні, а і ризики відступу від демократії.

Такі більш далекоглядні політики видимості могли б включати (залежно від інституційних спроможностей і верховенства права в конкретних державах) таке:

- **Відсутність дискримінації.** Щоб запобігти дискримінації і негативному зворотному ефекту для конкретних медіаорганізацій, держави повинні додатково встановлювати норми щодо недискримінації, які вимагатимуть послідовного застосування політик модерації, відступ від яких відбуватиметься лише за об'єктивно обґрунтованих причин.
- **Модерація.** Держави повинні прийняти регламенти, що не допустять свавільного усунення контенту журналістики суспільного інтересу. Сюди належать процедури модерації з чіткими керівництвами, механізми оскарження і механізми незалежної перевірки.
- **Належне позначення.** Держави могли б обмірковувати можливість зобов'язати платформи давати журналістському контенту вищий пріоритет у своїх рекомендаційних системах із метою покращення доступу громадян до надійної інформації. Для того щоб ефективно підтримувати доступ до плюралістичних і незалежних джерел та джерел у суспільному

інтересі, політики покладаються на достатні запобіжники проти контролю.

- **Норми щодо оцінювання ризику.** Держави могли б обдумати, як ефективно використати наявне національне законодавство щодо плюралізму медіа, міжнародні стандарти оцінювання ризиків для прав людини або регіональні норми з оцінювання ризиків, як-от статтю 34–35 DSA, щоб запровадити короткострокові заходи щодо видимості та підвести управління контентом ближче до суспільного інтересу. Такі «відкриті процедури» не передбачають конкретний захід, а натомість держави можуть створювати різноманітні вимоги відповідно до цих положень. Таким чином підходи до політики і регулювання можуть вимагати від платформ вбудовувати критерії покращення плюралізму, як-от різноманітність джерел, надійність і актуальність для демократичного дискурсу, що може допомогти знизити рівень домінування алгоритмів максимізації активності користувачів, що шкодить медіа суспільного інтересу. За такого підходу необхідність запобіжників проти політичного або платформного контролю залишається критично важливою.

Генеративний ШІ. Держави повинні обмірковувати, як політики видимості можна адаптувати, щоб застосувати їх до контенту, створеного за допомогою генеративного ШІ. У короткостроковій перспективі держави повинні впровадити вимоги, що забезпечать, щоб згенерований ШІ контент за замовчуванням наводив посилання на основні джерела новин, та зроблять обов'язковими заходи для забезпечення плюралізму медіа. Заходи також повинні включати захист для репутації медіа, як-от спеціальні канали для розгляду скарг і своєчасну перевірку¹⁴⁹.

¹⁴⁹ Forum on Information and Democracy, *AI as a Public Good: Ensuring Democratic Control of AI in the Information Space* (February 2024).

Оскільки доступність новин тісно зв'язана з фінансовою сталістю через охоплення аудиторії і створення прибутку, **як прямі, так і непрямі політики видимості у кінцевому підсумку сприяють життєздатності медіа.**

Законодавцям необхідно взяти до уваги, що проблема не тільки в тому, як платформи користаються своєю силою ґейткіпінгу, а у факті того, що вони взагалі мають суттєву силу ґейткіпінгу. З цією проблемою неможливо впоратися самими лише політиками видимості. Навпаки, такі політики можуть вкоренити залежність від платформ через видимість і прибуток. Скрутна ситуація з прибутками може сповільнити інвестиції в інновації або побудову альтернативних каналів розповсюдження і прямих зв'язків з аудиторією. Отже, створення здорової інформаційної екосистеми вимагає створення альтернативної інфраструктури, в якій медіа не покладаються на техногігантів, щоб охопити свою аудиторію. *(Цей пункт розкривається в розділі 8.)*

VIABILITY

VIABILITY

VIABILITY

VIABILITY

VIABILITY

VIABILITY

6. ЖИТТЄ-ЗДАТНІСТЬ МЕДІА

У цьому розділі наведено огляд інструментів політики, створених для підтримки фінансової життєздатності журналістики. Спочатку в ньому розглядаються регуляторні спроби, здійснені державами у цій сфері, і винесені з них висновки. Після цього державам надаються рекомендації, як заохочувати справедливую компенсацію і посилювати економічну сталість журналістики суспільного інтересу в цифрову епоху.

6.1 Політичні і регуляторні ініціативи, спрямовані на компенсацію платформами роботи журналістів

Медійні організації присвятили роки збільшенню прибутків і досягненню фінансової сталості у відповідь на суттєві втрати, спричинені переходом доходу від реклами до цільових і програмованих

оголошень, які пропонують домінуючі технологічні компанії. **Медійні організації переходять на моделі підписки або покладаються на внески від аудиторії.** Ці моделі часто поєднуються з платним доступом (жорстким, м'яким, лімітованим), що створює ризик обмеження доступу до інформації в суспільному інтересі для деяких людей. У багатьох звітах та аналізах як приклади нетрадиційних джерел прибутку також відмічають пожертви, організацію заходів, продаж товарів із символікою брендів та розробку нових стратегій цифрового розповсюдження і моделей побудови спільноти¹⁵⁰. У деяких випадках медіа сподіваються покращити свою життєздатність за рахунок побудови синергій, також разом із лідерами думок або платформами техногігантів. Проте новинні медіа зазнали труднощів із приверненням молодших підписників, для яких традиційні бренди і формати новин стали чужими¹⁵¹.

Крім того, **рясність інформації, що розповсюджується через онлайн-платформи, призвела до інформаційного перевантаження**¹⁵² та інформаційного безладу¹⁵³. Уникнення новин і зниження довіри до медіа, але також і факт того, що новинний контент завжди був на платформах безкоштовним, зруйнували готовність платити за онлайн-новини як знак визнання цінності журналістики¹⁵⁴. Суттєві обмеження існують в бізнес-моделях,

150 Див., наприклад, K. Bleyer-Simon et al., *Monitoring media pluralism in the digital era: Application of the media pluralism monitor in the European member states and in candidate countries in 2023*. European University Institute (June 2024), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d66622e8-4fb4-11ef-acbc-01aa75ed71a1> та Council of Europe, *Good practices for sustainable news media financing*. (2024), <https://edoc.coe.int/en/media/11879-good-practices-for-sustainable-news-media-financing.html>.

151 Див., наприклад, Reuters Institute's Digital News Report.

152 A. Holton and H. I. Chyi, "News and the Overloaded Consumer: Factors Influencing Information Overload Among News Consumers." In *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking* Vol. 15 Issue 11 (2012), https://www.researchgate.net/publication/231610553_News_and_the_Overloaded_Consumer_Factors_Influencing_Information_Overload_Among_News_Consumers; Див. також Reuters Digital News Reports.

153 C. Wardle and H. Derakhshan, *Information Disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making*. Council of Europe report DGI (2017)09, <https://edoc.coe.int/en/media/7495-information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research-and-policy-making.html>.

154 Observatory on Information and Democracy, *Information Ecosystems and Troubled Democracy - A Global Synthesis on the State of Knowledge on News Media, AI and Data Governance*. (January 2025), https://observatory.informationdemocracy.org/wp-content/uploads/2025/06/rapport_forum_information_democracy_2025-1.pdf.

які покладаються на фінансування аудиторією через підписки, оскільки користувачі, які купують підписки, часто обмежуються одним або декількома провідними національними медіа. Окрім того, підписки часто купують люди з вищим рівнем доходу та освіти, що спричиняє занепокоєння з приводу поглиблення існуючої соціальної нерівності і поляризації. Проте моделі підписки можуть також посилити незалежність від рекламних моделей, що контролюються платформами техногігантів, і полегшити деякі негативні аспекти чинних моделей прибутків.

Інноваційних практик і моделей, розроблених самими лише медіа, не достатньо для протидії кризі в традиційних бізнес-моделях або силі платформ техногігантів. Інноваційні можливості часто обмежені певними групами медіа, зазвичай медіа, створених винятково у цифровому форматі, або великих медіа, оскільки інновації покладаються на інвестиції і висококваліфіковані кадри. Визнаючи непорушну демократичну і громадську цінність сильних, незалежних і плюралістичних медіа як суспільного блага, держави повинні давати можливості для добросовісної конкуренції та сталого доступу до надійної інформації для всього суспільства. **Для сталих медіа і сталої журналістики необхідні диверсифіковані джерела фінансування¹⁵⁵, включно завдяки інноваційним послугам із доданою вартістю або програмам прямої і непрямой державної підтримки. Держави повинні забезпечити більш справедливий розподіл доходу від реклами, який платформи техногігантів отримують від поширення і монетизації журналістського контенту на своїх платформах.**

Країни по всьому світу приймали закони і впроваджували заходи для боротьби зі значним ринковим дисбалансом і дисбалансом сил, що загрожують життєздатності медіа. **У цьому розділі подається огляд політичних і регуляторних спроб забезпечити добросовісну конкуренцію в розповсюдженні, використанні та монетизації контенту**

¹⁵⁵ Committee of experts on increasing resilience of media (MSI-RES), *Good practices for sustainable news media financing*. Council of Europe (2024), <https://edoc.coe.int/en/media/11879-good-practices-for-sustainable-news-media-financing.html>.

медіа платформами техногігантів, а також інших політичних механізмів, спрямованих на сприяння життєздатності.

У таблиці нижче окреслено найпомітніші політичні механізми, які знаходяться на етапі розгляду або вже впроваджені. Як моделі оподаткування цифрових послуг, так і більш традиційні системи субсидування, піднімають питання того, скільки коштів і субсидій виділяється на підтримку сектору медіа і журналістики.

Політичний механізм	Приклади
Конкуренція й антимонопольне регулювання	Розслідування відповідно до Закону ЄС про цифрові ринки (DMA) (2024/2025 рр.) Рішення судів США, винесені проти компанії Google з приводу пошуку (2024 р.) та онлайн-реклами (2025 р.)
Авторське право	Нові суміжні права для видавців преси відповідно до Директиви ЄС про авторське право (2020 р.) Законопроект Бразилії про штучний інтелект, згідно з яким надається компенсація за контент медіа (2024 р.)
Компенсація: переговори і винагорода	Кодекс ведення переговорів із медіа Австралії (2021 р.) Акт Канади про онлайн-новини (2023 р.) Угоди з новинними виданнями Каліфорнії (2024 р.)
Цифрові податки/збори (зі спеціально виділеними коштами на підтримку медіа)	Податок на цифрову рекламу в Австрії (2020 р.)

Таблиця 3. Політичні механізми політики з усього світу, які зараз знаходяться на етапі розгляду або вже впроваджені

Конкуренція й антимонопольне регулювання

Протягом останнього десятиліття проводилося **декілька антимонопольних розслідувань у зв'язку з домінуванням платформ техногігантів у сьогоdnшній інформаційній екосистемі**. Водночас **законодавство про захист конкуренції може бути перешкодою** для співпраці медіаорганізацій, обмежуючи обмін контентом і інформацією, а також можливості для колективних дій для встановлення цін і переговорів із платформами техногігантів. Проте відбувається зміна в бік послаблення норм щодо запобігання концентрації в галузі медіа, збалансовуючи ризики, пов'язані з концентрацією, та фундаментальну потребу медіа діяти разом, щоб залишатися економічно життєздатними. Це помітно в Європейському акті про свободу медіа (EMFA), в якому концентрацію розглядають відносно наслідків для редакційної автономії медіа і динаміки платформ техногігантів. В Акті визнається, що надмірна концентрація медіа сама по собі також може підірвати плюралізм медіа.

Антимонопольна політика і політика захисту конкуренції використовуються на ключових ринках, як-от у Сполучених Штатах Америки та Європейському Союзі і деяких з його країн-членів, для зміни балансу сил на цифрових ринках із метою відновлення однорідного конкурентного середовища для медіа і техногігантів¹⁵⁶. Наявне антимонопольне законодавство використовується для уважного вивчення і регулювання великих технологічних компаній, а його впровадження скероване на монопольні практики і домінування на ринку. До того ж було прийнято нові закони із захисту конкуренції, наприклад, DMA в ЄС. З моменту набрання чинності DMA в 2022 р. Європейська комісія запустила декілька розслідувань

¹⁵⁶ У серпні 2025 р. організація Amnesty International закликала держави — на підставі їхнього обов'язку згідно з міжнародним правом з прав людини поважати, захищати і виконувати права людини — регулювати техногігантів і використовувати закони про захист конкуренції та інші засоби «щоб тримати корпоративну владу під контролем». В її звіті “Breaking Up with Big Tech” підкреслюється, що надзвичайний вплив декількох технологічних гігантів на інфраструктуру, сервіси і норми онлайн-життя людей суперечить правам людини, особливо тому, що він будується на всеосяжному стеженні, а також надаються аргументи на основі прав людини на користь вирішення проблеми панівної позиції техногігантів на ринку. Див. <https://www.amnesty.org/en/documents/POI30/0226/2025/en/>.

стосовно антиконкурентних практик техногігантів, що призвело до встановлення фактів недотримання норм компаніями Apple і Meta в тому, що вони посилювали залежність комерційних користувачів і споживачів від своїх платформ¹⁵⁷. У 2024 і 2025 рр. суди у США виносили рішення про те, що компанія Google діяла протиправно, щоб зберегти своє домінування, включно у сферах пошуку та онлайн-реклами. Рішення встало на бік Міністерства Юстиції США і визнало використання компанією Google антиконкурентних тактик для побудови монополії, як-от практики поглинання і вилучання, що нашкодило видавцям і конкурентним ринкам онлайн-реклами¹⁵⁸.

Авторське право

Було докладено зусиль, щоб **посилити захист та впровадження авторського права з метою забезпечення справедливої винагороди за використання журналістського контенту**. Одним значущим регуляторним удосконаленням було впровадження у 2020 р. нового суміжного права для видавців преси згідно з **Директивою ЄС про авторське право**, відповідно до якої визнається, що заснованим в ЄС видавцям преси повинно надаватися право дозволяти онлайн-використання, відтворення і передачу їхнього контенту громадськості, а також вимагати прибуток від реалізації. Оскільки це Директива, то вона не застосовується безпосередньо, а натомість вимагає імплементації через національні законодавства і дозволяє певну свободу дій. Як така, вона слугує основною для переговорів із приводу справедливої винагороди за онлайн-використання публікацій великими онлайн-платформами. Проте її було

¹⁵⁷ European Commission, "Commission finds Apple and Meta in breach of the Digital Markets Acts," Press release (23 April 2025), https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1085.

¹⁵⁸ Statement by the U.S. Department of Justice (17 April 2025), <https://www.justice.gov/opa/pr/departments-justice-prevails-landmark-antitrust-case-against-google>. Рішення див. на <https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/virginia/vaedce/1:2023cv00108/533508/1410/>. Також див. D. McCabe, "Google Broke the Law to Keep Its Advertising Monopoly, a Judge Rules," *The New York Times* (17 April 2025), <https://www.nytimes.com/2025/04/17/technology/google-ad-tech-antitrust-ruling.html>. Друге рішення див. на <https://www.justice.gov/atr/case/us-and-plaintiff-states-v-google-llc#discovery> та D. McCabe, "Google Is a Monopolist," Judge Rules in Landmark Antitrust Case," *The New York Times* (5 August 2024), <https://www.nytimes.com/2024/08/05/technology/google-antitrust-ruling.html>.

оцінено як не достатню для боротьби з головним дисбалансом сил, і тому лише її саму не можна використовувати для захисту авторського права видавців і права суспільства на інформацію¹⁵⁹.

Початкова імплементація Директиви продемонструвала фрагментацію в національному транспонуванні і труднощі переговорного процесу в тому, що стосується доступності, представництва (журналістів і менших видавців новин), прозорості та ефективності¹⁶⁰. Також виникли і випадки конфліктів із платформами, наприклад, у Чеській Республіці, як компанія Google, так і компанія Meta припинили показувати уривки новинних статей після внесення поправки до закону про авторське право, згідно з якою платформи зобов'язані отримати ліцензію від медіа, щоб мати можливості використовувати їхні статті в комерційних цілях¹⁶¹. У Франції було підписано багаторічні угоди після втручання в процес антимонопольного органу, який заявив, що відмова Google добросовісно вести переговори — це зловживання платформами своєю домінантною позицією¹⁶².

Оскільки компанії з галузі генеративного ШІ все частіше використовують захищений авторським правом контент для навчання і розробки своїх моделей та генерування продукції, часто відтворюючи і перемішуючи цей контент у промислових масштабах, питання навколо ліцензування, посилання на джерело і винагороди набувають додаткової важливості. **Гарантування адекватного захисту і винагороди для медіа вимагатиме як чіткого забезпечення дотримання авторського права, так і потенційно нових правових інструментів.** Необхідно краще зрозуміти, що становить «добросовісне

159 C. Lombardi, "Rethinking journalism protection: looking beyond copyright" y *Journal of Media Law* Vol. 15 Issue 1 (2023), p. 90–120, <https://doi.org/10.1080/17577632.2023.2234691>.

160 EUI, Centre for Media Pluralism and Media Freedom, Media Pluralism Monitor 2024, <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor-2024/>.

161 K. Bleyer-Simon et al., *Monitoring media pluralism in the digital era: Application of the media pluralism monitor in the European member states and in candidate countries in 2023*. European University Institute (June 2024); A. Fodor, "Google turns off display of Czech news snippets." *Radio Prague International* (15 December 2022), <https://english.radio.cz/google-turns-display-czech-news-snippets-8769850>.

162 French Competition Authority, "Related rights: the Autorité fines Googles EUR250 million for non-compliance with some of its commitments made in June 2022." Press Release (20 March 2024), <https://www.autoritedelaconurrence.fr/en/press-release/related-rights-autorite-fines-google-eu250-million-non-compliance-some-its>.

використання» і використання в науково-дослідних цілях, на відміну від використання в комерційних цілях¹⁶³. На цей час лише у Бразилії є законопроект, який прямо закликає ШІ-компанії виплачувати винагороду за контент медіа¹⁶⁴.

Водночас авторське право і бажання медіа ліцензувати журналістський контент у суспільному інтересі також важливі для розробки альтернативних моделей генеративного ШІ, як це спостерігалось в контексті голландської великої мовної моделі в суспільному інтересі (GPT-NL)¹⁶⁵.

Компенсація і переговори

У зростаючій кількості політичних заходів, в яких використовуються різні механізми, впроваджуються або робляться обов'язковими переговори між медіаорганізаціями і платформами техногігантів задля гарантування справедливої винагороди за використання, розповсюдження і монетизацію журналістського контенту.

Австралія

Однією з перших переговорних рамок, яка надихнула на подібну діяльність по всьому світу, був **Кодекс ведення переговорів із медіа** Австралії, який набрав чинності в березні 2021 р., але його виконання поки що не повністю забезпечується. Кодекс було прийнято в 2019 р. після розслідування Австралійської комісії з питань конкуренції та захисту споживачів (ACCC)

163 Огляд впливу ШІ на права інтелектуальної власності журналістів див., наприклад, в Аналітичний записці Саміту G20 у 2025 р. (Policy Brief for the 2025 G20 Summit): <https://media20.org/2025/06/30/m20-policy-brief-ais-impact-on-the-intellectual-property-rights-of-journalists> або Брифінгу Європейського парламенту (European Parliament Briefing) на цю тему: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/776529/IUST_BRI\(2025\)776529_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/776529/IUST_BRI(2025)776529_EN.pdf).

164 Обговорення оподаткування технологічних гігантів у Бразилії підкреслює, що це не лише питання економічної справедливості, але й захисту демократичних інституцій і забезпечення стійкості інформації в суспільному інтересі, див. R. Lavez et al., *Big Tech Taxation and Journalism: Paths for Brazil*. Momentum - Journalism & Tech Task Force (June 2025), <https://momentumnewsandtech.org/en/big-tech-taxation-and-journalism-paths-for-brazil/>.

165 T. Barbereau and L. Dom, "GPT-NL: Towards a Public Interest Large Language Model." Conference Paper (September 2023), <https://www.hiig.de/wp-content/uploads/2024/09/Barbereau2024-GPTNL-1.pdf>.

впливу цифрових платформ на конкуренцію на ринках реклами та медіа¹⁶⁶. Його було прийнято для боротьби із суттєвим дисбалансом переговорного потенціалу між цифровими платформами та австралійськими новинними комерційними підприємствами; положення кодексу зобов'язували платформи підтримувати життєздатність австралійської індустрії новин, включно з укладанням угод про справедливу винагороду для медіа. Кодекс досягнув своєї первинної мети в тому, що спонукав провідні платформи Meta і Google укласти добровільні комерційні угоди з новинними медіаорганізаціями. **Якщо добровільних комерційних угод немає, то цифрові платформи або послуги можуть бути «призначені» за законом, тобто це означає, що на них можуть бути накладені обов'язкові грошові збори. На першому етапі ACCC вважала існування Кодексу та загрозу «призначення» такими, що мають належний і передбачуваний вплив.** Через декілька днів після початкового блокування доступу до новинного контенту платформою Facebook було прийнято рішення відмінити заборону новин у результаті обговорень з урядом. У наступні місяці і роки було укладено приблизно 30 комерційних угод між компаніями Google і Meta та австралійськими новинними комерційними підприємствами, які охопили близько 100 медіа.

ACCC видала окремий дозвіл Country Press Australia (Асоціація видавців преси Австралії) та Commercial Radio Australia (Асоціація радіомовної індустрії Австралії) провести колективні переговори, не порушуючи закони Австралії про конкуренцію, з Google і Meta стосовно винагороди за новинний контент, що показується на цих платформах. Втім, хоча й було досягнуто низки угод у першому раунді, Google і Meta продемонстрували менше бажання продовжити їх, коли наближалося закінчення терміну їхньої дії.

Дія нової редакції Кодексу ведення переговорів із медіа поширюється на цифрові платформи з прибутком в Австралії на суму понад 250 мільйонів австралійських доларів (AUD), що,

¹⁶⁶ Australian Competition and Consumer Commission, *Digital Platforms Inquiry - Final Report*. (July 2019), <https://www.accc.gov.au/inquiries-and-consultations/finalised-inquiries/digital-platforms-inquiry-2017-19>.

окрім Meta і Google, також стосується TikTok (ByteDance)¹⁶⁷. У 2024 р. Meta не поновила дію договорів, а Google суттєво знизила суму винагороди¹⁶⁸. Вони також повторили погрозу припинити розповсюджувати новини у своїх сервісах, якщо вони повинні будуть отримувати офіційне уповноваження, а платформа TikTok заявила, що вважає себе «платформою для розваг», а не «місцем, де шукають новини»¹⁶⁹. З цієї причини Австралія висунула ідею цифрових податків/зборів (див. нижче «Цифрові податки/збори»).

Канада

Найбільш прогресивний приклад правових рамок щодо винагороди походить з Канади, де **Акт про онлайн-новини** вступив у силу в грудні 2023 р., щоб забезпечити, що домінантні платформи виплачуватимуть справедливую винагороду новинним комерційним підприємствам за їхній контент, розміщений на сервісах платформ. Закон створює переговорні рамки і заохочує платформи, які дають доступ до новин («посередники цифрових новин»), укласти добровільні комерційні угоди з новинними комерційними підприємствами. Якщо сторони не можуть самостійно досягнути справедливої угоди, то передбачено обов'язковий процес переговорів за участю медіатора. Якщо після медіації сторони все ще не можуть досягти угоди, то кожна сторона має подати остаточну пропозицію, і арбітражна комісія вибере одну з двох пропозицій¹⁷⁰.

Цей Акт отримав сильну негативну реакцію з боку платформ технологічних гігантів. **Компанія Meta повністю заблокувала доступ до новин** на платформах Facebook і Instagram для канадських

167 Statement by the Minister for Financial Services (12 December 2024), <https://ministers.treasury.gov.au/ministers/stephen-jones-2022/transcripts/joint-doorstop-commonwealth-parliament-offices-sydney>.

168 Public Interest Journalism Initiative, "Support for News Media Bargaining Code remains strong – but swift action urged" (August 2025), <https://piji.com.au/blog/news-media-bargaining-code-supported/>.

169 Див. <https://www.bandt.com.au/tiktok-says-its-not-the-go-to-place-for-news-as-albanese-government-mulls-adding-it-to-bargaining-code/> та TikTok's Responsee to the ACCC's Report on Social Media Services issues Paper, <https://www.accc.gov.au/system/files/TikTok.pdf>.

170 Government of Canada, The Online News Act, <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/services/online-news.html>.

користувачів, замість того, щоб вести переговори про оплату і винагороду для видавців новин за розповсюдження їхнього контенту. До сьогоднішнього дня Meta фактично блокує доступ до новин у Канаді. Тоді як компанія Google спочатку розглядала подібні заходи, вона зрештою досягла угоди з урядом. Акт про онлайн-новини супроводжується Підзаконним актом про звільнення, що дозволяє онлайн-платформам обходити обов'язкові переговори з окремими новинними комерційними підприємствами, укладаючи угоду з одним колективним органом, який справедливо розподіляє фінансування. В результаті укладання угоди з Колективом журналістів Канади (Canadian Journalism Collective), відповідно до якої Google щороку робитиме внесок на 100 мільйонів доларів, Google було звільнено від обов'язку проведення окремих переговорів; рішення вступило в силу в жовтні 2024 р.¹⁷¹

Каліфорнія

Інший приклад виплат видавцям перед лицем регулювання походить зі штату Каліфорнія (Сполучені Штати Америки), де законодавці домагалися оподаткування техногігантів¹⁷² і стягнення плати з компаній Google і Meta за новини, які вони розповсюджують¹⁷³. Зрештою штат Каліфорнія натомість досяг конфіденційної угоди із Google на п'ять років. За цією ініціативою, яка потенційно може залучати інші технологічні компанії і благодійні організації, було створено державно-приватне партнерство News Transformation Fund, загальні інвестиції в яке передбачають 250 мільйонів доларів (поєднання фінансування Google та державного фінансування)¹⁷⁴.

171 Government of Canada, "CRTC approves Google's application and paves way for annual \$100 million contribution to Canadian news organizations." News Release, <https://www.canada.ca/en/radio-television-telecommunications/news/2024/10/crtc-approves-googles-application-and-paves-way-for-annual-100-million-contribution-to-canadian-news-organizations.html>.

172 California Legislative Information, SB-1327 Income taxation: credits: local news media: data extraction transactions, https://leginfo.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=2023202405B1327.

173 California Legislative Information, AB-886 California Journalism Preservation Act, https://leginfo.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=202320240AB886.

174 Tomorrow's Publisher, "California backtracks on funding of \$125m Google news deal." (20 May 2025), <https://tomorrowspublisher.today/new-formats/california-backtracks-on-funding-of-125m-google-news-deal/>.

Хоча Google погодилася заплатити лише частку того, що встановив би закон, цю угоду презентували як суттєвий прорив, націлений на забезпечення виживання новинних редакцій і посилення місцевої журналістики в усьому штаті¹⁷⁵. Критики стверджували, що лобістські зусилля Google призвели до того, що вона заплатила менше, але переконала уряд також зробити свій внесок і породила нестабільність фінансування. **Конфіденційні угоди зазвичай менш прозорі, підлягають обмеженому громадському контролю та їх простіше змінити або проігнорувати, що робить їх більш гнучкими і менш відповідальними альтернативами обов'язкових до виконання юридичних рамок.**

Насправді, менш ніж через рік після укладання угоди Каліфорнія суттєво знизила свій заявлений внесок до фонду, виправдовуючи це всесторонньою крайньою економією бюджету. Компанія Google одразу ж використала це як привід зменшити розмір своїх внесків, що підкреслює, чому добровільних заяв не достатньо і чому необхідні закони, щоб змусити платформи техногігантів платити¹⁷⁶.

В інших юрисдикціях також застосовувалися подібні підходи до компенсації, які не завжди здійснювалися через регуляторні ініціативи¹⁷⁷. Наприклад, у 2022 р. Комісія зі справедливої торгівлі Японії видала консультативний висновок, який проклав шлях для переговорів новинних організацій із платформами (як із міжнародними техногігантами, так і місцевими дистриб'юторами новин, як-от Yahoo Japan) з приводу забезпечення справедливої

175 S. Culpepper, "The California Google deal should leave out news startups and the smallest publishers." *NiemanLab* (11 September 2024), <https://www.niemanlab.org/2024/09/the-california-google-deal-could-leave-out-news-startups-and-the-smallest-publishers/>.

176 N. Dhanesha, "California pulls back on its commitment to fund local news." *NiemanLab* (15 May 2025), <https://www.niemanlab.org/2025/05/california-pulls-back-on-its-commitment-to-fund-local-news/>.

177 Інтерактивну карту світу з регульованими рамками щодо технологій і справедливої компенсації для медіа, див. на <https://www.journalismliberty.org/publications/center-journalism-liberty-global-tracker-tech-media-fair-compensation>.

винагороди за розповсюдження їхнього новинного контенту¹⁷⁸. Між тим, Індія розглядає можливість включення переговорних рамок із новинними медіа до Акту про цифрову Індію¹⁷⁹, а Нова Зеландія зараз розробляє Законопроект про справедливі переговори з цифровими новинними виданнями¹⁸⁰. У Південній Африці Комісія із захисту конкуренції порекомендувала, щоб цифрові платформи укладали з місцевими медіа угоди про справедливу компенсацію¹⁸¹, а Бразилія зараз перебуває на етапі внесення поправок до законодавства про авторське право, щоб встановити обов'язки для великих цифрових платформ по виплаті компенсацій за розповсюдження новинного контенту¹⁸².

Переговорні кодекси: недоліки і можливі напрямки руху

Недоліки

Поки в таких країнах, як Бразилія, Індія, Нова Зеландія і на федеральному рівні в Сполучених Штатах Америки, створюються переговорні рамки між платформами техногігантів і медіа, зазвичай як частина ширшого регулювання цифрових платформ, досвід Австралії і Канади **підсвічує фундаментальний недолік** такого підходу — **добровільні угоди є крихкими за своєю суттю, оскільки вони покладаються на добру волю**, яка може легко ослабнути або зникнути, а також у переговорних рамках є тенденція до того, що **платформи схиляються до ведення переговорів або ведуть переговори переважно з великими медіа**, принаймні в деяких країнах, що має

178 Japan Fair Trade Commission, Market Study Report on News Content Distribution (September 2023), <https://www.jftc.go.jp/en/pressreleases/yearly-2023/September/230921.html>. Див. також <https://www.asahi.com/ajw/articles/15010803> та <https://japannews.yomiuri.co.jp/business/economy/20230922-138317/>.

179 <https://indianexpress.com/article/business/economy/digital-india-bill-to-prescribe-guardrails-for-digital-competition-separate-competition-law-to-enforce-specific-rules-8751643/>

180 Fair Digital News Bargaining Bill, <https://www.legislation.govt.nz/bill/government/2023/0278/latest/whole.html#whole>.

181 South Africa Competition Commission, Media and Digital Platforms Market Inquiry (2025), https://www.compcom.co.za/wp-content/uploads/2025/02/CC_MDPMI-Provisional-Report_Non-Confidential-Final.pdf.

182 <https://www.poynter.org/commentary/analysis/2024/bargaining-code-battle-shifts-to-european-copyright-law-taxes-also-under-consideration/>

негативні наслідки для менших або місцевих новинних медіа і журналістів¹⁸³. Наслідки дії переговорних кодексів були різними в різних країнах: чи то в порівнянні великих і малих країн, чи то в порівнянні великих і малих медіа, чи то в порівнянні англومовних ринків і ринків із менш поширеними мовами.

Крім того, вимога **платити лише за розповсюдження** контенту може призвести до того, що технологіанти **взагалі припинять поширювати новини**. Створення однорідного конкурентного середовища для переговорів щодо справедливої компенсації для медіа було підірвано у випадках, коли ці платформи загалом припинили поширювати контент медіа, щоб обійти обов'язки виплачувати винагороду. Наприклад, у восьми країнах ЄС компанія Google тестує наслідки усунення видавців новин із результатів пошуку користувачів¹⁸⁴.

Можливі напрямки руху

Для того щоб забезпечити ефективність, законодавці **дослідили можливість зробити поширення контенту медіа обов'язковим як передумови для положень щодо компенсації**. Зобов'язання щодо обов'язкового розміщення¹⁸⁵ обговорюються все частіше з огляду на роль платформ технологіантів як критичної інфраструктури в інформаційній екосистемі та їхню боротьбу проти законів про компенсацію. **Нормативні акти стосовно обов'язкового розміщення мають довгу традицію забезпечувати і сприяти**

183 Хоча у випадку Канади менші незалежні видавництва не враховувалися в угоді, погодженій з компанією Google, у Каліфорнії менші медіа були враховані.

184 Див., наприклад, The Fix Foundation, "It's a power play" – Google's test to remove EU-based news content raises concerns" (13 December 2024), <https://thefix.media/2024/12/13/its-a-power-play-googles-test-to-remove-eu-based-news-content-raises-concerns/> та PressGazette, "Google says experiment shows news has 'no measurable impact' on ad revenue." (21 March 2025), <https://pressgazette.co.uk/marketing/google-ad-revenue-experiment-europe/>. Господарський суд Парижа у Франції припинив такий тест, відзначаючи, що «проведення тесту вірогідно серйозно порушить право громадян на доступ до преси — право, яке захищає як конституція, так і конвенції», див. <https://rsf.org/en/paris-court-suspends-google-test-limiting-users-news-access-rsf-calls-permanent-ban>.

185 Більш детальну інформацію щодо обов'язкового розміщення див. у розділі 5.1 та A. Schiffrin & C. Radsch, *Exploring Must-Carry for News in the Platform Economy*. Research Paper (2025), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/597645>.

плюралізму медіа і контенту в суспільному інтересі в сервісах і на каналах, що знаходяться у приватній власності¹⁸⁶. Безпрецедентне інфраструктурне домінування платформ техногігантів у сьогоднішній інформаційній екосистемі може вимагати коригування положень про обов'язкове розміщення, щоб вийти за межі просто «розміщення» (наявність і базовий доступ до журналістського контенту) у бік пошукової доступності, можливості знаходження або позначення (видимість завдяки пріоритизації контенту), і будь-який такий нормативно-правовий акт супроводжується великою кількістю інших викликів. Втім, навколо **нормативних актів стосовно обов'язкового розміщення існує багато суперечок** із приводу їхньої ефективності, ризику вкорінення динаміки сил (оскільки вони можуть ще сильніше поглибити залежність у розповсюдженні контенту) і потенційного зловживання в політичних цілях.

Загалом переговорні кодекси були оцінені як хороший початок, і актори громадянського суспільства у всьому світі відповіли на це підтримкою документа *«Техногіанти і журналістика: принципи справедливої компенсації»* (а саме: суспільний інтерес, плюралізм, різнобічність, сталість, справедливість, колективність, прозорість, підзвітність, незалежність і результат)¹⁸⁷. Деякі позитивні тенденції з'явилися під час розробки і випробовування переговорних рамок. Хоча поки що це не має широкого поширення, декілька випадків вказують на посилення колективного ведення переговорів в індустрії медіа, включно з переговорами між організаціями медіа і журналістами.

Солідарність в медіаіндустрії, хоча і не є очевидною, враховуючи конкуренцію, нерівність ресурсів і різні моделі бізнесу, з'явилася як критичний фактор для посилення переговорної позиції медіа проти платформ техногігантів. Об'єднуючись у колективи, медіа можуть врівноважити

186 A. Schiffrin & C. Radsch, *Exploring Must-Carry for News in the Platform Economy*. Research Paper (2025), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/597645>.

187 Global Forum for Media Development, Big Tech and Journalism - Principles for Fair Compensation, <https://gfmd.info/engagements/big-tech-and-journalism-principles-for-fair-compensation/>.

структурні асиметрії та допомогти боротися із занепокоєннями, що переговорні рамки можуть непропорційно принести користь лише найбільшим медіакомпаніям. Колективний підхід може стимулювати більш справедливий розподіл прибутків і захисних заходів, водночас посилюючи вплив менших або недостатньо представлених акторів, щоб ще ширше сприяти плюралізму. Незважаючи на це, **самі лише переговорні кодекси** було оцінено як такі, що залишаються **недостатніми** для забезпечення справедливої компенсації.

Цифрові податки/збори

Політична полеміка навколо того, як забезпечити справедливу компенсацію все сильніше відходить від переговорних рамок до ширших структурних підходів, які зможуть краще підтримати невеликі і місцеві медіа та менше покладатимуться на добру волю техногігантів¹⁸⁸.

Заходи податкової політики, як-от **податок на доходи з цифрових послуг (DST), можуть запропонувати потенційно більш справедливий і сталий шлях** для забезпечення справедливої компенсації за журналістику. Поточна міжнародна податкова система не може адекватно впоратися з цифровізацією економіки, оскільки міжнародні компанії часто отримують прибуток від користувачів у країнах, в яких вони не мають фізичної присутності, а тому в них не виникає податкових зобов'язань щодо сплати податку на прибуток підприємств¹⁸⁹. Для боротьби з цією проблемою Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) **провела переговори щодо реформи**, яка зобов'яже великі міжнародні компанії платити податки в країнах, де знаходяться їхні споживачі. Це замінило б національні податки на доходи з цифрових послуг — форму податку, що стягується з валового прибутку великих міжнародних підприємств,

¹⁸⁸ Наприклад, <https://www.theguardian.com/media/2024/oct/23/labor-concerned-meta-may-sidestep-obligations-to-pay-for-news-as-media-bargaining-code-fight-reignites> та робота Centre for Media Transition Faculty of Law, University of Technology Sydney.

¹⁸⁹ Tax Foundation Europe, "Digital Services Taxes in Europe." (6 May 2025), <https://taxfoundation.org/data/all/eu/digital-services-taxes-europe/>.

отриманого від конкретної цифрової діяльності (наприклад, продажі через інтернет, цифрова реклама, використання даних, електронна комерція або стримінгові послуги) в цій юрисдикції. Проте на рівні ОЕСР не було досягнуто угоди. Спротив залишається особливо з боку Сполучених Штатів Америки, де знаходиться більшість компаній техногігантів.

На національному рівні **більше 30 країн запропонували або прийняли певну форму DST**¹⁹⁰. Як повідомляла організація Tax Foundation Europe у 2025 р. Австрія, Данія, Франція, Угорщина, Італія, Польща, Португалія, Іспанія, Швейцарія, Туреччина і Сполучене Королівство ввели в дію варіанти DST, націлені на великі цифрові компанії. Бельгія, Чеська Республіка, Латвія, Норвегія, Словаччина, Словенія та Німеччина¹⁹¹ заявили про намір ввести такий податок. ЄС також розглянув можливість додання податку на доходи з цифрових послуг до своєї програми видатків. Запропоновані і введені DST суттєво відрізняються за своєю структурою — оподаткування прибутків від онлайн-реклами, стримінгових послуг, таргетованої реклами, передачі даних користувача або комбінації деяких із них. Ставки оподаткування варіюються в діапазоні від 1,5 до 7,5 відсотків, а тимчасом Німеччина запропонувала 10-відсоткову ставку податку.

Австрія ввела DST, частина доходу від якого використовується на **підтримку журналістики**. DST — це 5-відсотковий збір із цифрової реклами (еквівалент 5-відсоткового податку на рекламу в друкованих медіа, на телебаченні та радіо), який застосовується до компаній з прибутком мінімум 25 мільйонів євро (EUR) на внутрішньодержавному ринку і 750 мільйонів євро (EUR) на глобальному ринку. Аналіз юридичного впливу, проведений перед введенням податку, підкреслює намір

190 R. Stotzky and A. Fano, "Taxation in the Digital Economy: Digital Services Taxes, Pillar One, and the Path Forward." *Bipartisan Policy Center* (26 October 2023), <https://bipartisanpolicy.org/blog/taxation-in-the-digital-economy-digital-services-taxes-pillar-one-and-the-path-forward/>.

191 The Economic Times, "Germany seeks to levy 10% tax on online platforms like Google." (29 May 2025), <https://economictimes.indiatimes.com/tech/technology/germany-seeks-to-levy-10-tax-on-online-platforms-like-google/articleshow/121490834.cms?from=mdr>.

використати частину доходу на підтримку журналістики¹⁹². У 2024 р. приблизно 20 мільйонів євро (EUR) доходу від податку було розподілено до фонду сприяння цифровій трансформації в медіасекторі¹⁹³. Цей фонд було створено в 2021 р. Ним керує незалежний регуляторний орган у галузі медіа. Загалом у 2024 р. податок приніс дохід у розмірі 124,1 мільйонів євро (EUR)¹⁹⁴.

У грудні 2024 р. після невдалих спроб поновити переговорні угоди Австралія оголосила про введення нового цифрового податку/збору¹⁹⁵ з метою оподаткування великих цифрових платформ та пошукових систем, якщо вони не погодяться ділитися прибутком із новинними медіа. Хоча точну ставку податку ще треба остаточно встановити, ініціатива спрямована на технологічні компанії, які мають щорічний прибуток більше 250 мільйонів австралійських доларів (AUD) від діяльності в Австралії, включно з компаніями Meta, Alphabet (Google) і ByteDance (TikTok). Влітку 2025 р. Комісія із захисту конкуренції Південної Африки запропонувала подібний підхід до застосування податку на цифрові послуги для перерозподілу коштів від платформ на користь медіа, якщо компанії добровільно не погодяться виплачувати медіа винагороду. Це збігається із результатами Дослідженням обставин ринку медіа і цифрових платформ Комісією із захисту конкуренції Південної Африки, в якому також містилася низка інших рекомендацій¹⁹⁶.

Оскільки традиційні рекламні прибутки, які колись підтримували медіаіндустрію, були поглинуті платформами техногігантів,

192 Ministerial Draft Bill (2019), Austrian Parliament, https://www.parlament.gv.at/dokument/XXVII/ME/132/fname_746835.pdf. Програма австрійського уряду на 2025-2029 рр. зобов'язується розглянути юридичне цільове призначення грошових засобів від цифрових податків/зборів на підтримку медіа, див. <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/bundeskanzleramt/die-bundesregierung/regierungsdokumente.html>.

193 <https://www.derstandard.at/story/3000000258137/26-werbemilliarden-aus-oesterreich-gehen-2024-an-google-tiktok-insta>

194 RTR Medien, Newsletter (19 March 2025), https://www.rtr.at/medien/aktuelles/publikationen/Newsletter/newsletter_2025/RTR_Medien_NL_01_2025/Werbeerloese-und-Digitalsteuer.de.html.

195 The New Daily, "Facebook, Google face new tax in push to fund news." (12 December 2024), <https://www.thenewdaily.com.au/news/national/2024/12/12/facebook-google-tax-news-funding>.

196 Дослідження обставин медіаринку і цифрових платформ (Media and Digital Platforms Market Inquiry) та пов'язані з цим документи див. на <https://www.compcom.co.za/media-and-digital-platforms-market-inquiry/>.

логічне обґрунтування цільового призначення доходу від DST на фінансування незалежних медіа суспільного інтересу набирає підтримку. Одним із підходів для обґрунтування цільового призначення є проведення паралелей із принципом «забруднювач платить», відомим у праві в галузі охорони довкілля¹⁹⁷. Залишаються відкритими запитання щодо того, що конкретно підлягає оподаткуванню, скільки надходжень повинно бути призначено для журналістики і як ці грошові засоби повинні бути розподілені, ким і яким організаціям. До критично важливих проблем належить **управління розподілом грошей з фонду:** чи це будуть робити незалежні органи чи державні органи, а також критерії для визначення того, які медіа відповідатимуть вимогам для отримання цільового фінансування. Запобіжники, що забезпечують прозорість, редакційну незалежність і орієнтацію на суспільний інтерес, будуть вкрай важливими для уникнення політизації та гарантування справедливого доступу, особливо для невеликих, місцевих і неприбуткових медіа. Членство в незалежному органі із саморегуляції та підзвітності можуть бути важливими індикаторами. **Керівним принципом у розподілі таких коштів повинні бути незалежність і плюралізм медіа.**

Висновок

Описані зусилля відзначають важливі кроки до більш справедливої екосистеми цифрових новин, але вони також піднімають критичні питання щодо ефективності, інклюзивності, впровадження і ризику посилення залежності від платформ техногігантів. Також поки що не відомо, як заходи можуть взяти до уваги тенденцію платформ поступово переходити на генеративний ШІ, який, як видається,

¹⁹⁷ Принцип «забруднювач платить» обстоює принцип, що той, хто спричиняє забруднення, повинен покривати витрати на заходи щодо боротьби із забрудненням. Аналогічно, платформи техногігантів можна розглядати як чинники негативного впливу на інформаційне середовище, оскільки вони відводять життєво важливі рекламні прибутки від медіа й отримують вигоду від новинного контенту, не виплачуючи адекватної компенсації. Аналіз різних спроб ввести DST див. у Аналітичний записці M20 (M20 Policy Brief) "A Digital Tax to Support Quality Journalism", Forum on Information and Democracy (September 2025), <https://informationdemocracy.org/2025/08/28/time-for-a-new-approach-a-new-policy-brief-calls-for-digital-taxes-to-fund-journalism>.

поетапно витісняє розповсюдження медіа контенту. Це означає, що альтернативні моделі розповсюдження контенту стають все більшою економічною необхідністю для медіа, оскільки покладання на платформи як головне джерело прибутку і доступу до аудиторії здається все більш ризикованим.

Також важливо зауважити, що, окрім політик безпосередньо спрямованих на забезпечення життєздатності медіа, законодавці також обмірковують, **як політичні заходи для індустрії можуть бути використані для сприяння незалежним медіа суспільного інтересу**. Визнання журналістики суспільним благом та засвідчення того, що найдорожчі та найбільш спрямовані на суспільний інтерес форми журналістики, наприклад, репортажі-розслідування, не можуть покладатися лише на сили ринку, вказує на **необхідність субсидій** і програм суспільної підтримки, які вже давно стали характерною рисою сектору медіа.

6.2 Короткострокові пом'якшувальні заходи для захисту життєздатності медіа

У цифровому ландшафті сьогодення **життєздатність медіа безпосередньо пов'язана із видимістю їхнього контенту**. Цифрові платформи і пошукові системи отримують суттєву користь від контенту медіа. Водночас вони часто приховують ключові дані про активність користувачів і результати реклами, обмежуючи здатність медіа розробляти конкурентні стратегії отримання прибутку. У **Спільній заяві щодо свободи медіа і демократії 2023 р.** (держателів мандату на моніторинг ситуації зі свободою слова Організації Об'єднаних Націй, ОБСЄ, Африканської комісії з прав людини і народів та Організації американських держав) підкреслюється, що **державам необхідно стимулювати платформи** робити свій внесок у сталість медіа та різноманітний медіа ландшафт, включно з урівноваженням інфраструктурних залежностей медіа. У Спільній заяві також виділяється, що платформам необхідно виплачувати справедливую компенсацію за використання і монетизацію контенту медіа¹⁹⁸.

У цьому контексті необхідно вжити низку **політичних заходів задля**

¹⁹⁸ Joint Declaration on Media Freedom and Democracy, Organization for Security and Co-operation in Europe (2 May 2023), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/542676>.

забезпечення справедливого, плюралістичного і сталого середовища медіа в добу платформ техногігантів і ШІ.

Забезпечення справедливої компенсації

Держави повинні впровадити, розвинути або покращити регуляторні рамки, щоб забезпечити справедливу винагороду за роботу медіа і журналістський контент, що використовується для отримання рекламних прибутків¹⁹⁹ або навчання моделей генеративного ШІ. Для цього вивчалися різноманітні **можливості для розробки політики**, включно з добровільними угодами, спільним регулюванням, авторським правом, законодавством про захист конкуренції та податком на доходи з цифрових послуг. Кожна з них вимагає запобіжників для забезпечення ефективності та захисту принципів справедливості та плюралізму. **Запобіжники** мають також не допускати контролю медіа, гарантуючи, що системи компенсації не вкоренять владу платформ або державний контроль за рахунок незалежної журналістики.

Оскільки добровільні угоди та угоди про спільне регулювання продемонстрували обмежену ефективність або навіть непередбачувані наслідки, як-от пряма заборона новинного контенту (аналіз див. у попередньому розділі), держави повинні **створити чіткі регуляторні рамки, забезпечені правовою санкцією**. Це має передбачати правові обов'язки, незалежний нагляд та пропорційні санкції, щоб забезпечити виконання угод, водночас захищаючи журналістику суспільного інтересу та плюралізм медіа. Моделі виплати компенсацій повинні поважати принципи суспільного інтересу, плюралізму, різнобічності, сталості, справедливості,

¹⁹⁹ Рада Європи визнала, що цифровим платформам необхідно робити внесок у збереження якісної журналістики у зв'язку з їхнім домінуванням над розповсюдженням і монетизацією контенту, див. CM/Rec(2022)4, Recommendation of the Committee of Ministers to member States on promoting a favourable environment for quality journalism in the digital age, <https://search.coe.int/cm?i=0900001680a5ddd0>. У Спільній заяві щодо свободи медіа і демократії 2023 р. чотири держателі мандату на моніторинг ситуації зі свободою слова закликали держави стимулювати великі платформи сприяти стійкості медіа, див. <https://www.osce.org/files/f/ documents/3/2/542676.pdf>.

колективності, прозорості, підзвітності, незалежності, а також результат (як описано в документі «*Техногіганти і журналістика: принципи справедливої компенсації*»)²⁰⁰.

Якщо держави вирішать підтримувати **переговорні кодекси і рамки** або робити їх обов'язковими (чи то через законодавство про авторське право, чи то через політику із захисту конкуренції), то в них слід закріпити перелічені нижче **основні принципи**. Державам необхідно:

- Заохочувати **процеси участі** в переговорах між платформами і медіа, забезпечуючи представництво невеликих медіа, журналістів і різнобічних голосів.
- Уможливлувати і підтримувати **колективні переговори** для медіа, щоб вони могли домовлятися з платформами техногігантів із позиції сили.
- Розробити механізми підтримки і захисту **плюралізму голосів у медіа**.
- Забезпечити, щоб винагорода сприяла і була корисна **журналістиці суспільного інтересу**, гарантуючи справедливу підтримку в плюралістичному, різнобічному і місцевому медіаландшафті.
- Забезпечити процеси, які сприяють сталості, справедливості і прозорості, а також контроль цих процесів **незалежними органами**. **Регулярні оцінювання** повинні гарантувати, що результати узгоджуватимуться з основними цінностями, як-от довгострокова незалежність, рівність і суспільний інтерес.

У переговорні кодекси і рамки слід також інтегрувати заходи для управління **ризиком дій у відповідь з боку платформ**

²⁰⁰ Global Forum for Media Development, Big Tech and Journalism - Principles for Fair Compensation, <https://gfmd.info/engagements/big-tech-and-journalism-principles-for-fair-compensation/>.

(наприклад, компанії припиняють поширювати новини, як це спостерігається в Канаді та інших країнах). Все частіше для досягнення цього розглядається інтеграція вимог щодо обов'язкового розміщення, потенційно заходячи ще далі з вимогою не тільки надавати доступ до контенту медіа, але й також забезпечувати його позначення і пошукову доступність.

Вивчення можливості впровадження вимог щодо обов'язкового розміщення

У результаті реакції техногігантів на спроби регулювання (дії у відповідь, повне блокування новин, інтенсивне лобювання тощо) декілька держав вивчали можливість впровадження **норм, щоб зобов'язати платформи техногігантів розміщувати журналістський контент і контент медіа, що відповідає регуляторним стандартам** і принципам саморегуляції, а також гарантувати не лише базовий доступ до такого контенту, але й можливість його знаходження і позначення відповідно до чітких і вимірюваних критеріїв. Такий підхід відомий в контексті телекомунікацій і кабельного телебачення і може передбачати проголошення певних сервісів або функцій, що надають такі суб'єкти, суспільними послугами, щоб накласти на них обов'язок універсального обслуговування. Проте такі механізми є спірними і **повинні створюватися тільки з обережністю**, оскільки вони можуть вкоренити владу, бути неефективними і створити рівень небажаного контролю над вирішенням того, хто відповідає вимогам для отримання пільг (а хто ні).

Рішення проблеми ринкової концентрації в галузі алгоритмічної реклами

Держави і міжурядові організації повинні боротися зі зростаючим домінуванням платформ техногігантів на світовому ринку реклами. Ці платформи техногігантів одночасно виступають посередниками і прямими конкурентами медіа на ринку реклами, де однорідне конкурентне середовище спотворено.

- Держави повинні забезпечити **більш справедливий розподіл рекламних прибутків, які платформи техногігантів отримують від** поширення та інших способів використання **журналістського контенту** на своїх сервісах.
- Державам слід також **докласти більше зусиль, щоб забезпечити демонетизацію дезінформації і шахраїв.**

Стимулювання рекламодавців інвестувати в журналістику суспільного інтересу

Держави повинні посилити зусилля, щоб використати рекламодавців як важливих акторів для підтримки незалежної журналістики і журналістики суспільного інтересу, а також культивування якості, а не клікбейту. Можна винести уроки зі спроб індустрії (e.g., Internews, Ads4Media)²⁰¹ або ініціатив Європейської асоціації рекламодавців. Аргументи щодо репутації бренду та безпеки можуть бути використані паралельно із вже впровадженими підходами до запобігання рекламі жорстокого екстремістського контенту або дезінформації. Загалом фокус уваги необхідно зосередити на **корпоративній соціальній відповідальності**, щоб додати відповідальність за рекламу в обговорення бізнесу і прав людини. Держави можуть стимулювати такі ініціативи, в тому числі пропонуючи податкові пільги або спеціальне списання на збитки витрат на рекламу в суспільному інтересі.

Впровадження цифрових податків/зборів для підтримки медіа суспільного інтересу

Державам слід ввести цифрові податки/збори або податки на цифрові послуги платформ техногігантів і **розподілити цей прибуток на підтримку незалежних медіа суспільного інтересу**. Для забезпечення ефективності, справедливості і підзвітності розподіл коштів повинен **базуватися на чітких і прозорих критеріях, а керувати ним повинні**

201 <https://www.ads4media.online>

незалежні органи із вбудованими запобіжниками проти політичного або іншого неналежного впливу. Критерії розподілу повинні брати до уваги дотримання редакційної незалежності, плюралізму і суспільному інтересу, а також охоплювати місцеві, суспільні або інноваційні цифрові медіа.

Забезпечення спільного використання даних

Державам слід вимагати, щоб платформи надавали **дезагреговані дані щодо взаємодії користувачів** із контентом медіа і щодо рекламних прибутків, створених завдяки контенту медіа, щоб медіа могли зрозуміти, як платформи технологічних гігантів монетизують їхній контент. У цьому питанні можуть надихнути такі закони, як Акт ЄС про цифрові ринки.

Вирішення питання генеративного ШІ

Державам необхідно визнати генеративний ШІ новою галуззю, яка потребує регулювання²⁰², включно з прозорістю даних, що використовуються для навчання, згодою на використання контенту і справедливою винагородою за це, а також нові стандарти підзвітності за згенерований ШІ контент. Це вимагає як стійкого примусового забезпечення дотримання авторського права, так і потенційно нових регуляторних систем, адаптованих до реальності і життєвого циклу генеративного ШІ. Загалом посилення захисту авторського права в контексті цифровізації і ШІ надзвичайно важливе не тільки для **охорони економічних інтересів правовласників, але й для підтримання цілісності, сталості і різнобічності інформаційної екосистеми**. Це стосується як використання контенту для навчання моделей генеративного ШІ, так і для використання контенту з метою створення стислих викладів, відповідей та інших продуктів.

202 Forum on Information and Democracy, *AI as a Public Good: Ensuring Democratic Control of AI in the Information Space*. (February 2024).

На цей момент через відсутність прозорості щодо походження масивів даних неможливо визначити, в якому обсязі та як саме контент медіа використовується в розробці та забезпеченні функціонування систем генеративного ШІ. Надзвичайно важливо встановити забезпечені правовою санкцією права для медіа і журналістів стосовно використання їхнього контенту для навчання ШІ та програм²⁰³, зокрема через:

- **Право на отримання інформації.** У медіа має бути можливість вимагати повної прозорості щодо того, чи використовується їхній контент, і якщо використовується, то як і в якому обсязі, у масивах даних для навчання ШІ, а також у процесах донавчання або генерування з доповненою вибіркою інформації (RAG)²⁰⁴.
- **Право погодитись.** Медіа як правовласники повинні мати повноваження вирішувати, чи може їхній контент бути використаний в системах ШІ, які є комерційними або чітко не визначені як системи в суспільному інтересі із запобіжниками щодо незалежності та плюралізму. Це стосується контенту, що використовується для навчання, надання контексту або посилань для відповідей систем ШІ, або будь-яких пов'язаних з їхнім матеріалом дій на основі вхідних даних. Правовласники повинні мати **право відмовитися** від подальшого використання на будь-якому етапі, а також мати доступ до ефективних засобів правового захисту.
- **Право на справедливу компенсацію.** Коли контент медіа використовується для навчання або управління системами ШІ, правовласники повинні отримати винагороду, співрозмірну до цінності, яку цей контент створив.

Ці права надзвичайно важливі для захисту не тільки економічної життєздатності медіа, але й для цілісності журналістики.

²⁰³ Там само, частина 1(f).

²⁰⁴ Генерування з доповненою вибіркою інформації (RAG) — це техніка, що покращує роботу великих мовних моделей шляхом під'єднання їх до зовнішніх джерел знань, як-от контенту медіа, щоб включити інформацію з цих джерел у їхні відповіді.

Підтримка інновацій в галузі медіа

Державам слід забезпечити цільову державну підтримку і стимули для **цифрової трансформації, експериментування та інновацій** у журналістиці та форматах медіа (із вбудованими запобіжниками щодо прозорості), що служитимуть інтересам користувачів у тому, щоб бути поінформованими, і запобігатимуть політизації інструмента.

Диверсифікація джерел прибутків для медіа

Держави повинні сприяти сталим моделям фінансування завдяки суміші:

- сприятливих політик оподаткування або виключень для медіа (наприклад, списання на збитки витрат на благодійну підтримку медіа суспільного інтересу, підписки або податкові стимули для рекламодавців);
- прозорих і незалежних механізмів державного фінансування з чіткими критеріями підтримки журналістики суспільного інтересу і плюралізму медіа, з конкретними формами компенсації для місцевих і регіональних медіа, особливо в авторитарних контекстах, де незалежні медіа зазнають тиску з боку влади;
- механізмів фінансування громадянами (наприклад, підписки, мікроплатежі, платформи для благодійних внесків, а також аналіз новітніх механізмів, як-от «ваучерів на журналістику»²⁰⁵ для громадян із метою прямого фінансування медіа за їхнім вибором); і
- грантів на інновації, щоб стимулювати нові форми журналістики та залучення аудиторії.

²⁰⁵ «Ваучери на журналістику» — це механізми державного фінансування, за яких люди отримують фіксовану грошову суму, яку вони можуть призначити самостійно вибраним медіа. Вони створені для того, щоб дати людям пряму можливість підтримати журналістику.

VIGILANCE

VIGILANCE

VIGILANCE

VIGILANCE

VIGILANCE

VIGILANCE

7. ПИЛЬНІСТЬ МЕДІА (БЕЗПЕКА)

У цьому розділі розглядаються політичні заходи для посилення пильності медіа (у значенні «безпека журналістів»). У першій частині розглядаються підходи до політики та регулювання і висвітлюються винесені уроки. У другій частині державам надаються рекомендації щодо захисту і сприяння безпеці журналістів в онлайн-середовищі.

7.1 Політичні і регуляторні ініціативи з посилення пильності медіа та безпеки журналістів

Розуміння безпеки журналістів вимагає **дворівневого підходу**. По-перше, безпеку слід розуміти як таку, що охоплює **різнобічні реальності та ідентичності журналістів, що знаходяться на перетині**. По-друге, всебічне розуміння безпеки також має враховувати **взаємозв'язок зі структурними проблемами медіа**, особливо видимістю та життєздатністю.

Аналіз ініціатив із безпеки журналістів вимагає **холістичного підходу**, як зазначено в **Рішенні Ради міністрів ОБСЄ щодо безпеки журналістів**²⁰⁶ та **стандартній системі ЮНЕСКО щодо безпеки журналістів**, згідно з якими держави повинні запобігати, переслідувати в судовому порядку та карати насильство проти журналістів²⁰⁷. Якщо спиратися на цю систему, то це означає розгляд усіх основних вимірів безпеки:

- фізичний;
- психічне/емоційне здоров'я;
- юридичний та економічний;
- цифровий;
- аспекти з урахуванням гендеру та ідентичності.

Ці виміри слід брати до уваги до, під час та після випадків насильства²⁰⁸, щоб вийти за межі довголітньої бінарності офлайн- та онлайн-погроз, які тривіалізували серйозність онлайн-насильства і пов'язаної з ним шкоди.

У цьому розділі досліджуються політики та спроби регулювання, зосереджені на безпеці журналістів, та розглядається питання онлайн-насильства на платформах техногігантів. Під онлайн-насильством слід розуміти шкоду, що завдається в цифровому середовищі або вчинену із застосуванням технологічних засобів, особливо на платформах соціальних мереж та у відповідних месенджерах. Різноманітні месенджери все частіше набувають характеристик, що роблять їх подібними до платформ, і все частіше стають основним

206 OSCE Ministerial Council Decision No. 3/18 on the Safety of Journalists, MC.DEC/3/18, <https://www.osce.org/chairpersonship/406538>.

207 UN. *The United Nations Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity*. (2012), <https://www.ohchr.org/en/safety-of-journalists/un-plan-action-safety-journalists-and-issue-impunity>.

208 Підкреслено в UNESCO Guidelines for the Implementation of the UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity, див. <https://www.unesco.org/en/safety-journalists/un-plan-action>; Office of the OSCE Representative on Freedom of the Media, *Countering online violence: Guidelines for monitoring online violence against female journalists*. (October 2023), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/554098>; Office of the OSCE Representative on Freedom of the Media, Communique by the OSCE RFoM on Media Pluralism, Safety of Female Journalists and Safeguarding Marginalized Voices Online (Communique No. 1/2019), <https://www.osce.org/files/2019-02-21%20SOFJO%20Communique.pdf>.

майданчиком для онлайн-наси́льства, екстремістів і суб'єктів, які поширюють дезінформацію. Платформа Telegram, наприклад, дозволяє використовувати різні способи комунікації — від особистих повідомлень до відкритих каналів — майже без модерації або регулювання²⁰⁹. Як інший приклад, платформа Viber до травня 2024 р. дозволяла безкоштовно створювати ботів для швидкого і масового поширення повідомлень²¹⁰.

До онлайн-наси́льства належать харасмент, булінг, дискредитація, переслідування, доксинг, сексуальне домагання, крадіжка персональних даних, дискримінаційна риторика, сексуальне насильство із використанням зображень або відео, цілеспрямовані наклепницькі кампанії, стеження і кібератаки²¹¹. Онлайн-наси́льство часто супроводжується відступом від демократії, політичною поляризацією або безчинством²¹², особливо сильно наслідки відчуваються в державах зі слабкими демократичними інституціями або слабким верховенством права²¹³.

Більшість форм онлайн-наси́льства є неприпустимими згідно з «Умовами користування» платформ техногігантів, а тому повинні були б зупинятися через їхні системи модерації контенту. **Загалом під модерацією контенту розуміють різноманітні автоматизовані або під керівництвом людини інструменти і заходи для видалення або**

209 Institute for Strategic Dialogue, *Researching the Evolving Online Ecosystem: Barriers, Methods and Future Challenges* (2022), https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2022/07/Researching-the-Evolving-Online-Ecosystem_Main-report.pdf.

210 M. O. Rosenblat et al, *Covert Campaigns: Safeguarding Encrypted Messaging Platforms from Voter Manipulation* (2024), <https://bhr.stern.nyu.edu/publication/safeguarding-encrypted-messaging-platforms>.

211 M. Žuffová and R. Carlini, "Safety of journalists in Europe: Threats and best practices to tackle them." In *Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. RSCAS 2021/43* (2021), p. 13, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3829514.

212 UNESCO, *The Chilling: global trends in online violence against women journalists*. Research Discussion Paper (2021), p.13.

213 Аналогічно вбивства журналістів можуть бути пов'язані з високим рівнем корупції в країнах. Див. M. Žuffová and R. Carlini, "Safety of journalists in Europe: Threats and best practices to tackle them." In *Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. RSCAS 2021/43* (2021), p. 13; C. Tenove et al., *Not just words - How reputational attacks harm journalists and undermine press freedom*. Global Reporting Center (2023), <https://globalreportingcentre.org/reputational-attacks/>.

зменшення видимості певних типів контенту, що суперечать закону або внутрішнім політикам платформ²¹⁴.

Такі процедури пропонують механізми виправлення, як-от кнопки повідомлення про порушення, фільтрування і блокування. У більшості випадків вони автоматизовані майже без жодної участі людини у процесі виправлення наслідків.

У таблиці нижче продемонстровані **наявні зараз процеси модерації контенту**. Деякі заходи платформи вживають упереджувально, а деякі заходи вживаються, тільки коли на контент скаржаться користувачі або довірені партнери, включно із застосуванням каналів ескалації. У процесі модерації контенту окремі елементи контенту можуть бути видалені, зроблені менш видимими, марковані (наприклад, як дезінформацію), понижені в пріоритеті або демонетизовані, а деякі функції облікового запису, визнані відповідальними за контент, можуть бути відключені. Помилки у прийнятті таких рішень, чи то стосовно видалення правомірних висловлювань, чи то стосовно бездіяльності щодо підбурювання до насильства, можуть мати серйозний вплив на безпечність середовища для журналістів.

Хоча модерацію контенту часто сприймають як концепцію нижчого рівня (для боротьби зі шкодою, завданою бізнес-моделями, що керуються активністю користувачів, та відсутністю ефективної підзвітності на вищому рівні), вона охоплює низку технічних інструментів і процедур, які можуть бути вкрай важливими для забезпечення онлайн-безпеки журналістів. Такі функції безпеки спроектовані для захисту людей від шкоди шляхом запобігання, зниження або управління впливом онлайн-насильства. Як показано в таблиці нижче, обмежена кількість функцій безпеки виконує роль профілактичних заходів. Більшість функцій є реакційними та автоматизованими. Функції, які активуються користувачем, спроектовані так, щоб

214 Article 19, *Content Moderation and Freedom of Expression Handbook*. (August 2023), p. 5, <https://www.article19.org/wp-content/uploads/2023/08/SM4P-Content-moderation-handbook-9-Aug-final.pdf>.

дати людині контроль над її особистим досвідом взаємодії з платформою, а не застосовувати санкції проти порушників²¹⁵.

Функції безпеки	Інструменти	Ключові характеристики
Політика	В «Умовах користування» та «Правилах спільноти» визначено і перелічено порушення та інструменти модерації контенту	Вони являють собою договірну угоду між платформою і користувачем. У них зазначаються різні форми онлайн-насильства, які не дозволені на її сервісі.
Виявлення	Технологія цифрового хешування ²¹⁶ , розпізнавання зображень, обробка природних мов (ОПМ) ²¹⁷	Упереджувальні фільтри запобігають завантаженню контенту на платформу. Застосовуються переважно у випадках контенту із сексуальною експлуатацією дітей та екстремістськими/терористичними матеріалами, а також меншою мірою використовується для спеціального захисту журналістів/журналістики. Моделі обробки мов можуть допомогти виявляти онлайн-насильство проти журналістів.

²¹⁵ K. Lo, *Toolkit for Civil Society and Moderation Inventory*. Meedan (November 2020), <https://meedan.com/post/toolkit-for-civil-society-and-moderation-inventory>.

²¹⁶ Office of the OSCE Representative on Freedom of the Media, *Spotlight on Artificial Intelligence and Freedom of Expression - A Policy Manual*. (2021), p.34.

²¹⁷ Обробка природних мов (ОПМ) — це галузь штучного інтелекту (ШІ), що дозволяє комп'ютерам розуміти і генерувати людську мову та уміло з нею поводитися. Для отримання детальної інформації див. С. Eppright, "What is natural language processing (NLP)?" *OCI* (25 March 2021), <https://www.oracle.com/uk/artificial-intelligence/what-is-natural-language-processing/>.

Винесення рішення, примусове виконання, оскарження	Реакційні інструменти Механізми повідомлення про порушення слугують для фіксування і подання («повідомлення») скарг стосовно порушень внутрішніх політик. Такі параметри і подальші процеси винесення рішень застосовуються як до контенту, так і до облікових записів користувачів. Натискання кнопки повідомлення про порушення запускає процес винесення рішення щодо предмету скарги. Якщо буде встановлено факт порушення, то контент/обліковий запис буде видалено або його буде зроблено менш видимим/доступним. У деяких випадках, залежно від платформи та її політик, людина може оскаржити рішення в процесі апеляції. Більшість процесів повністю або напівавтоматизовані, також завдяки різноманітним системам обробки природної мови (ОПМ) і чат-ботам. Відкрито не оголошується, коли і як у процес вступають люди-модератори.	
Функції, які активуються користувачем	Блокування, тимчасове приховування, обмеження контенту, приховування/ видалення дописів, припинення відстеження/ видалення друзів, обмеження взаємодії з контентом	Ці інструменти слугують різним цілям. Блокування перериває доступ до певного контенту або облікових записів, а тимчасове приховування робить певний контент невидимим. Обмеження дозволяє журналістам позначати шкідливий контент, щоб він не був видимим для всіх, а також архівувати його для подальшого видалення або перевірки.

Таблиця 4. Огляд функцій безпеки на різних платформах.

Аналіз поточних механізмів безпеки

Хоча певні функції безпеки є частиною політик платформи і (сильно автоматизованих) практик управління контентом, більшість функцій покладає тягар захисту на кожного окремого журналіста. Більше того, коли подається звіт про загрозу безпеці, журналісти мають небагато контролю над процесом винесення рішення, що створює ризик погіршення ситуації з безпекою. Наявні функції безпеки і відповідні механізми відновлення порушених прав загалом характеризувалися як такі, яким бракує ефективності²¹⁸. Довгостроковий вплив таких функцій на харасмент поки що невідомий.

Відсутність ефективності також пов'язана з відсутністю видимих даних. Доступ до доказів, включно з даними, пов'язаними з видимістю медіа та безпекою, великою мірою відсутній, незважаючи на недавно введений обов'язок звітування про прозорість. Фактичний «обсяг шкоди»²¹⁹ переважно оцінюється на основі фрагментованих наукових досліджень, поглиблених досліджень, даних із досвіду журналістів, спроб моніторингу регіональними і місцевими медіа та спорадичної інформації, яку повідомляють платформи техногігантів²²⁰. Наявні звіти, як-от *Transparency and Systemic Risk Assessments*, опублікований в рамках DSA, показують лише доволі розмиту картину фактичного масштабу онлайн-насилства та ефективності модерації контенту, не виносячи

218 Наприклад, <https://onlineviolenceresponsehub.org/> та V. Vilks and E. Vialle, *No excuse for abuse*. PEN America (2021), <https://pen.org/report/no-excuse-for-abuse/>.

219 S. B. Micova, *What is the harm in size? A preliminary assessment of the European Commission's approach to market power in the media sector*. Centre for Regulation in Europe (CERRE) (2021), <https://cerre.eu/publications/what-is-the-harm-in-size/>.

220 Наприклад, див. UNESCO, *Online violence against women journalists: A global snapshot of incidence and impacts*. (2020) <https://globalreportingcentre.org/reputational-attacks/>; Monitoring of safety of journalists threats: Media Freedom Rapid Response monitoring efforts, <https://www.mfrr.eu/monitor/>; Safe journalists, Western Balkan Regional Monitoring Network, <https://safejournalists.net/>; C. Tenove et al., *Not just words - How reputational attacks harm journalists and undermine press freedom*. Global Reporting Center (2023); Додаткову наукову роботу L. Loureiro див. на <https://www.icfj.org/our-work/not-just-words/>; S. Dunn et al., *Supporting safer digital spaces: A report on gendered online harms and the need for action*. Centre for International Governance Innovation (2022), <https://www.cigionline.org/publications/supporting-safer-digital-spaces/>.

журналістів в окрему групу²²¹. У зв'язку з відсутністю достатньої інформації, включно з дезагредованими даними, що визначають облікові записи журналістів та медіа, неможливо оцінити конкретний вплив модерації контенту, пов'язаного з насильством проти журналістів²²².

На додаток до цих функціональних і технічних недоліків, **треба відмітити ще три інших пункти.**

- Загальний **зв'язок між модерацією контенту і видимістю медіа** (наприклад, зниження пріоритету, тіньовий бан і маркування контенту) вивчений недостатньо. Законодавцям слід взяти до уваги, що **будь-які заходи в галузях видимості і життєздатності медіа імовірно вплинуть на безпеку журналістів**. Наприклад, якщо журналісти ставлять собі за мету підвищити активність користувачів, то це може наразити їх на вищий ризик онлайн-насильства²²³. Скорочення прибутків медіа можуть змусити їх обмежити інвестиції в заходи безпеки, знизити оплату праці журналістів або звільнити працівників, ще більше ослаблюючи економічну і безпекову ситуацію журналістів, у той час як платформи техногігантів скорочують відділи довіри та безпеки, що працюють над політиками і продуктами для запобігання онлайн-харасменту²²⁴.
- Зі значною частиною **онлайн-насильства** (наприклад, транснаціональна агресія в цифровому середовищі, інтерактивні дипфейки)²²⁵, включно з масовим кібербулінгом,

221 Із прикладом такого звіту про прозорість можна ознайомитись тут: Meta, *EU Digital Services Act: Transparency Reports for Very Large Online Platforms*. (26 April 2024), p. 15, <https://transparency.meta.com/reports/regulatory-transparency-reports/>.

222 Center for Democracy and Technology, *Civil Society Responds to DSA Risk Assessment Reports: An Initial Feedback Brief*. (17 March 2025), <https://cdt.org/insights/dsa-civil-society-coordination-group-publishes-an-initial-analysis-of-the-major-online-platforms-risks-analysis-reports/>.

223 V. Vilks and E. Vialle, *No excuse for abuse*. PEN American (2021), <https://pen.org/report/no-excuse-for-abuse/>.

224 M. Motyl and G. Ellingson, *The Unbearably High Cost of Cutting Trust and Safety Corners*. Tech Policy.Press (4 January 2024), <https://www.techpolicy.press/the-unbearably-high-cost-of-cutting-trust-safety-corners>.

225 T. L. Harel, *The State of Online Harassment and Opportunities for Collaboration*. Online SoS (2020), p. 27-29, <https://drive.google.com/file/d/10tF2fcdBkldOT9Qm9lAbkF-oyQxl-xzj/view>; N. Aljizawi et al., *No Escape: The Weaponization of Gender for the Purposes of Digital Transnational Repression*. Research Report The Citizen Lab (December 2024), p. 3-6.

що часто координується через безліч облікових записів ботів і поширюється на різних платформах, не можна ефективно боротися чинними системами модерації контенту.

- **Згідно зі змінами в політиці модерації контенту компанії Meta** в січні 2025 р., на додаток до загального зниження пріоритету безпекової інфраструктури і модерації, зараз Meta **категоризує контент**, який порушує «Умови користування», **за шкалою «від менш до більш серйозного»**, тобто за більш суб'єктивною й **аморфною системою з невизначеними критеріями**. Meta оголосила, що лише порушення, позначені як «більш серйозні», проходять автоматичну модерацію. Контент, позначений як «менш серйозний», буде видалено або зроблено менш видимим тільки після повідомлення користувачем про порушення, але зі значним застереженням, що користувач, який повідомляє про порушення, повинен мати певний рівень довіри на платформі²²⁶. Поки що не відомо, як це вплине на безпеку користувачів і особливо журналістів, які користуються послугами Meta, але перспективи не надто оптимістичні, враховуючи оцінки збільшення обсягів онлайн-насилення після внесення схожих змін у політику платформи X/Twitter²²⁷.

Ефективність (міжнародних) національних регуляцій

Регулювання платформ у ЄС, особливо положення DSA, пов'язані із системними ризиками, модерацією контенту, вимогами до комплексної перевірки, довіреними організаціями та механізмами позасудового вирішення

226 J. Hendrix, "Transcript: Mark Zuckerberg Announces Major Changes to Meta's Content Moderation Policies and Operations." *Tech Policy Press* (7 January 2025), <https://www.techpolicy.press/transcript-mark-zuckerberg-announces-major-changes-to-metas-content-moderation-policies-and-operations/>.

227 Аналіз онлайн-насилення на платформі Twitter і змін у політиці див., наприклад, у документальному фільмі BBC Panorama та International Center for Journalists and the University of Sheffield (July 2023), <https://www.bbc.co.uk/programmes/m001jwb5>. Перші оцінки гендерно зумовленого насильства на платформі Meta, проведені European Observatory of Online Hate, див. "How Meta's new Content Moderation Policies affect Gender-based Violence (June 2025), <https://eooh.eu/articles/meta/online/gender/based/violence/content/moderation>.

спорів, є актуальним для безпеки журналістів²²⁸. Згідно зі статтею 22 DSA довірені організації²²⁹, призначені національними координаторами з цифрових послуг (DSC), відіграватимуть інструментальну роль у визначенні і повідомленні про незаконний контент, включно з націленим на журналістів, для запуску швидкої і ретельної перевірки контенту.

Призначення DSC Німеччини організації громадянського суспільства, що займається питаннями мови ворожнечі, пропонує цікаве приклад застосування цього положення на практиці. Окрім того, положення DSA щодо позасудового вирішення спорів²³⁰ показує журналістам шлях, як оскаржити рішення платформ техногігантів, якщо їхні відповіді були неналежними або непропорційними.

ЕМФА також може служити важливим запобіжником. У статті 4 зокрема пропонується **особливий захист для журналістських джерел шляхом заборони стеження з боку держави**, окрім як із попередньо отриманим дозволом суду або незалежного органу або у виняткових та екстрених випадках. Проте ці «виняткові та екстрені випадки» чітко не сформульовані і були визнані потенційними лазівками, які можуть підрвати ефективність захисту для журналістів²³¹. Подальші закони на національному рівні повинні також містити механізми нагляду, щоб забезпечити, що «закони є захищеними від зловживань»²³².

228 European Commission, *Study on putting in practice by Member States of the Recommendation on the Protection, Safety, and Empowerment of Journalists - Final Report*. Publications Office of the European Union (2024), p.49, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bca5a5bd-090a-11ef-a251-01aa75ed71a1/language-en>.

229 Bundesnetzagentur, First Approval for Trusted Flagger for Online Platforms in Germany, Bundesnetzagentur Press (2024), https://www.bundesnetzagentur.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2024/20240927_DSC_Trusted_Flagger.html.

230 N. Shengelia, "Trusted Flaggers and the Digital Services Act: Extraterritorial Implications for Georgia as an EU Candidate Country." *3CL Foundation* (6 January 2025), www.3cl.org/trusted-flaggers-and-the-digital-services-act-extraterritorial-implications-for-georgia-as-an-eu-candidate-country/.

231 J. E. Kermer, "Article 4 of the European Media Freedom Act : a missed opportunity? : assessing its shortcomings in protecting journalistic sources" In *Papers from the Eleventh International Scientific Conference of the European Studies Department: The agenda of the new EU institutional cycle* (Sofia, Minerva 2024), p. 193, <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/77470>.

232 Там само.

Ефективність DSA та EMFA залежатиме від впровадження та масштабів, в яких вони впливатимуть на поведінку платформ на практиці, також стосовно безпеки журналістів. Наприклад, вузька сфера оцінки нелегального контенту, проведена довіреними організаціями, або механізми позасудового вирішення спорів щодо контенту можуть на практиці виключати різні форми онлайн-насильства. Проте позитивним є те, що створення механізмів апеляції і довірених організацій за певних обставин буде доступне і громадянам країни з-за меж ЄС.

Регламент ЄС щодо цифрових платформ надихнув декілька юрисдикцій на створення національних регуляторних систем із питань онлайн-безпеки. Наприклад, Закон Великої Британії про безпеку в інтернеті й Акт Канади про онлайн-шкоду значною мірою збігаються з регуляторною логікою DSA, але розширюють сферу дії для боротьби з конкретними формами шкідливого контенту²³³.

У державах-учасниках ОБСЄ національні законодавці запровадили захист на підставі статі для журналісток, визнаючи підвищений ризик, на який вони наражаються онлайн. Як один із найперших міжнародних захисників свободи медіа Представник ОБСЄ з питань свободи медіа визнав онлайн-напади на журналісток систематичним викликом для свободи медіа ще у 2015 р. і з того часу надавав керівництво з політики щодо гендерно зумовлених заходів безпеки²³⁴.

У 2018 р. шляхом Рішення Ради міністрів щодо безпеки журналістів усі держави-учасниці ОБСЄ взяли на себе зобов'язання здійснювати ефективні заходи для покращення безпеки журналістів, явно визнаючи чіткі ризики, з якими стикаються журналістки, особливо в цифровому середовищі²³⁵. Крім того, у 2023 р. коаліція з 45 держав-учасниць

233 Це також відзначається у внеску Ofcom до цієї ініціативи, <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/581821>.

234 Більш детальну інформацію див. у проєкті RfOM ОБСЄ щодо безпеки журналісток онлайн (Safety of Female Journalists Online, SOFJO), <https://www.osce.org/fom/safety-female-journalists-online>.

235 OSCE Ministerial Council Decision No. 3/18 on the Safety of Journalists, MC.DEC/3/18, <https://www.osce.org/chairpersonship/406538>.

зобов'язалася закликати цифрові платформи краще виконувати свої обов'язки поважати права журналісток і будувати свої політики і практики навколо прав людини²³⁶. Нещодавно декілька держав-учасниць ОБСЄ²³⁷ кодифікували кримінальні заборони, націлені на поширення інтимних зображень без згоди (NCDII), включно з дипфейками. На додаток, численні держави-учасниці ОБСЄ привели свої правові системи у відповідність до Стамбульської конвенції Ради Європи²³⁸, яка прямо бореться з насильством у цифровому середовищі. Проте прогалини залишаються, включно з примусовим виконанням рішень судів та відповідальністю порушників і посередників. У 2018 р. у дослідженні InternetLab відмічалось, що в більшості законів щодо NCDII не роз'яснено відповідальність платформ або не накладено зобов'язання видаляти контент²³⁹.

Національне законодавство, спрямоване на захист журналістів від насильства, вчиненого за допомогою технологій, майже відсутнє, а механізми захисту досі переважно перебувають у сфері дії рамок кримінальної юстиції. Наявним механізмам співпраці між правоохоронними органами і платформами зазвичай бракує прозорості, що робить оцінку масштабів та операційних процедур, а також виявлення потенційних зловживань майже неможливими. Спираючись на обмежену наявну інформацію²⁴⁰, така співпраця, схоже, зосереджується в першу чергу на тяжких кримінальних злочинах, як-от жорстоке поводження з дітьми і тероризм, залишаючи не зрозумілим, чи докладаються якісь скоординовані зусилля для боротьби з

236 OSCE Joint Statement on the Safety of Women Journalists (2023), <https://www.osce.org/chairpersonship/559833>.

237 Share Foundation, *Revenge porn: Comparative analysis in South East Europe*. (May 2022), https://cms.seedigitalrights.network/wp-content/uploads/2022/05/Comparative-analysis_short-version_non-consensual-processing.pdf; L. Scepanovic, "Revenge Porn is Punishable by Law in Montenegro." *Radio Free Europe* (20 December 2022), <https://www.slobodnaevropa.org/a/crna-gora-osvetnicka-pornografija-drustvo-zakonodavstvo/32186029.html>.

238 European Commission, *Study on putting in practice by Member States of the Recommendation on the Protection, Safety, and Empowerment of Journalists - Final Report*. Publications Office of the European Union (2024), p.65.

239 Див. тут: Center for Media, Technology, and Democracy, About the Online Harms Act, <https://www.mediatechdemocracy.com/about-c63>.

240 Meta, Law Enforcement, Meta Safety Center, <https://about.meta.com/actions/safety/audiences/law>.

онлайн-наси́льством проти журналістів. Парадоксально, але сфера застосування регуляторних заходів щодо насильства проти журналістів не зосереджувалася на боротьбі з добре задокументованими недоліками модерації контенту або на розширенні значущих функцій безпеки. Натомість пов'язаними з цим **ініціативами переважно займалися недержавні актори.**

Всебічних і систематичних заходів, спрямованих на безпеку журналістів, складніше вживати в ситуаціях з обмеженим (або відсутнім) залученням платформ або без швидкої перевірки повідомлень про насильство. Громадянське суспільство намагалося заповнити ці прогалини, створюючи з платформами **канали ескалації**. Ці канали **сприяють прискореній перевірці і винесенню рішень по випадках онлайн-наси́льства**²⁴¹. Неформальні за своєю природою, ці шляхи ескалації часто покладаються на особисті зв'язки з представниками платформи або партнерства із загальновідомими організаціями²⁴². Між платформами техногігантів та організаціями громадянського суспільства було створено програми довірених організацій. **Канали ескалації та програми довірених організацій можуть бути ефективним механізмом для журналістів, хоча йому й не вистачає сталості,** оскільки багато таких каналів створюються ситуативно, тільки в деяких юрисдикціях і підкоряються політикам і добрій волі техногігантів.

Для подолання цих недоліків багато європейських країн впровадили **національні механізми безпеки, щоб посилити співпрацю між державами та медіаакторами**²⁴³. Проте **більшість цих механізмів прямо не бореться з онлайн-наси́льством.** Види співпраці суттєво відрізняються: від меморандуму про взаєморозуміння в Італії, плану дій в Данії до

241 V. Vilk and E. Vialle, *No excuse for abuse*. PEN America (2021), <https://pen.org/report/no-excuse-for-abuse/>.

242 Internews. *Safety at stake: How to save Meta's Trusted Partner Program*. (2023), <https://internews.org/resource/safety-at-stake-how-to-save-metas-trusted-partner-program/>.

243 Media Freedom Rapid Response, Europe: Updated repository to protect journalists, <https://www.article19.org/resources/europe-directory-to-protect-journalists/>.

угоди про співпрацю між поліцією і журналістами в Хорватії²⁴⁴. Структура співпраці відрізняється в різних державах. У Сербії і так само Боснії і Герцеговині було створену систему контактних точок (включно з медіаадвокатами, правоохоронними органами і представниками судової влади) для підтримки журналістів, які стали мішенню онлайн-харасменту²⁴⁵. Система в Нідерландах забезпечує надання підтримки, яка включає канали співпраці із судовою гілкою влади та правоохоронними органами²⁴⁶. Голландська ініціатива PersVeilig кодифікувала співпрацю держави та медіа для захисту журналістів, в тому числі онлайн, завдяки підписанню «Протоколу безпеки преси» (Press Safety Protocol). Нещодавно ініціатива отримала суттєве фінансування, щоб масштабувати свою роботу на рівні ЄС²⁴⁷.

Відповідно до проведеного Європейською комісією дослідження, в якому розглядалися механізми в межах ЄС, лише шість країн (Данія, Франція, Німеччина, Ірландія, Італія і Нідерланди) мають усталені формалізовані структури для контактування з платформи технологічних гігантів (з двома з них лише неформально), що підкреслює критичну прогалину в зусиллях щодо забезпечення онлайн-безпеки журналістів²⁴⁸. **Жодна з цих ініціатив систематично не бореться з гендерно зумовленими (онлайн) нападами**²⁴⁹.

Недержавні актори, як-от журналістські організації та організації громадянського суспільства також

244 European Commission, *Study on putting in practice by Member States of the Recommendation on the Protection, Safety, and Empowerment of Journalists - Final Report*. Publications Office of the European Union (2024), p. 65.

245 Article 19, *Protecting journalists in Serbia, Learnings from Stalna radna grupa za bezbednost novinara (Standing Working Group for the Safety of Journalists)*, Media Freedom Rapid Response (2023), <https://www.article19.org/resources/europe-directory-to-protect-journalists/>.

246 Article 19, *Protecting journalists in the Netherlands, Learnings from PersVeilig (Press Safety)*. Media Freedom Rapid Response (2023), https://www.article19.org/wp-content/uploads/2023/11/A19_MFRR-Briefing_Netherlands_FINAL.pdf.

247 R. Ó Fathaigh, "Dutch Government Implements Additional Measures on the Safety of Journalists" In *IRIS Legal Observations of the European Audiovisual Observatory* (2025), <https://merlin.obs.coe.int/article/10215>.

248 European Commission, *Study on putting in practice by Member States of the Recommendation on the Protection, Safety, and Empowerment of Journalists - Final Report*. Publications Office of the European Union (2024), p. 65.

249 Там само, стор. 44.

відіграють критичну роль у моніторингу онлайн-загроз для журналістів. «Платформа безпеки журналістів» (Safety of Journalists' Platform) під керівництвом Ради Європи²⁵⁰ та «Швидке реагування на загрози свободі медіа» (Media Freedom Rapid Response), організоване громадянським суспільством²⁵¹, задокументували інциденти та проводили адвокацію сильнішого захисту. У «Наборі інструментів для безпеки журналістів» (Safety of Journalists Toolbox) Представника ОБСЄ з питань свободи медіа надається огляд національних інструментів та ініціатив з усього регіону ОБСЄ²⁵². Багато організацій громадянського суспільства закликали, щоб до моніторингових зусиль було додано більш різнобічні і всесторонні заходи держави, а також інформаційну підтримку, яка ґрунтується на досвіді журналістів. Така підтримка включатиме внески журналісток і людей з недостатньо представлених спільнот або спільнот, які історично перебувають у невикладному становищі, — людей, які значною мірою не бралися до уваги в обговореннях, але які непропорційно відчувають на собі вплив онлайн-насилення²⁵³.

Зусилля задля сприяння онлайн-безпеці журналістів взаємозалежні — відповідальність кожного актора пов'язана і критично важлива для забезпечення змістовних результатів і ефективного вирішення проблем. З холистичної точки зору інтервенції і заходи щодо безпеки журналістів переважно покладаються на заходи держави, які повинні мати підтримку і допомогу з боку екосистеми акторів²⁵⁴. **Безпека журналістів — це так само проблема бізнес-моделей платформ, інфраструктури і відсутності підзвітності, як і проблема верховенства права і захисту державою прав людини.**

250 Council of Europe. (n.d.). Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists, <https://fom.coe.int/en/accueil>.

251 Media Freedom Rapid Response, <https://www.mfrr.eu/monitor/>.

252 OSCE Safety of Journalists Toolbox, <https://osce-soj.glide.page/dl/54886d>.

253 Наприклад, Coalition Against Online Violence, <https://onlineviolenceresponsehub.org/about-the-coalition-against-online-violence>.

254 M. Husovec, "Rising Above Liability: The Digital Services Act as a Blueprint for the Second Generation of Global Internet Rules," In *Berkeley Technology Law Journal* Vol. 38 Issue 3 (2023), p. 621–652, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4598426.

7.2 Короткострокові пом'якшувальні заходи для посилення безпеки журналістів

Безпека журналістів — це спільна відповідальність, до якої залучено багато акторів і яка покладається на змістовну взаємодію з багатьма зацікавленими особами, а також транскордонну співпрацю. Ті, хто несуть основну відповідальність, а саме — держави як найвищі гаранти захисту прав людини та платформи як головні пособники онлайн-насилюства, мають у своєму розпорядженні широкий вибір інструментів і можливих заходів.

Безпека журналістів (включно з онлайн-насилюством) часто корелюється з відступом від демократії, політичною поляризацією або безчинством, що підкреслює вразливість свободи медіа перед лицем онлайн-середовищ, які полегшують поширення ненависті²⁵⁵, а наслідки особливо сильно відчуваються в країнах зі слабкими демократичними інституціями або слабким верховенством права²⁵⁶. З цієї причини **політичні заходи та**

255 UNESCO, *The Chilling: global trends in online violence against women journalists*, Research Discussion Paper (2021), p.13.

256 Аналогічно вбивства журналістів можуть бути пов'язані з високим рівнем корупції в країнах. M. Žuffová and R. Carlini, "Safety of journalists in Europe: Threats and best practices to tackle them" In *Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. RSCAS 2021/43* (2021), p. 1; C. Tenove et al., *Not just words - How reputational attacks harm journalists and undermine press freedom*. Global Reporting Center (2023).

інтервенції держави повинні брати до уваги онлайн-наси́льство у зв'язку з іншими проблемами безпеки, що знаходяться на перетині, як-от фізичне і структурне насильство. До таких категорій насильства належать свавільне затримання, кримінальне переслідування, обмежувальне законодавство, стратегічні судові процеси проти журналістів (SLAPP) і контроль медіа. Холістичний підхід, за якого визнається взаємопов'язаний характер цих загроз, є необхідним для того, щоб забезпечити ефективність і сталість каналів звернення по допомогу до суду і рішень для протидії безпековим загрозам.

Функції безпеки

Державам слід заохочувати і стимулювати платформи техногігантів і розробників ШІ **проектувати нові і поліпшувати наявні функції безпеки**, що пропонують превентивні, реакційні і проактивні заходи **із запобіжниками проти зловживання ними** з метою цензурування і заподіяння іншої шкоди в цифровому середовищі, включно із забезпеченням захисту в обмежуваних медіасередовищах²⁵⁷. Цього можна досягти шляхом стійкого залучення відповідно до міжнародних стандартів свободи вираження поглядів за сприяння інклюзивного процесу за участі багатьох зацікавлених сторін, в ідеалі на міжнародному рівні. Державам слід взяти до уваги показники онлайн-наси́льства проти медіа і спільні характеристики серйозних випадків і ризиків ескалації, які потребують негайної реакції (наприклад, погрози вбивством)²⁵⁸.

Функції безпеки необхідно проектувати з урахуванням взаємодії всіх аспектів безпеки, а не розглядаючи їх відокремлено (через **призму холістики і міжсекційності**), і віддавати пріоритет участі всіх зацікавлених сторін, інтероперабельності різних технологічних систем і технічним

257 J. Hendrix et al, "What is Secure? An Analysis of Popular Messaging Apps", *Tech Policy Press* (2023), <https://cdn.sanity.io/files/3tzzh18d/production/249bacf0c26005325181333271be32e92024e0e5.pdf>.

258 OSCE Office of the Representative on Freedom of the Media, *Guidelines for Monitoring Online Violence Against Female Journalists*. (October 2023), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/553951>.

нормативам у відкритому доступі. Ці заходи повинні пропонувати превентивні, проактивні і реакційні функції:

- **Превентивні** функції мають включати: інструменти оцінки ризику в реальному часі і потоки даних на платформах соціальних мереж, механізми раннього виявлення, протоколи на випадок криз.
- **Проактивні** функції мають включати: визначення ризику, контроль ризиків та інструменти пом'якшення ризиків, а також інші форми розширеного користувацького контролю, як-от потужніші процеси аутентифікації для запобігання зламу облікових записів та механізми захисту конфіденційної передачі даних (наприклад, спеціальний «режим безпеки журналіста»).
- До прикладів **реакційних** функцій належать: підвищення ефективності наявних функцій безпеки і механізмів відновлення порушених прав; надійно захищена документація та інформаційні панелі безпеки²⁵⁹; скоординовані функції і функції підтримки нагляду, які дозволяють людям, на яких не здійснюється безпосередній напад, вжити заходів у випадках онлайн-насильства проти журналістів, а також надання легкого доступу до телефонів довіри для постраждалих людей; гарячі лінії з доступними командами на регіон/країну; шляхи ескалації, включно з представництвом в різних юрисдикціях²⁶⁰.

259 Наприклад, організація PEN America порекомендувала, щоб техногіганти запустили так звані «щити», щоб напяму фільтрувати скоординовані наклепницькі кампанії та масовий кібербулінг, під час яких на окремого журналіста здійснюють напад через приватні повідомлення, стрічки і соціальні мережі одночасно великою групою людей, див. <https://pen.org/report/treating-online-abuse-like-spam>.

260 V. Vilk and E. Vialle, *No Excuse for Abuse*. PEN America (2021).

Безпека на стадії проєктування

Держави повинні вимагати, щоб онлайн-платформи продемонстрували з чіткими доказами те, як **проєктування і розробка їхніх функцій безпеки дотримується принципів «безпеки на етапі проєктування»**. Під безпекою на етапі проєктування розуміють проактивний підхід до проєктування і розробки платформ і продуктів, коли пріоритет віддається безпеці користувачів від самого початку завдяки архітектурі платформи, політикам і процесам, що мінімізують ризик для користувача і шкоду, що походить від загроз, як-от онлайн-харасменту, наклепницьких кампаній та експлуатації даних. Такий обов'язок має бути впроваджений через формальні, регулярні та незалежні перевірки проєкту на відповідність вимогам, а також через механізми контролю дотримання вимог.

Підхід до безпеки на стадії проєктування може реалізовуватися:

- **Шляхом залучення тих, хто буде користуватися функціями**, які розробляються, із розумінням та реагуванням на їхні потреби²⁶¹, включно з обов'язковою передпроєктною фазою для пов'язаних із безпекою інструментів і заходів, а також включає пряму, поінформовану і **змістовну участь**²⁶² журналістів, акторів медіа та інших, хто страждає від онлайн-насильства.
- Шляхом забезпечення того, що всі процеси проєктування продуктів і політик, пов'язані з безпекою, передбачатимуть **нагляд з боку людини** на кожному етапі проєктування,

261 L. Schirch, "The Case for Prosocial Tech Design Governance." In *Internet Policy Review*, University of Notre Dame, Keough School of Global Affairs (March 2025), <https://policyreview.info/articles/news/prosocial-tech-design-governance>.

262 «Змістова участь» виходить за межі формальних консультацій або символічної участі. Вона передбачає раннє і безперервне залучення із реальним впливом, проведене в безпечний спосіб і без страху дій у відповідь. Вона також вимагає доступності, інклюзивності і механізмів забезпечення прозорості та підзвітності.

запуску і реалізації²⁶³, що зробить можливим отримання справедливих і чутливих до контексту результатів; участь людини має бути процедурним запобіжником, який оцінюватиме і балансуватиме різні фактори з точки зору прав людини²⁶⁴.

- Шляхом вимоги до проведення проактивних і регулярних незалежних цілеспрямованих **оцінок впливу на права людини**, під час яких досліджується вплив продуктів і політик безпеки на журналістів, працівників медіа, медіаплатформи, включно з гендерно зумовленими ризиками²⁶⁵, а також на свободу медіа в ширшому сенсі.
- Шляхом посилення наявних інструментів безпеки і впровадження нових доказових заходів для ефективної боротьби з **новими і специфічними для певного контексту формами** онлайн-насильства, гарантуючи, що функції безпеки будуть придатними до адаптації та пристосування для роботи в різних контекстах, оскільки універсального рішення не існує.
- Шляхом накладання на дизайн рекомендаційних систем обов'язку **сприяти поширенню безпечного, різноманітного контенту і контенту в суспільному інтересі**, а також мінімізувати розповсюдження контенту, пов'язаного з онлайн-насильством.

263 Адвокацією з цього питання займалися багато років медіа і спільноти із захисту фундаментальних прав людини в інтернеті. Див. Santa Clara Principles on Transparency and Accountability in Content Moderation, <https://santaclaraprinciples.org/>.

264 E. Vargas Penagos, "Platforms on the hook? EU and human rights requirements for human involvement in content moderation." *Cambridge Forum on AI: Law and Governance* (2025), p.16, <https://www.cambridge.org/core/journals/cambridge-forum-on-ai-law-and-governance/article/platforms-on-the-hook-eu-and-human-rights-requirements-for-human-involvement-in-content-moderation/63AB46C3687985F39187F923FA9F6341#>.

265 L. Slachmuisjlder and S. Bonilla, *Prevention By Design: A Roadmap for Tackling TFGBV at the Source*. Council on Tech and Social Cohesion (March 2025), <https://www.integrityinstitute.org/research/pwojclz543oq3n3n9uk7ro644y0kcm>.

Законодавчі і політичні заходи

Держави повинні привести в дію Рішення Ради міністрів ОБСЄ щодо безпеки журналістів²⁶⁶. Відповідно до міжнародних стандартів свободи вираження поглядів та свободи медіа **законодавчі та політичні заходи** стосовно безпеки журналістів **мають передбачати спеціальні положення, які надаватимуть журналістам посилений захист**. Державам слід утриматися від прийняття кримінальних норм, якими можна зловживати для обмеження свободи вираження поглядів. Законодавчі і політичні заходи, пов'язані з безпекою журналістів, повинні **розроблятися шляхом консультацій з усіма відповідними зацікавленими сторонами**, спиратися на дозаконодавчі і регулярні оцінки впливу на права людини, що стосуються конкретних ризиків для свободи медіа, та гарантувати, що заходи для пом'якшення ризиків є ефективними і будуть залишатися такими. Державам необхідно:

- **Забезпечити, щоб кримінальне законодавство застосовувалося** в онлайн-контексті і прямо поширювалося на онлайн-насильство, включно із вчиненням гендерно зумовленого насильства із застосуванням технологій, і щоб вони брали до уваги журналістський статус постраждалої особи.
- **Адаптувати процедури кримінального правосуддя, щоб забезпечити своєчасне і ефективне розслідування** онлайн-насильства, також через структуровану і прозору співпрацю з цифровими платформами, а така співпраця повинна керуватися чіткими протоколами, підлягати незалежному нагляду і переглядатися на регулярній основі.
- Розглянути можливість створення **незалежного механізму, в якому братимуть участь медіаактори** та який виконуватиме роль дорадчого органу під час проєктування,

266 OSCE Ministerial Council Decision No. 3/18 on the Safety of Journalists, MC.DEC/3/18, <https://www.osce.org/chairpersonship/406538>.

запуску і реалізації законодавчих і політичних заходів, пов'язаних із безпекою журналістів.

- Здійснювати **моніторинг онлайн-насильства** проти журналістів і зобов'язувати платформи надавати розширені налаштування приватності і дані щодо безпеки, включно з даними, згрупованими за гендером, країною, формою нападу, результатом справи, порушниками тощо.
- Створити цільовий **фонд солідарності** для підтримки журналістів і працівників медіа, які стали мішенями онлайн-насильства, пропонуючи їм засоби захисту як соціально-економічної, так і психологічної шкоди.
- **Фінансово підтримувати** акторів та організації у сфері медіа, що виконують функцію нагляду, і пропонувати допомогу журналістам, які стикаються з онлайн-насильством, гарантуючи, що їхня автономія і чесність залишаться непорушними.

Регламент ЄС стосовно платформ, що поступово змінюється, може служити каталізатором для проектування і впровадження національних законодавчих і політичних заходів, що ставлять безпеку журналістів за пріоритет. Державам необхідно:

- Розширити **зобов'язання платформ щодо прозорості, щоб прямо боротися з ризиками, пов'язаними з безпекою**, разом із сегрегацією даних за країною, формою нападу, відомостями про вирішення справи, порушниками тощо.
- Впровадити **обов'язкову періодичну оцінку впливу системних ризиків для свободи медіа**.
- Створити **окремі механізми оскарження**, щоб обробляти скарги журналістів із приводу безпеки.

Будь-який **правовий захід**, спрямований на боротьбу з онлайн-насильством проти журналістів, **повинен повною мірою дотримуватися міжнародних стандартів прав людини і принципів верховенства права**. Він повинен містити в собі чіткі принципи стримувань і противаг для недопущення зловживання владою і гарантувати доступні та ефективні механізми відновлення порушених прав. Без таких запобіжників не слід здійснювати законодавчі або політичні заходи.

Інклюзивні і змістовні моделі безпеки, які враховують багатьох зацікавлених сторін

Державам слід **наростити зусилля і ресурси для посилення онлайн-безпеки завдяки форумам за участю багатьох зацікавлених сторін** на державному, регіональному і міжнародному рівні. Державам слід посилити співпрацю щодо прав людини з міжнародними акторами, щоб зміцнити системи спільної підзвітності і забезпечити, що платформи техногігантів будуть притягнуті до відповідальності за їхній вплив на безпеку журналістів. Особливо державам необхідно:

- Розширити наявні і створити **нові механізми безпеки, що об'єднують державні суб'єкти** (включно з прокуратурою і правоохоронними органами), **організації медіа** (як-от, асоціації журналістів і пресради), **платформи медіа** (включно з невеликими і регіональними) **та окремих журналістів**. Фінансування, процесуальні норми і системи підзвітності повинні проектуватися так, щоб забезпечити прозорість, а також змістовний і активний спільний розвиток протоколів і стратегій безпеки.
- Спільно розробляти **спеціальні протоколи безпеки** і національні системи, які **мають холістичний підхід до безпеки журналістів** і приділяють особливу увагу гендерно чутливим підходам і змістовному включенню журналісток і журналістів із недостатньо представлених або маргіналізованих спільнот.

- **Створити ефективні і сталі фінансові механізми** для підтримки життєздатності довгострокових механізмів безпеки та участі медіа в їхній розробці, з особливим фокусом на посиленні вже наявних каналів ескалації та довірених партнерських організацій, котрі займаються захистом роботи журналістів.
- Ініціювати і посилити координаційні механізми, що **зв'язують національні механізми безпеки** та подібні структури з **міжнародними зусиллями**, як-от Коаліцією за безпеку журналістів (Coalition for the Safety of Journalists²⁶⁷) або Коаліцією проти онлайн-насильства (Coalition Against Online Violence²⁶⁸), а також заохочувати регіональну та глобальну співпрацю з платформами, використовуючи колективний вплив для покращення підзвітності і швидкості реагування.

267 https://kq.freepressunlimited.org/themes/safety-of-journalists/networks-and-coalitions/?utm_source=chatgpt.com

268 <https://onlineviolenceresponsehub.org/>

The background features a gradient from dark blue/black at the top to light blue at the bottom. Overlaid on this are numerous white, wavy, and flowing lines that create a sense of movement and depth, resembling topographical lines or liquid currents.

НАСТУПНІ

The background features a vertical gradient from a light teal at the top to a dark navy blue at the bottom. Overlaid on this gradient are numerous thin, white, irregular contour lines that meander across the page, creating a sense of depth and movement, similar to a topographic map or a stylized landscape.

КРОКИ

8. НАСТУПНІ КРОКИ: ПЛАНИ НА МАЙБУТНЄ

Спираючись на поглиблений аналіз контрольованого інформаційного простору і пом'якшувальних заходів, необхідних для боротьби з наявними загрозами для видимості, життєздатності і пильності медіа та загрозами для них, що поступово змінюються, у цьому розділі пропонується керівництво для відходу від пом'якшення в бік трансформації. Тут досліджується, як повернути загальнодоступний інформаційний простір і плекати сприятливе середовище для свободи медіа в добу алгоритмів і ШІ. У цьому розділі надається керівництво для впровадження амбітних структурних реформ, щоб збудувати здорові інформаційні онлайн-простори.

8.1 Новий спосіб мислення

Поки медіаорганізації і журналісти стикаються з колосальним економічним тиском, політичним втручанням і навіть погрозами застосування фізичної сили, жодні змістовні запобіжники для свободи медіа не зможуть бути успішними, якщо **структурному контролю цифрової інформаційної екосистеми** не протистояти і не побороти її. У цьому Посібнику з розробки політики наведено рекомендації стосовно пом'якшувальних заходів для боротьби з викликами, з якими медіа стикаються у сфері видимості, життєздатності і пильності (безпеки). Однак, самі лише ці заходи не будуть сталими, якщо їх не поєднати з холістичним реагуванням і сталими зусиллями для боротьби з

однією з першопричин багатьох цих труднощів — **надлишковою концентрацією влади в інформаційній екосистемі.**

Отже, **довгостроковий план** має вийти за межі подолання залежностей медіа, щоб збудувати незалежні і плюралістичні медіа (і медіаринок), аби демократичні обговорення і громадська стійкість стали можливими. **Плюралізм** має бути гарантований у сфері різнобічності думок та ідей, розмаїття постачальників медіа, а також плюралізму на рівні інфраструктури і права власності медіа, щоб забезпечити **відсутність (фактичного) контролю домінантного ґейткіпера.** Враховуючи глибші недоліки, пов'язані з концентрацією влади, потенціалом для маніпуляцій та похідними моделями, заходи держави мають створити систему управління, яка посилить, а не придушить, демократичні обговорення, та яка звільнить інформаційний простір від сконцентрованої влади та контролю.

Створення здорової — плюралістичної, вільної і безпечної — інформаційної екосистеми означає не тільки зменшення наявної шкоди, але й трансформацію екосистеми шляхом структурних змін і сталих довгострокових інвестицій у цифрову інфраструктуру, орієнтовану на суспільний інтерес. Це вимагає багаторівневого, змістовного та інклюзивного підходу за участю багатьох зацікавлених сторін — **державам слід виконувати свої позитивні зобов'язання захищати свободу медіа та забезпечувати виконання технологічними компаніями своїх обов'язків так само, як це вимагається від інших акторів, які формують потік і цінність інформації**²⁶⁹. **Медіа також повинні відповідально вибирати технології, розглядати альтернативи, створювати незалежні та сталі бізнес-моделі і пропозиції надійної та захопливої інформації,**

269 За результатами опитування, проведеного в 2025 р. у шести країнах (Бразилія, Данія, Японія, Нідерланди, Південна Африка та США) стосовно того, як громадяни уявляють собі регулювання ШІ, було зроблено висновок, що люди хочуть побачити регулювання ШІ та роль урядів у вирішенні того, коли ШІ є безпечним або небезпечним (замість того, щоб залишати це рішення тільки на розсуд технологічних компаній). У цьому дослідженні найвищим пріоритетом у всіх країнах було названо права людини, після чого йшли економічний добробут і державна безпека. Див. S. Morosoli et al, "Cross-national Survey Study on AI and Journalism" (June 2025), <https://www.techpolicy.press/governments-want-to-ease-ai-regulation-for-innovation-but-do-citizens-agree/>.

щоб повернути собі аудиторії, так само, як **громадяни повинні** вимагати і підтримувати журналістику суспільного інтересу.

Сучасне **обговорення ШІ та цифрової трансформації** сектора медіа і комунікацій зазвичай формулюється з точки зору ризиків, інновацій, важливості швидкості, масштабу і домінування великих технологічних компаній — завеликих, щоб їх регулювати, і занадто важливих, щоб їх уникати. Наукова спільнота, громадянське суспільство та законодавці — усі вони мають вагомі причини непокоїтися через рівень, до якого декілька технологічних компаній керують формуванням технологій, послуг і комунікаційної інфраструктури, від яких залежать новітні суспільства, і те, як нові технологічні розробки, як-от ШІ або генеративний ШІ, ще сильніше консолідують чинну економічну і політичну владу.

А що як...

- Замість того, щоб залежати від послуг декількох надзвичайно могутніх ШІ-компаній, медіакомпанії могли б вибирати з розмаїття постачальників спеціалізованого ШІ та інфраструктури, які могли б конкурувати за чутливістю до професійних цінностей, якістю даних для навчання і повагою до основоположних прав користувачів?
- Замість того, щоб намагатися охопити аудиторію на платформах соціальних мереж, медіакомпанії використовували би потенціал ШІ і цифрових технологій для розробки нових способів інформування аудиторії, що залучають взаємодії, та досягнення груп аудиторій, яких раніше важко було охопити?
- Замість того, щоб скорочувати фінансування інновацій в галузі медіа та суспільного мовлення, держави інвестували би в інновації в галузі медіа, розвиток загальнодоступної,

інтероперабельної і федеративної (децентралізованої, але взаємопов'язаної) інфраструктури, а також інновації в місцевих і регіональних медіа?

- Замість того, щоб конкурувати і консолідуватися, медіаорганізації, великі і малі, могли б обмінюватися знаннями, даними, досвідом і технологіями, а солідарність і співпраця стали би новими основними професійними цінностями?
- Замість того, щоб бути спостерігачами і пасивними одержувачами, аудиторії були б цінними діловими партнерами в проєктах з інновацій в галузі медіа і частиною кола зворотного зв'язку, що підвищило б довіру та готовність платити за незалежну журналістику?
- Замість того, щоб будувати цілі бізнес-моделі навколо платформ соціальних мереж і рекламодавців, спонсори (але також і самі медіа) зрозуміли, що високоякісні та керовані цінностями інформаційні послуги пропонують аудиторії набагато вищу цінність на додаток до економічного потенціалу?
- Замість того, щоб покладатися на добру волю технологічних компаній у питанні управління ризиками їхніх систем алгоритмів або здатність самих лише регуляторів забезпечувати виконання юридичних обов'язків, які зобов'язують компанії це робити, законодавці і суспільство могли би покладатися на додаткову яскраву екосистему протилежної сили та посилювати роль фахівців із перевірки фактів, журналістів, громадянського суспільства, користувачів і наукових кіл завдяки конкретним правам на інформацію, заперечення та інституційну підтримку?

Як суспільство **ми повинні бути більш амбітними стосовно нашого цифрового майбутнього**, а не думати лише про те, як мінімізувати ризики для демократичних цінностей, свободи медіа і плюралізму. **Відсутність монопольної влади автоматично не перетворюється на квітучу**, різнобічну і незалежну **екосистему медіа**. Технологічний прогрес не дорівнює створенню цінності для окремих людей. Інновації можуть також означати соціальні інновації. Технології не повинні бути гігантськими, щоб бути цінними або інноваційними. Ми також не зобов'язані покладатися на великі технологічні компанії, щоб визначати, які цінності пріоритизувати. А основоположні права людини — це не просто мінімальний орієнтир безпеки, який ми очікуємо, що розробники технологій будуть поважати. **Права людини — це також прагнення і принципові структурні елементи** того типу суспільства, в якому ми б хотіли жити. І справді, держави-учасниці ОБСЄ взяли на себе зобов'язання «використовувати будь-яку можливість, яку надають сучасні засоби зв'язку, [...] щоб посилити більш вільне і широке розповсюдження всіх видів інформації»²⁷⁰.

Вирішення проблеми колосального дисбалансу сил, а також інформаційної і структурної залежностей, що зараз характеризують екосистему медіа, — це основний виклик для регуляторів і законодавців. **Необхідні регуляторні рамки, які роблять можливими більш демократичну підзвітність і запобігання концентрації економічної, технологічної або політичної влади**. Там, де такі рамки існують, створення умов для їхнього ефективного виконання — це нерівний бій з економічними стимулами, інформаційною асиметрією, політичним тиском та злетом популізму та автократичних режимів. Саме тому (це питання рівної важливості) держави також мають інвестувати у свою здатність управляти, скорочуючи власну технологічну залежність, та потужну систему підзвітності, яка буде включати регуляторів, наукову спільноту і різних громадських акторів.

Проте, щоб дійсно реалізувати повний потенціал технологій і свободи медіа, нам необхідно створити позитивне уявлення про тип цифрового середовища, яке ми хочемо бачити, і про роль технологій для досягнення цього уявлення. Без чіткого уявлення про те, яким є бажане майбутнє медіа із ШІ та цифровими технологіями, не можливо ані визначити потенційні ризики для такого майбутнього, ані створити умови для існування здорової і сталої екосистеми медіа. **У більш усесторонньому уявленні також визнається потенціал ШІ та цифрових технологій для реалізації прав людини.** У ньому є розуміння, що екосистема медіа ширша за платформи та організації медіа і до її складу входить низка інших акторів, включно з рекламодавцями, фактчекерами, дослідниками, громадянським суспільством, спеціалістами з аналізу й обробки даних, авторами, стартапами, розробниками технологій, постачальниками програм і багатьма іншими, які разом визначають умови реалізації прав людини.

У зв'язку з цим відданість «свободі медіа як фундаментальній умові існування плюралістичних і демократичних суспільств»²⁷¹ має стосуватися більшого, ніж управління ризиками і регулювання техногігантів. Вона також має сприяти технологіям, які допомагають медіа й аудиторіям квітнути, захищати різноманітних акторів в екосистемі та активно стимулювати відповідальну розробку і впровадження ШІ.

271 Concluding Document of the Third Follow-up Meeting, Vienna Document (1986), <https://www.osce.org/mc/40881>.

8.2 Фактори, які слід взяти до уваги, для впровадження державних заходів

Міжнародне право з прав людини вимагає, щоб всі держави **поважали, захищали і дотримувалися прав людини**. Цим обов'язком також має вимагатися, щоб держави як найвищі гарантії плюралізму **активно створювали сприятливе середовище для свободи медіа**²⁷².

Багато держав визнали, що, хоча платформи і доклали добровільних і саморегуючих зусиль, ці зусилля були обмеженими і часто закінчувалися на розсуд платформи. **Державні заходи необхідні, щоб забезпечити плюралізм, а не концентрацію влади в замкнених системах**. Але хоча державні заходи і необхідні, це **непроста задача, що за своєю природою має ризик контролю**, особливо політичними інтересами. Заходи, призначені для обмеження сили техногігантів не повинні в кінцевому результаті призвести до посилення державного контролю над інформаційним простором. Випадки такого політичного втручання в політики видимості з боку авторитарних режимів, або були прямо створені для сприяння проурядових медіа, або підривали різнобічність на практиці шляхом недостатнього захисту політичної незалежності регулятора, що застосовував такі політики. У контексті контрольованих екосистем медіа²⁷³ політики, пов'язані з видимістю, але також компенсацією або рекламою, можуть бути (і були) впроваджені, щоб ефективно підірвати роботу незалежної журналістики.

У зв'язку з цим політики, спрямовані на захист свободи медіа, мають розроблятися обережно і мати чіткі гарантії

272 У Спільній заяві щодо свободи медіа і демократії 2023 р. чотири держателі мандату на моніторинг ситуації зі свободою слова визначили «плюралізм медіа» як існування багатьох акторів, що охоплюють державні, приватні і суспільні медіа, а також розповсюдження різнобічного та інклюзивного контенту в медіа та через медіа, див. osce.org/files/f/ documents/3/2/542676.pdf.

273 Під «контролем медіа» розуміють форму прогалин управління, за якого медіа просувають комерційні або політичні інтереси державних або недержавних акторів, що контролюють інформаційне середовище, замість того, щоб притягнути ці могутні групи до відповідальності і здійснювати репортажі в суспільних інтересах.

стримувань і противаг, щоб обмежити політичний контроль. Політики щодо свободи медіа мають розроблятися шляхом інклюзивних, прозорих і змістовних процесів за участю багатьох зацікавлених сторін і в кінцевому підсумку підлягати незалежному судовому контролю і демократичним процедурам. Законодавчі та інституційні запобіжники повинні забезпечити, щоб будь-який регуляторний орган, який впроваджує політики щодо свободи медіа або співпрацює з цифровими платформами, був структурно незалежним, захищеним від політичних та економічних інтересів і мав системи зовнішнього нагляду. **Конкретний задум і обсяг державних заходів має бути диференційованим, залежно від наявних запобіжників демократії та верховенства права, щоб не допустити зловживань або політичних зазіхань.** Якщо гарантії з боку верховенства права обмежені (у законодавстві або на практиці) або існує ризик відступу від демократії, такі запобіжники мають бути особливо чіткими. **Зрештою, будь-яка політика для медіа має бути спрямована на втілення загальних принципів плюралізму, незалежності і свободи.**

Ця умова залишається актуальною, коли **здійснюється копіювання наявного регулювання в інші контексти.** Наслідки регламенту ЄС стосовно платформ, особливо так звані «переймання DSA» або «брюссельський ефект», вже стали темою обговорення у Східній Європі, включно із Західними Балканами²⁷⁴. Ростуть занепокоєння, що в контексті слабкого верховенства права або контролю медіа, одночасний збіг регуляторних органів під політичним впливом, недостатньо розвинених ринків медіа або відключення платформ із регіону можуть поставити свободу медіа під загрозу, а не посилити її²⁷⁵. Надзвичайно важливо брати до уваги контексти і спроможності

274 B. Kostic and A. Toskic, *Towards a Feasible Implementation of the Digital Services Act in the Western Balkans*. Partners Serbia (2024), <https://www.partners-serbia.org/public/news/dsa-wb-new.pdf>; S. Bajceta, "Digital ecosystem of the Western Balkans: from regulatory gap to systemic approach." *Share Foundation* (20 October 2024), <https://sharefoundation.info/en/digital-ecosystem-of-the-western-balkans-from-regulatory-gap-to-systemic-approach/>. Див. також С. S. Wahlqvist, "Risk Assessment a Good Practice for Curbing Disinformation? EU Candidate Advocates Still Say Yes." *IMS* (27 May 2025), <https://www.mediasupport.org/blogpost/risk-assessment-a-good-practice-for-curbing-disinformation-eu-candidate-advocates-still-say-yes/>.

275 Там само.

проектувати та втілювати будь-які політики щодо (свободи) медіа, а також **стійкі гарантії, які не допускають як навмисного неправомірного використання, так і непередбачуваних наслідків, що підірвуть саме ті цілі, які вони переслідують.**

Держави також повинні **запобігати контролю приватних суб'єктів і його концентрації** над інфраструктурою, на яку покладаються медіа. Досвід показав, що саморегулювання платформами не достатньо для захисту свободи медіа. Хоча платформи можуть запропонувати цінні експертні знання щодо того, як працюють їхні системи і як на них вплинуть політики в галузі медіа²⁷⁶, інформацію, яку вони надають, не слід брати за чисту монету. Натомість її слід порівнювати з незалежними джерелами з громадянського суспільства, наукового середовища та медіа. Роль платформ у застосуванні політик для захисту свободи медіа має бути обмеженою. Крім того, слід однаковою мірою взяти до уваги ризик того, що великі і впливові організації медіа будуть впливати на політики щодо (свободи) медіа. Політики, які спрацьовують для великих організацій медіа, не обов'язково будуть придатними, щоб гарантувати безпеку, фінансову життєздатність, видимість і свободу невеликих, місцевих або маргіналізованих організацій медіа. **Проте необхідно забезпечити плюралізм як ключовий елемент свободи медіа.**

У підсумку, немає простого або універсального рішення для скорочення структурної залежності в короткостроковій перспективі. Більше того, політичні заходи для зміни балансу сил у чинній інформаційній екосистемі можуть **мимоволі закріпити наявні залежності**, оскільки вони можуть посилити владу платформ над поширенням контенту, фінансовою життєздатністю медіа і безпекою журналістів.

276 M. Wijermars, "Russia's Law 'On News Aggregators': Control the News Feed, Control the News?" In *Journalism* Vol. 22 Issue 12 (February 2021), p. 1–17, <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1464884921990917>; A. Kuczerawy and J. Quintais, *Must-carry: Special Treatment and Freedom of Expression on Online Platforms: A European Story*. Institute for Information Law (2024); E. Mazzoli, "A Comparative Lens on Prominence Regulation and Its Implications for Media Pluralism. A Working Paper." In *The 49th Research Conference on Communication, Information and Internet Policy* (August 2021) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3898474.

Враховуючи цю **динаміку сил і взаємопов'язаний характер** видимості, життєздатності і пильності медіа, будь-яким регуляторним заходам мають передувати ретельний процес дослідження та інклюзивні оцінки ризику і впливу.

Ключові принципи

Державам слід взяти до уваги такі ключові принципи, щоб направляти розробку будь-якого заходу, скерованого на зміну балансу сил і відновлення плюралізму медіа та цілісності інформації:

- **Прозорість** акторів, технологій і функціонування інформаційних систем є надзвичайно важливою для розуміння того, як можна захистити свободу медіа перед лицем швидкої та фундаментальної трансформації інформаційної екосистеми. До прозорості має належати інформація про алгоритми, «Умови користування» і ключові дані (наприклад, щодо запитів на модерацію, видалення тощо). Дані мають надаватися в дезагрегованій формі, щоб забезпечити прозорість щодо точок впливу на журналістів і журналістський контент. Необхідні дані щодо онлайн-насилюства, що стосуються безпосередньо медіа, як-от дані, що дозволяють журналістам оцінювати ризики, планувати протоколи безпеки перед публікацією, розподіляти тягар захисту та оцінювати ефективність модерації контенту²⁷⁷. Необхідно, щоб функціонування платформ техногігантів можна було оцінити шляхом незалежного дослідження, що проводитимуть регулятори, громадянське суспільство і медіа. Проте, незважаючи на регуляторні досягнення щодо прозорості, особливо завдяки DSA, спостерігався спротив наданню доступу науковцям²⁷⁸. Для значущого прогресу також необхідним є відкриття для медіа даних щодо активності користувачів, аудиторії, охоплення, реклами і метрик у спосіб, що гарантуватиме рівні умови на цифровому ринку.

277 OSCE Office of the Representative on Freedom of the Media, *Guidelines for Monitoring Online Violence Against Female Journalists*. (October 2023).

278 Див., наприклад, <https://dsa-observatory.eu/2025/05/23/researchers-on-data-access-and-preparing-for-dsa-article-404>.

- Ефективність будь-якого державного заходу зрештою залежить від **порядку впровадження**. Політики мають містити суттєві штрафи за недотримання вимог і коригувальні обов'язки задля забезпечення ефективності, проте вони не повинні трактуватися так, наче уряди отримали карт-бланш. Натомість **регуляторні системи мають примусово виконуватися в демократичній системі з поділом гілок влади**. Політики можуть впроваджуватися через програми само- і співрегулювання, проте мають залишатися під наглядом незалежних державних інституцій, включно з омбудсменом і правозахисними установами. Усі регуляторні проекти мають містити в собі чіткі механізми для демократичного нагляду, імплементації та примусового виконання, щоб забезпечити **підзвітність**. Влада має бути розподілена і підпадати під дію гарантій стримувань і противаг відповідно до демократичних принципів.
- Механізми нагляду мають бути **незалежними**²⁷⁹, добре фінансованими і забезпеченими необхідними експертними знаннями та юридичними повноваженнями. Нагляд має будуватися на **процесах участі**, що залучають широкий спектр зацікавлених сторін в інституціональний спосіб, щоб забезпечити безперервність, змістовність і законність. Тільки завдяки таким структурам холістичного нагляду та інклюзивного управління заходи справді можуть служити суспільному інтересу і захищати від контролю або перевищення повноважень. **Потенціал інститутів** є надзвичайно важливим для підтримки підзвітності (сюди входить пристосування заходів до мандатів і ресурсів місцевих інститутів). У середовищах з обмеженим потенціалом інститутів або на менших ринках і в менших мовних спільнотах, особливо важливими є підтримка і співпраця, що відповідають контексту, включно із захистом журналістів²⁸⁰.

279 UNESCO, Guidelines for the Governance of Digital Platforms (2023), <https://www.unesco.org/en/articles/guidelines-governance-digital-platforms>.

280 C. Arun, *Facebook's Faces*. Harvard Law Review Forum 236, <https://harvardlawreview.org/forum/no-volume/facebook-faces/>.

- Призначені контактні особи платформ техногігантів у відповідних юрисдикціях повинні бути **присутні фізично**, щоб забезпечити підзвітність. Проте досвід показав, що близькість між платформами і державними органами може часом також сприяти зменшенню громадянського простору і медіапростору, якщо прозорість і нагляд відсутні або якщо ті, хто працює у платформі над довірою і безпекою, самі наражаються на небезпеку. У зв'язку з цим будь-яка співпраця з платформами, чи то через контактну особу в країні, чи то через правоохоронні органи, чи то через інші канали міжнародної співпраці, має ґрунтуватися на міцних моделях прозорості, інституціональної незалежності і демократичного нагляду.
- **Колективні дії** можуть бути важливим стратегічним інструментом, чи то для посилення переговорної позиції медіа, чи то для підвищення життєздатності новин, чи то для забезпечення конкретних заходів щодо видимості і безпеки на державному рівні, чи то для координації багатосторонніх зусиль. **Солідарність** може відігравати особливо важливу роль у посиленні впливу невеликих або недостатньо представлених акторів і країн для захисту плюралізму медіа. Під час розробки політик менші юрисдикції часто стикаються з додатковими труднощами (також у відтворюванні юридичних рамок) внаслідок обмеженості ресурсів, здатності впроваджувати регулювання і переговорної сили проти техногігантів. У цьому питанні важливу роль можуть зіграти регіональне або багатостороннє співробітництво та альянси²⁸¹, а також ефективне використання світових стандартів.

Хоча домінування платформ техногігантів над інформаційною інфраструктурою має конкретні негативні наслідки для медіа, **концентрація влади також впливає на окремих людей і суспільство загалом**. Декілька структурних реформ і політичних

²⁸¹ Одним із підходів до ефективного використання наявних діалогів між органами ЄС, координаторами цифрових послуг і дуже великими онлайн-платформами, що обмірковується, є включення представників із країн-кандидатів на вступ у ЄС, наприклад, у межах системи Берлінського процесу, див. <https://www.berlinprocess.de>.

заходів із метою мінімізації і пом'якшення концентрації влади, навіть якщо це не стосується медіа безпосередньо, також суттєво посилить видимість, життєздатність і безпеку журналістики суспільного інтересу. Наприклад, гарантування безпеки на стадії проектування як універсального підходу пом'якшить ризики для всіх користувачів, включно з журналістами, які стикаються з непропорційним онлайн-насильством. Заходи, спрямовані на покращення прозорості і підзвітності рекомендаційних систем, відповідальності за системні ризики для громадянського дискурсу та підвищення різнобічності контенту, принесуть користь не тільки журналістиці, але й загальній цілісності та якості інформаційного простору. Аналогічно, заходи для обмеження дизайну рекомендаційних систем, що спричиняє залежність²⁸², або використання конфіденційних особистих даних для реклами обмежать загальні можливості для домінування і негативних наслідків для інформаційної екосистеми.

282 ЄС оголосив про намір вирішити проблему «дизайну цифрових продуктів, що спричиняє залежність, і онлайн-профайлінгу», маючи на увазі функції та алгоритми, створені так, щоб максимізувати активність користувачів і створювати взаємодію, навіть якщо це погіршує здоров'я користувачів внаслідок експлуатації психологічних тригерів і пріоритизації дописів, що провокують чвари, або емоційно забарвлених дописів, а також проблему «неетичних і комерційних практик, пов'язаних із темними патернами», через Акт про цифрову справедливість (Digital Fairness Act), див. <https://www.digital-fairness-act.com>.

8.3 Структурні зміни та інвестиції, необхідні для виходу за межі чинної інформаційної екосистеми

Політика і регуляторна стратегія, спрямована лише на пом'якшення негативних аспектів ризиків для видимості, життєздатності або пильності медіа, залишає **значну владу в руках платформ техногігантів**. Існують межі того, наскільки платформи можна «виправити», а чинна інформаційна онлайн-екосистема може бути адаптована для задоволення вимог щодо свободи медіа.

Багато з обговорених у цьому Посібнику з розробки політики політичних заходів все ще залишають на розсуд платформ техногігантів те, як адаптувати їхню інфраструктуру для задоволення нових регуляторних вимог. Навіть якщо державний примус, приватний судовий позов або загроза репутації змусили б платформи техногігантів повністю дотримуватися відповідних регламентів, процес впровадження вимагатиме значної регуляторної сили і ресурсів. Ці варіанти не обов'язково доступні окремим меншим державам, не кажучи вже про менші організації медіа, окремих журналістів або фрилансерів, які особливо вразливі до залежності від інфраструктури техногігантів. Зрештою, державний примус покладається на політичну волю і незалежність регуляторів, які повинні захищати свободу медіа.

Отже, у цьому Посібнику було зроблено висновок про те, що треба амбітніше мислити про **створення нових альтернативних інфраструктур, спрямованих на суспільний інтерес**, щоб втілити в життя незалежні і плюралістичні цифрові медіа. Чинна геополітична ситуація створює унікальну можливість для цього. З одного боку, все частіше визнається, що економічні та політичні стимули техногігантів принципово не відповідають стимулам свободи медіа, а залежність від їхньої інфраструктури ставить медіа у хитке положення із серйозними наслідками для демократичного обговорення²⁸³. З іншого боку — росте бажання декількох держав і ЄС зробити інвестиції в інфраструктуру, альтернативну тій, що надають техногіганти, а також брати на себе ініціативу у створенні цифрової автономії та цифрового суверенітету²⁸⁴.

Ця комбінація може бути початковою точкою для побудови здорової інформаційної онлайн-екосистеми, яка включатиме необхідну медіа інфраструктуру в суспільному інтересі, не покладаючись на техногігантів. Фокус на інфраструктурі в суспільному інтересі пропонує законодавцям варіант не лише пом'якшення загроз свободі медіа та свободі вираження поглядів, але й створення середовища, яке активно підтримує ці свободи і ключові принципи прозорості, правової експертизи і підзвітності. Фактично, держави-учасниці ОБСЄ взяли на себе зобов'язання ефективно використовувати цифрові засоби, щоб сприяти більш вільному і широкому розповсюдженню всіх видів інформації²⁸⁵.

Така стратегія має **отримати максимум від інновацій і технологій для суспільного інтересу**. У деяких випадках, і особливо стосовно останніх подій у галузі ШІ, обговорення політик щодо технологій зосереджуються на фінансовій

283 V. Pickard, "Restructuring Democratic Infrastructures: A Policy Approach to the Journalism Crisis." In *Digital Journalism* Vol. 8 Issue 6 (2020), p. 704–19, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2020.1733433>.

284 «Цифровий суверенітет» було класифіковано як конче необхідний елемент для демократії, див., наприклад, <https://www.techpolicy.press/europes-digital-sovereignty-is-a-democratic-imperative>.

285 Concluding Document of the Third Follow-up Meeting, Vienna Document (1986), <https://www.osce.org/mc/40881>.

вигоді від інновацій. Це важлива ціль також для медіа та їхньої фінансової життєздатності. Проте стратегія, занадто сильно зосереджена лише на використанні наявних джерел прибутків для короткострокової економічної вигоди, може в довгостроковій перспективі не зможти посилити роль медіа як у задоволенні вподобань їхньої аудиторії, так і в забезпеченні незалежності. Інвестиції мають зосереджуватися на навичках і спроможностях медіа покращувати прямі відносини з аудиторією, розробляти стратегії роботи з даними, що забезпечуватимуть конфіденційність, збільшувати власний прибуток і посилювати тиск проти поточних збоїв ринкового механізму. Інвестиції мають зосереджуватися на **інноваціях**, які є **антимонопольними за своєю природою, посилюють роль людей, сприяють сповненню життя торгівельним майданчикам і служать суспільному інтересу**. Для свободи медіа необхідно, щоб доступна медіа технологічна інфраструктура підтримувала основні редакційні цінності, як-от здатність подавати надійну інформацію різноманітним категоріям населення і виконувати роль наглядача. Не існує єдиного правильного підходу для інформування громадськості. Скоріше інфраструктура в суспільному інтересі, що підтримує свободу медіа, має зробити можливим розвиток технологій, що підтримують широкий діапазон редакційних цінностей і цінностей щодо розповсюдження, пристосованих до потреб різних медіа, категорій населення і контекстів.

Інша інфраструктура в суспільному інтересі

Створення альтернативної інфраструктури в суспільному інтересі для інформаційної онлайн-екосистеми — це непросте завдання. Довгострокові та абстрактні цінності, як-от децентралізація влади і різноманіття, інколи програють короткостроковим легко вимірюваним цілям у проектуванні технології. Проте ці довгострокові цінності є вкрай необхідними, якщо інфраструктура в суспільному інтересі має пропонувати змістовні чіткі альтернативи поточним варіантам, які просувають техногіганти.

Будь-який **підхід до політики або регулювання, метою якого є розробка інфраструктури в суспільному інтересі, має базуватися на децентралізації влади** та обмежувати способи, в які оператори загальнодоступної інфраструктури створюють, відтворюють або зловживають залежністю медіа. Це особливо актуально, коли державні актори відіграють в цьому роль. Хоча підтримка держав дає можливості та є важливою, залучення держав вносить нові ризики політичного втручання. Щоб заспокоїти ці занепокоєння, слід винести уроки з інших обговорень суспільних послуг та інфраструктури, включно із сектором суспільного мовлення, де було впроваджені чіткі структури незалежності та децентралізації. Слід уникати ситуації, з якою зараз стикаються медіа (занадто часто покладаються на сервіси, що надаються єдиним постачальником, і занадто часто прив'язані до них). Натомість необхідний сильний фокус на інтероперабельності різних аспектів інфраструктури. Окрім того, держави повинні підкреслювати цінності і переваги відкритого вихідного коду і місцевих постачальників.

Принципи

Перелічені далі принципи пом'якшать ризики створення нових інструментів, які можна експлуатувати для контролю.

Відокремлення і забезпечення інтероперабельності

Держави повинні робити обов'язковою інтероперабельність різних аспектів технологічної інфраструктури, на яку покладаються медіа, щоб зробити можливим **розробку альтернативних пропозицій** та знизити ризик того, що медіа стануть залежними від єдиного постачальника технології. Державам необхідно доповнювати і забезпечувати повне застосування наявних регуляторних зусиль у цій сфері, щоб забезпечити інтероперабельність і транспортабельність даних.

Зміна балансу сил на ринку

Державам слід обмірковувати питання розбивання вертикально інтегрованих технологічних компаній (тобто тих, що працюють з рекламою, розповсюдженням і хостингом контенту), **щоб вирішити проблему системного дисбалансу та відновлення структурного відокремлення задля стимулювання більш здорової конкуренції**. Наприклад, у галузі рекламних технологій це буде означати недопущення того, щоб компанії використовували дані, зібрані в одній сфері, для домінування в іншій. Слід обмірковувати вже існуючі нормативно-правові акти щодо конкуренції та антимонопольне законодавство. Будь-який політичний захід в інформаційній та рекламній індустрії має боротися з наявним дисбалансом сил, щоб зробити можливим процвітання середовища, в якому цифрові сервіси будуть орієнтовані на суспільний інтерес.

Інвестування в цифрову інфраструктуру, що становить суспільний інтерес

Інфраструктура, що становить суспільний інтерес, могла би **фінансуватися з боку держави** і мала би **відійти від закритих систем**. У зв'язку з цим державам слід вивчити і підтримати численні можливості, які медіа могли б обмірковувати. Уроки з інших галузей, включно з галузями суспільних послуг і критичної інфраструктури, могли б, наприклад, призвести до інвестування і спільного проектування інтероперабельних хмарних сервісів із відкритим кодом, інструментів безпеки та/або рекомендаційних систем, які віддають перевагу суспільному інтересу, а не прибутку, і зосереджуються на доступі для всіх, прозорості і соціальній відповідальності, а також здатності до адаптації та зручності використання. **Державам слід підтримувати ініціативи, орієнтовані на спільноту, а не активність користувачів, а також забезпечити запобіжники, щоб уникнути недоречного політичного та іншого впливу**. Податкові пільги, заохочення і державне фінансування, що пріоритизують незалежність і плюралізм, могли би підтримати, розвинути і масштабувати інфраструктуру,

що становить суспільний інтерес, а також надати заохочення для компаній і медіа, які пріоритизують суспільний інтерес.

Суспільне мовлення збудує цифровий простір загального користування

Державам слід обдумати, як розширити вже наявні інвестиції суспільного мовлення у відповідальну розробку технологій та/або інтероперабельних рекомендаційних систем для контенту. Якщо організації суспільного мовлення є фінансово життєздатними і редакційно незалежними, вони можуть відіграти критичну роль у **розробці дорогих технологічних інструментів або елементів інфраструктури**, а також надати експерту інформацію з цього приводу. За державної фінансової підтримки вони могли б вважатися публічними партнерами, гарантуючи, що технології та інші технологічні ресурси (як-от масиви даних) стануть широкодоступними. Політика закупівель в організаціях суспільного мовлення має підтримувати інфраструктуру, яку не контролюють техногіганти.

Міркування безпеки

Інфраструктура, що становить суспільний інтерес, має визнавати різний досвід і перехресні ризики, з якими стикаються журналісти, особливо жінки і журналісти з недостатньо представлених спільнот, і трактувати безпеку як структурну проблему, пов'язану з правами, підзвітністю та владою. **Тягар захисту журналістів має бути знято з окремо взятих людей** шляхом вкорінювання спільної відповідальності платформ, держав, медійних інституцій і громадянського суспільства. Держави мають плекати культуру солідарності, в якій безпека, а також життєздатність медіа трактуються як колективний обов'язок, а не витрати або тягар окремо взятої людини. Це можна зробити, ініціюючи і посилюючи солідарність завдяки координаційним механізмам і максимізації колективного впливу задля покращення підзвітності і швидкості реагування.

Загальні інвестиції у свободу медіа

Державам слід підтримувати інформаційне онлайн-середовище, сприятливе для здатності медіа будувати прямі зв'язки з аудиторією. Це має бути впроваджено в ширші політики щодо (свободи) медіа та супроводжуватися субсидіями, фіскальними політиками, списаннями на збитки тощо. На додаток до інвестицій в інфраструктуру, **державам також слід підтримувати пропозицію та попит на медіа суспільного інтересу**, серед іншого завдяки механізмам медіаграмотності та грамотності щодо свободи медіа.

ДОДАТОК

Огляд основних прикладів щодо конкретних країн, проаналізованих у цьому Посібнику з розробки політики

У наведеному далі невичерпному переліку регуляторних заходів, створених для захисту свободи медіа в добу техногігантів і ШІ, подано перехресні посилання на деякі національні та регіональні регуляторні ініціативи, що розглядаються в цьому Посібнику. Уроки, винесені з аналізу цих законодавчих прикладів (а також добровільних кодексів, підходів до саморегулювання та не зазначених у цьому списку законів), формують основу для рекомендацій, представлених у Посібнику.

Країна	Закон	Актуальний аспект	Рік прийняття	Перехресне посилання на аналіз
Австрія	Закон про податок на цифрову рекламу	Введення цифрового податку/збору на онлайн-рекламу, надходження від якого були частково розподілені на підтримку журналістики	2020	Див. стор. 122-123
Австралія	Кодекс ведення переговорів з медіа	Створення переговорних рамок, щоб зобов'язати платформи техногігантів справедливо винагороджувати медіа за розповсюджений контент; у 2024 р. був доповнений Ініціативою щодо переговорів з новинними медіа (News Bargaining Incentive) з метою введення цифрового податку/збору, якщо угоди про винагороду не буде досягнуто	2021	Див. стор. 113-115

Канада	Акт про онлайн-новини	Введення переговорних рамок, щоб забезпечити, щоб домінантні платформи справедливо винагороджуватимуть медіа за розповсюдження їхнього контенту	2023	Див. стор. 115-116
ЄС	Директива про авторське право	Введення нових суміжних прав для видавців преси	2020	Див. стор. 111
	Акт про цифрові послуги	Накладання на платформи обов'язку проводити оцінку ризику і заходи з пом'якшення ризиків, зокрема для забезпечення свободи медіа, а також введення функцій безпеки		Див. стор. 89, 98, 102 і 144-145
	Європейський акт про свободу медіа	Введення привілеїв для медіа (певні засоби захисту від видалення контенту) для організацій, які проголошують себе медіа, а також введення функцій безпеки	2024	Див. стор. 80-92 і 145
Німеччина	Угода федеральних земель щодо медіа	Накладання обов'язку недискримінації за журналістський контент на цифрових платформах	2020	Див. стор. 78-79 і 86
Сполучене Королівство	Закон про безпеку в інтернеті	Введення обмежень на модерацію журналістського контенту, а також введення захисних заходів для безпеки журналістів	2023	Див. стор. 78-80

Публікація цього Посібника з розробки політики стала можливою завдяки фінансовим внескам Швейцарії, Фінляндії, Нідерландів, Німеччини, Франції, Норвегії, Ірландії і Швеції.

TOWARDS **HEALTHY**
ONLINE **INFORMATION**
SPACES